Pöytäkirja PTK 97/2021 vp

Täysistunto

Keskiviikko 15.9.2021 klo 13.59—19.43

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 19.43.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (13.59—15.48) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.48—19.43).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Sidonnaisuudet, muut

Eduskunnalle on annettu apulaisoikeusasiamiehen sijaisen, Sarjan sidonnaisuusselvitys M 10/2021 vp.

3. Pääministerin ilmoitus arktisesta strategiasta

Pääministerin ilmoitus PI 3/2021 vp

Keskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on pääministerin ilmoitus arktisesta strategiasta.

Pääministeri Sanna Marinin puheenvuoron jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Asian käsittelyyn varataan aikaa korkeintaan 1,5 tuntia. — Pääministeri.

Keskustelu

14.00 **Pääministeri Sanna Marin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on arktinen maa. Suomen arktiset intressit ja osaaminen koskettavat siten koko maata. Suomen arktinen osaaminen on myös keskeinen osa Suomen arktista profiilia.

Arktisena maana olemme osaltamme vastuussa alueen säilymisestä elinkelpoisena myös tuleville sukupolville. Kaiken toiminnan tulee perustua luonnon kantokykyyn, ilmaston suojelemiseen ja kestävän kehityksen periaatteisiin sekä alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittamiseen.

Arktisen politiikan strategian laatiminen on keskeinen osa Suomen arktista politiikkaa. Strategia on laadittu hallitusohjelman mukaisesti ja kattaa noin kaksi vaalikautta. Sen tavoitteet ulottuvat vuoteen 2030 asti. Strategia hyväksyttiin 17.6. periaatepäätöksenä valtioneuvoston istunnossa.

Arvoisa puhemies! Edellinen Suomen arktinen strategia on vuodelta 2013. Strategiaa on päivitetty vuonna 2016. Edellisen strategian julkaisun jälkeen ilmastonmuutos on edennyt globaalisti ja arktisella alueella paljon oletettua nopeammin. Myös kansainvälisessä toimintaympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Lisäksi koronapandemian suorat ja välilliset vaikutukset näkyvät arktisessa yhteistyössä ja alueella.

Tarve uudelle arktiselle strategialle on ilmeinen. Strategian valmistelutyötä on ohjannut arktisen politiikan strategian ohjausryhmä, jossa on edustus kaikista ministeriöistä. Päävastuu strategian laatimisesta on ollut valtioneuvoston kanslialla. Myös Suomen arktista osaamista monipuolisesti edustava arktinen neuvottelukunta on osaltaan työllään tukenut uuden strategian valmistelua.

Halusimme kuulla strategian valmistelussa koko prosessin ajan laajasti sidosryhmiä ja asiantuntijoita. Saadun palautteen perusteella valmisteltu strategialuonnos lähetettiin julkiselle lausuntokierrokselle helmikuussa. Saimme lausuntokierroksella yli 60 lausuntoa, jotka huomioimme jatkovalmistelussa. Strategia on julkaistu kuudella kielellä, nyt myös kaikilla kolmella saamen kielellä.

Arvoisa puhemies! Strategian alussa esitellään arktisen alueen kansainvälistä toimintaympäristöä ja turvallisuuskysymyksiä. Strategiassa korostetaan kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä. Arktinen neuvosto ja arktiset valtiot, Suomi mukaan lukien, ovat yhteistyön ytimessä. Strategiassa tunnistetaan alueen kasvava turvallisuuspoliittinen merkitys. Kansainvälinen turvallisuustilanne Suomen ja Euroopan lähialueilla on epävakaa ja vaikeasti ennakoitava. Sen muutokset heijastuvat suoraan arktiselle alueelle.

Arktisen politiikan strategia perustuu ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon toimintaympäristön analyysille ja tilannekuvalle. Myös arktisen strategian lähtökohtana on, että Pohjois-Euroopan turvallisuus on yhä selkeämmin yksi kokonaisuus. Turvallisuustilanteen muutokset Suomen lähialueilla sekä Pohjois-Atlantilla kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa.

Suomen tavoitteena on rauhanomainen ja rakentavan yhteistyön arktinen alue. Suomi voi omalta osaltaan tukea maailmaa, jossa asiat ratkaistaan kansainvälisellä yhteistyöllä. Suomi on pitänyt esillä ajatusta huippukokouksesta, jossa voisimme käsitellä turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä myös arktisen alueen maiden kesken.

Arvoisa puhemies! Strategiassa priorisoidaan neljää painopistealuetta. Ensimmäinen näistä on ilmastonmuutos, toisaalta sen hillintä mutta myös siihen sopeutuminen. Toinen painopiste on asukkaat, näiden hyvinvoinnin edistäminen ja alkuperäiskansa saamelaisten oikeudet. Strategian kolmas painopiste on arktisessa osaamisessa, niin elinkeinojen kuin huippuluokan tutkimuksen näkökulmasta. Neljäntenä painopisteenä strategiassa käsitellään infrastruktuuria ja logistiikkaa. Strategian painopistealueissa on esitelty lyhyesti painopistealueen tilannekuva, tavoiteltu kehitys ja painopistealueen keskeisimmät strategiset toimenpiteet.

Arvoisa puhemies! Uusi strategia nostaa ilmastonmuutoksen torjunnan ja siihen sopeutumisen Suomen arktisen politiikan keskiöön. Sille on hyvät perustelut, koska uusimmat tiedot arktisen alueen ilmastonmuutoksesta kertovat, että ilmasto lämpenee jopa paljon ennakoitua nopeammin.

Strategian lähtökohtana on arktisen alueen asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen ja osallistaminen. Monipuolinen elinkeinorakenne ja hyvät pysyväisluonteiset työllistymismahdollisuudet samoin kuin tasapuoliset koulutusmahdollisuudet syrjäisillä alueilla ovat edellytys arktisen alueen asukkaiden hyvinvoinnille.

Alkuperäiskansa saamelaisten osallistuminen Suomen arktiseen yhteistyöhön ja politiikkaan on tärkeä osa kokonaisuutta. Toivon, että hallitusohjelmassa mainittu saamelaisten totuus- ja sovintokomissio pääsee aloittamaan tärkeän työnsä mahdollisimman pian.

Kaikessa taloudellisessa toiminnassa arktisella alueella tulee huomioida luonnon monimuotoisuus ja kantokyky, ilmaston ja ympäristön suojelu ja kestävän kehityksen periaatteet. Kiertotalous ja muut uudet taloudellisen toiminnan periaatteet sekä teknologiset ratkaisut voivat luoda kokonaan uusia liiketoiminnallisia mahdollisuuksia.

Suomessa on runsaasti arktiseen tutkimukseen liittyvää korkeatasoista osaamista ja toimijoita koko maassa. Tutkimustyötä tehdään useissa korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa sekä yksityisellä sektorilla ja myös kolmannella sektorilla. Tutkimuksella on tärkeä rooli laadukkaan ja oikea-aikaisen päätöksenteon ja politiikan tukena. Tutkimus edistää myös uusia innovaatioita elinkeinoelämässä eri sektoreilla ja aloilla.

Myös infrastruktuurin kehittämisessä Suomi haluaa edistää yleisiä tavoitteita, joiden keskiössä on ilmastonmuutoksen hillintä. Arktisen politiikan strategian infrastruktuuri ja logistiikka -painopistealuetta koskevat linjaukset ovat yhteneväisiä valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa. Se ulottuu vuoteen 2032 saakka.

Arvoisa puhemies! Suomen uusi arktisen politiikan strategia määrittelee arktisen politiikkamme tavoitteet vuoteen 2030 asti. Nyt kun tavoitteemme ovat selvillä, on varsinaisen työn aika.

Koska kyseessä on valtioneuvoston periaatepäätös, on ministeriöillä keskeinen rooli strategian toteuttamisen vastuutahoina. Arktisten vastuuvirkamiesten työryhmä vastaa omien hallinnonalojensa näkökulmien huomioimisesta strategian tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa. Arktinen neuvottelukunta on mukana tukemassa tätä työtä.

Tavoitteisiin pääseminen edellyttää myös muiden tahojen, esimerkiksi kuntien ja yritysten, sitoutumista. Meidän kaikkien panosta tarvitaan, jotta arktinen alue säilyy arktisena myös tulevaisuudessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää keskustelussa puheenvuoron, nousemaan ylös ja V-painiketta käyttäen pyytämään puheenvuoroa. — Ja keskustelun aloittaa edustaja Niikko.

14.07 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On tärkeää, että arktiselle alueelle saadaan jonkunnäköiset pelisäännöt, ja on hyvä, että Suomi on pyrkinyt luomaan tällaista huippukokousta, jossa istuttaisiin yhteisen pöydän ääreen ja ruvettaisiin pohtimaan sitä, millä tavalla me voitaisiin toimia niin sanotusti ei-kenenkään maalla. Nythän me tiedetään, että Venäjä lisää sotilaallista läsnäoloa siellä perustamalla jopa tukikohtia sinne ja samanaikaisesti Yhdysvallat ja Kiina haluavat oman osansa niistä luonnonvaroista, mitä sieltä on löytynyt aika mittavat määrät.

Olisin kysynyt, arvoisa ministeri: Millä tavalla Suomi voi edistää sitä, että edes pitkässä juoksussa saataisiin jonkunnäköiset pelisäännöt niistä alueista, niitten luonnonvarojen hyödyntämisestä ja alueella olemisesta? Nimittäin Venäjä on esimerkiksi ilmoittanut, että se ei hyväksy kenenkään tuloa valtaamaan mitään alueita sinne, [Puhemies koputtaa] ja

tämä tietysti voi vaikuttaa Itämeren turvallisuuteen ja sitä kautta [Puhemies koputtaa] myös Euroopan turvallisuuteen pitkässä juoksussa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen.

14.08 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tässä arktista aluetta koskevassa strategiassaan painottaa aivan oikein kestävää kehitystä, luonnonvarojen kestävää käyttöä ja tietysti alkuperäiskansojen oikeuksia, aivan oikein. Arktisessa neuvostossa varsinainen kova turvallisuus ei ole läsnä oleva aihe, mutta me tiedämme kyllä, aivan kuten edustaja Niikkokin tässä totesi, että nämä turvallisuuskysymykset tulevat yhä kriittisemmiksi.

Ilmastonmuutoksesta, joka on myöskin keskeinen osa-alue: Arktinen alue on hyvin haavoittuva pysyvä jääpeite, joka on Jäämerellä ja josta on kadonnut 40 prosenttia vuoden 80 jälkeen. Meille on vapaa merenkulku vastaisuudessa, 2050-luvulta alkaen, koko arktisella alueella. Me nähdään suuri, suuri muutos.

Nyt on kyse siitä, että tässä Arktisen neuvoston työssä ovat mukana suurvallat, Yhdysvallat, Venäjä, myöskin Kanada ja kaikki Pohjoismaat, ja on kaavailtu huippukokousta. Venäjähän on tällä hetkellä puheenjohtaja siinä. Miten Suomen hallitus suhtautuu tällaisen huippukokouksen mahdolliseen järjestämiseen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Talvitie.

14.09 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päivitetty arktisen politiikan strategia on tärkeä ja hyvä asiakirja, ja sitä on valmisteltu eri taustaryhmien kanssa, mukana myös me arktiset parlamentaarikot. Strategian pääkohdat — ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen, ihmisten hyvinvoinnin edistäminen, osaaminen ja huippututkimus, infra ja logistiikka — ovat yhteisiä laajasti jaettuja aiheita. On tärkeä muistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutus arktisilla alueilla on vähintään kaksi kertaa voimakkaampi kuin muualla.

Pohjoisen ulottuvuuden politiikan isä, aikaisempi maamme pääministeri Paavo Lipponen oli hallituskauden alussa huolissaan siitä, kiinnostaako Suomen hallitusta enemmän Afrikka kuin arktiset asiat. Vaikka tältä näytti alkukaudella, arktisen politiikan strategia antaa nyt hyvät työkalut toimia tästä eteenpäin toisin eli nostaa arktiset asiat Suomen agendalle vahvasti myös EU-politiikassa. Kysymys kuuluukin, arvoisa pääministeri: Miten edistetään konkreettisesti EU:n arktisen politiikan toimeenpanoa ja siten [Puhemies koputtaa] Suomen arktista vaikuttamista EU-tasolla? Olisiko aika EU:n arktisten asioiden huippukokoukselle?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kärnä.

14.11 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän pääministeriä ilmoituksesta ja totean, että on tärkeää, että Suomi on mukana tässä työssä arktisella alueella. Se on kiistatta tämän meidän aikamme suurin geopoliittinen näyttämö. Sinne kohdentuu paljon suurvaltojen intressejä, ja Suomen täytyy toimia alueilla vakauttavana voimana.

Arktinen strategia on varsin kattava ja laaja asiakirja, mutta olisin tiedustellut pääministeriltä — olen ollut hivenen pettynyt siihen, miten meidän aikaisempien strategioiden seuranta on toteutettu — ja kysynkin: Miten nyt tämän strategian kanssa? Tuleeko tästä väliraportointia? Millä tavalla tarkennetaan ja huomioidaan, että siellä tulevat ne toimenpiteet toteutettua, ja miten niistä tullaan raportoimaan aikanaan myös eduskunnalle?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

14.11 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arktiselle alueelle kohdistuu tosiaan kansainvälistä kiinnostusta ja intressiä, ja on tosiaan hyvä, että laaditaan kattavat säännöt, jotka kunnioittavat alueen herkkää luontoa ja alkuperäiskansoja ja ihmisoikeuksia. Suomen hallituksen vahva ihmisoikeuspainotus tosiaan näkyy myös arktisessa strategiassa. Strategia korostaa alkuperäiskansojen oikeuksia ja osallistumismahdollisuuksia arktisessa yhteistyössä.

Lisäksi Suomi pitää tärkeänä Venäjän osallistumista kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön arktisella alueella ja esimerkiksi ydinjätteiden riskien minimoimiseen liittyviä toimia. Jäämeren pohjaan uponneet ydinsukellusveneet ja ydinjätteet muodostavat alueella edelleen vakavan ympäristöriskin, johon tulee yhdessä etsiä ratkaisuja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Saramo.

14.12 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistoliiton mielestä ilmastonmuutoksen pitää olla arktisen turvallisuuskeskustelun tärkein kysymys, sillä juuri arktinen alue on ilmastokriisin keskiössä. Arktisen alueen turvallisuuskeskustelua ovat alkaneet hallita suurvaltajännitteet, ja näiden uhkakuvien maalailussa jalkoihin jää se tosiasia, että ilmastonmuutos on aidosti se suurin turvallisuusuhka arktisella, ja sen suhteen meillä on kaikkein kovin kiire toimia.

Tietysti suurvaltojen jännitteet ovat myös aito uhka. Myös jännitteiden kasvamista ja konfliktipotentiaalin lisääntymistä pitää ehkäistä, mutta ilmastokriisi on nyt akuutti, ja sen takia siihen tarvitaan ratkaisuja heti. Kuten strategiassa todetaan, [Puhemies koputtaa] ilmastonmuutos on edennyt arktisella jopa kolme kertaa nopeammin kuin muualla maapallolla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

14.14 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kilpajuoksu arktisen alueen luonnonvaroista, kalastusalueista ja liikenneväylistä on käynnissä. Tähän saakka arktisen merialueen ja merenpohjan luonnonvarojen sääntelyyn ovat riittäneet YK:n merioikeusyleissopimus ja kalakantasopimus. Arktinen neuvosto on puolestaan keskittynyt ympäristö- ja tutkimusyhteistyöhön.

Näiden luonnonrikkauksien käyttöönottoon keskittyvien sopimusten rinnalle on kuitenkin kasvanut ihan selkeästi tarve kehittää myös alueen kansainvälistä turvallisuuspoliittista hallinnointia. Suomella ei ole omia aluevaatimuksia, ei myöskään luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyviä vaatimuksia, ja niinpä meidän maamme soveltuisi varmasti hyvin neutraalina toimijana tällaisen turvallisuuspoliittisen yhteistyön ja siihen keskittyvän kokouksen koollekutsujaksi. Mitä hallitus ajattelee tästä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Turtiainen.

14.15 **Ano Turtiainen vkk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Uudessa arktisessa strategiassa on asetettu painopistealueiden ykköseksi — kuinka ollakaan — ilmastonmuutos. Nyt on aika lopettaa harhassa eläminen kaiken suhteen, siis ihan kaiken, [Eduskunnasta: Juuri niin!] ja se koskee myös ilmastonmuutosta. Suomi ei ole kokoaan suurempi, eikä se saa sellaista teeskennellä. Jos pohjoisnavalla jää sulaa, niin sitten se sulaa. Siihen on turha hakea syyllisiä Suomesta. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindtman.

14.15 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että tämä strategia lähtee, niin kuin aiemminkin, siitä, että Suomi on aktiivinen arktinen toimija, ja erityisesti se, että ilmastonmuutoksen torjunta on tässä keskiössä, kyllä puolustavat paikkaansa kahdesta syystä. Ensinnäkin sen vuoksi, että ilmastonmuutoksen seuraukset arktisella alueella näkyvät kaksi kertaa isompina vaikutuksina, niin kuin täällä on todettu, mutta toisaalta myös siksi, että ilmasto- ja ympäristökysymykset antavat alustan ja mahdollisuuden myös suurvaltojen väliselle dialogille. Nyt kun olemme nähneet tässä viime vuosina positiivista kehitystä — Yhdysvaltojen palaaminen ilmastotyöhön — niin nyt näkymää tässä on entistä paremmin, ja sen takia, arvoisa puhemies, kaikki tuki hallitukselle siihen, että arktinen huippukokous saataisiin järjestettyä. Isoa lohta kannattaa tässä pyytää. Nyt jos koskaan on juuri oikea aika sille, että ilmastonmuutoksen vastainen taistelu on tässä strategiassa keskiössä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Autto.

14.17 **Heikki Autto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun vaikkapa EU-komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen puhuu siitä, miten Euroopan teollisuutta pitää tulevaisuudessa kehittää niin, että Eurooppa on osa ratkaisua ihmiskunnan isoissa haasteissa, hän pyytää katsomaan pohjoiseen, mutta hän mainitsee esimerkkinä Ruotsin. Tämä on tietysti Suomelle kiusallista, koska olemme koko Suomi arktinen maa ja meillä olisi aivan samanlaisia mahdollisuuksia siinä, missä Ruotsillakin.

Tässä mielessä kysyisinkin hallitukselta sitä, että kun täällä strategiassa esimerkiksi aivan oikein mainitaan, että meidän pitää kehittää vaikkapa yleiseurooppalaista liikenteen ydinverkkoa eli niin sanottua TEN-T-verkkoa, niin samaan aikaan, kun Väylävirasto lähettää lausunnoille sitten valtion väylien investointiohjelman tuleville vuosille, sieltä loistavat poissaolollaan kaikki tätä verkkoa kehittävät investoinnit, jotka mahdollistaisivat sen, että pohjoinen Suomi voisi kehittyä samalla tavalla tämän suuren eurooppalaisen teollisen murroksen keskiönä [Puhemies koputtaa] kuin miten pohjoinen Ruotsi kehittyy. Miksi tämä valtava ristiriita on näissä käytännön [Puhemies: Aika!] toimenpiteissä ja strategiassa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.18 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arktinen asemamme täällä Koillis-Fennoskandiassa on äärimmäisen tärkeä. Se antaa meille mah-

dollisuuden toimia idän ja lännen välisenä yhteistyökumppanina, vahvana yhteistyökumppanina Euroopan unionille esimerkiksi Venäjän kanssa. Siitä, että ilmastonmuutos runtelee maailman, ei meidän pidä uhriutua, vaan meidän pitää ottaa tosiasiat tosiasioina. Tuotamme maailman ilmakehään sen yhden promillen päästöjä, ja pitäisi päästä laskennassa siihen, että meidän maaperämme, metsät, pellot, suot, kaikki sitovat hiilidioksidia — eli olemme hiilineutraaleja oikeasti, vaan näillä kaiken maailman laskentavippaskonsteilla Suomesta on tehty maksumies. Sitä en ole koskaan hyväksynyt enkä tule hyväksymään. Pitää päästä totuudenmukaisiin lukuihin, että suomalaisia veronmaksajia ei tässä asiassa vedetä nenästä. Pitää olla rehellinen, kun tekee politiikkaa. Suomen asema täällä Fennoskandian nurkassa on meille todella hyvä. Meillä on kaikki edellytykset luoda tähän maahan kasvua ja tehdä hyvää työtä myös kansainvälisesti ottaen, mutta uhriutumalla tässä tilanteessa menisimme vähän vaikeaan tilanteeseen. [Puhemies koputtaa]

Toivon, että ulkomaankauppaa kehitetään ja suomalaisen metsien esimerkiksi hakkuita lisätään, mikä lisäisi mahdollisuuksia. [Mika Niikko: Siinä oli asiaa! — Perusuomalaisten ryhmästä: Oikea keskustalainen!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Soinikoski

14.19 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arktisen alueen tulevaisuus ratkaistaan siinä, kuinka hyvin me pystymme vähentämään päästöjämme. Tässä työssä liikenteen päästöjen vähentäminen ja fossiilittomaan liikenteeseen siirtyminen näyttelevät merkittävää roolia. Liikenteen digitalisaatio ja sähköistyminen ovat esimerkkejä ilmastotoimista, joissa on valtavasti potentiaalia arktisella alueella. Digitalisaatio mahdollistaa eri liikennevälineiden helpomman yhdistämisen ja tehokkaamman käytön sekä paikkariippumattoman työnteon. Liikenteen sähköistymistä pitää edistää niin auto- kuin raideliikenteessä. Tähän liittyvät myös rajat ylittävät yhteydet Suomen, Norjan ja Ruotsin pohjoisosissa. Laurila—Tornio—Haaparanta-välin sähköistyshanke tukisi Suomen raideliikenteen kansainvälistymistä, ekologisuutta sekä teollisuuden kilpailukykyä. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ei tarkoita kurjistamista, vaan uusia mahdollisuuksia, työpaikkoja ja luontopositiivista elämäntapaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa ministerin puheenvuoro. — Ministeri Tuppurainen, 2 minuuttia.

14.20 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen:** Arvoisa rouva puhemies! Arktisen politiikan strategian merkitys on Suomelle erittäin suuri, ja on hienoa, että nyt voimme päivittää keskeiset tavoitteemme arktisella alueella, kun siihen kohdistuu niin paljon kansainvälistä kiinnostusta, enemmän kuin pitkään aikaan.

Ensinnäkin minä pidän tärkeänä sitä, että tässä strategiassa määritellään tarve ikään kuin pitkäjänteiseen ja pitkäkestoiseen arktiseen politiikkaan. Nyt näillä suuntaviivoilla me voimme saada ikään kuin tukea yli vaalikausien ulottuvalle johdonmukaiselle arktiselle politiikalle, jonka ytimessä on ilmastonmuutoksen torjunta, osaaminen, infrastruktuuri ja alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittaminen. Tämä on asia numero yksi.

Toinen keskeinen havainto on se, että ratkaisuja ei voida saavuttaa yksin, vaan tämä täytyy tehdä yhdessä, ja tässä Arktinen neuvosto, Barentsin euroarktinen neuvosto, EU ja sen pian valmistuva arktinen strategia ovat aivan ytimessä keskeisessä roolissa, ja meillä Suo-

mena on paljon annettavaa ja osaamista tälle arktiselle politiikalle. Nostan nyt vain esimerkiksi oman kotikaupunkini Oulun ja sen yliopiston merkittävän työn tällä saralla.

Meiltä odotetaan unionissa nyt johtoroolia arktisessa politiikassa. Nämä odotukset on lunastettava, ja tässä arktinen huippukokous olisi paikka se ottaa. Myös Kiina ja Aasia pitää kytkeä mukaan arktiseen yhteistyöhön. Meidän pitää huolehtia tämän alueen herkästä tasapainosta yhdessä. Yhteistä näkemystä tarvitaan myös tämän alueen herkkien luonnonvarojen käyttöön: arktiset luonnonvarat; öljy, kaasu ja mineraalit. Ilmastonmuutoksen myötä tulevat muutokset on yhdessä säädeltävä ja käsiteltävä.

Arktisen alueen turvallisuusnäkökulmat ovat paljon esillä, ja on selvää, että alueen vakaus ja alueen pitäminen jännitteiden ulkopuolella on meidän kaikkien yhteinen intressi. Tässä yhteydessä on syytä todeta, että Venäjä on ollut rakentava kumppani niin Arktisessa neuvostossa kuin Barentsin euroarktisessa neuvostossa ja toimii [Puhemies koputtaa] tässä EU:n kanssa hyvässä yhteistyössä. Meidän — ja Euroopan unionin — tavoitteena ennen kaikkea [Puhemies koputtaa] tulee olla sääntöpohjainen kansainvälinen järjestys arktisella alueella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä vaiheessa annan vielä kaksi ministeripuheenvuoroa, ja sitten jatketaan edustajien puheenvuoroilla. — Ministeri Skinnari, 2 minuuttia.

14.23 **Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari:** Arvoisa puhemies! Arktinen alue on ihmisten alue. Arktinen alue on tehty elämiseen ja meille suomalaisille. Se on meidän kotimme ja meidän etupihamme monella tavalla. Ilman muuta kansainvälinen tilanne pitää huomioida, ja pitää huomioida se, että kansainvälisiä pelisääntöjä ja kansainvälistä oikeutta pitää noudattaa, niin kuin muuallakin maailmassa. Kaiken kaikkiaan Suomi on ollut erittäin aktiivinen arktisilla alueilla ja kaikissa tapaamisissa niin suurvaltojen kuin muidenkin maiden kanssa. Kyllähän Suomen arktista osaamista arvostetaan, sitä kysytään ja sitä halutaan. Meillä on erityisosaamista ilmastoratkaisuissa, metsäkysymyksissä, digitalisaatiossa, ja uskon, että voimme rakentaa sitä pitkälle eteenpäin yhdessä.

Edustaja Kärnä kysyi arktisen työn seurannasta ja raportoinnista, ja voin sanoa Suomen näkökulmasta ja miksei myös suomalaisten yritysten näkökulmasta, että kyllä meidän järjestelmät toimivat. Olemme vain pieni maa. Meidän pitää löytää ne omat kärjet, ne omat narratiivit, millä me menestymme, ja mielestäni ne ovat juuri niitä, joita äsken mainitsin.

Mitä sisältöihin tulee, niin yksi sellainen kärki, mitä hallitukselta kysytään eri puolilla maailmaa myös suurvaltojen toimesta, ovat hallituksen laatimat ilmastotiekartat, toimialakohtaiset ilmastotiekartat, jotka ovat yhtä kuin ilmastoratkaisut, koska niillä voidaan strategisesti johtaa muidenkin kuin Suomen kokoisten maiden ilmastotavoitteita, ja uskon, että tässä on niitä sisältöjä tähän ministeri Tuppuraisenkin mainitsemaan huippukokoukseen niin kotimaassa kuin kansainvälisesti.

Suomella on myös aktiivinen rooli tulevassa euroarktisessa neuvostossa ja pohjoisessa ulottuvuudessa. [Puhemies koputtaa] Ulkoministeriö on varmistanut sen, että rahoitus pohjoisen ulottuvuuden osaajille pysyy täällä ja Euroopan unionissa [Puhemies koputtaa] myös jatkossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kaikkonen, 2 minuuttia.

14.25 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kiittää valtioneuvoston kansliaa hyvästä strategiatyön koordinoinnista ja kaikkien eri näkemysten yhteensovittamisesta uudeksi arktisen politiikan strategiaksi.

Olen tyytyväinen strategian turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin muotoiluihin. Puolustushallinto pitää erittäin tärkeänä, että strategiassa annetaan arktisen alueen turvallisuuspoliittisesta tilanteesta selkeä ja ajankohtainen analyysi, joka on linjassa ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä puolustuspoliittisen selonteon toimintaympäristöjä koskevien kirjausten kanssa. Myös tämän niin sanotun kovan turvallisuuden sisällyttäminen on keskeistä Suomen uskottavuudelle ja sille työlle, jota niin kansallisesti kuin puolustusyhteistyön kentällä teemme. Myös muut Pohjoismaat ovat 2020—2021 ilmestyneissä omissa arktisissa strategioissaan kuvanneet niin turvallisuusympäristön muutosta kuin sen heijastumista puolustuspolitiikkaan.

Sinänsä tässä strategiassa puolustuspolitiikka on varsin pienessä roolissa, eikä se ole painopistealueena vaan sijoitettu strategian johdantoon. Meillähän huomenna on keskustelussa tässä salissa puolustusselonteko, ja siinä on mahdollisuus mennä sitten vielä syvemmälle nimenomaan näihin kysymyksiin.

Arktinen alue on perinteisesti ollut rauhanomaisen ja rakentavan yhteistyön alue, ja sellaisena sen tulee säilyä myös jatkossa. Jännitteiden kasvamista ja konfliktipotentiaalin lisääntymistä on vältettävä. Ilmastonmuutos on merkittävä mutta ei suinkaan ainoa alueen turvallisuuteen ja geopoliittiseen sijaintiin vaikuttava tekijä. Niin suurvaltojen intressit kuin kansainvälispoliittiset ja sotilaalliset jännitteet maantieteellisesti kaukaa heijastuvat myös arktiselle alueelle.

Voi todeta, että sotilaallinen toiminta ja intressit alueella ovat kasvaneet ja suurvaltojen globaali vastakkainasettelu heijastuu myös arktiselle alueelle, halusimme tai emme. Alueen turvallisuustilanne on tiiviisti kytköksissä muun Pohjois-Euroopan turvallisuuteen ja myös Suomen lähialueiden vakauteen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja mennään jälleen edustajien puheenvuoroihin. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

14.27 **Sebastian Tynkkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Yksi arktisen alueen suurimmista uhkista tulevaisuudessa liittyy siihen, mitä Venäjä tällä hetkellä tekee Jäämerellä. Venäjä harrastaa öljynporausta sellaisilla alueilla, mihin se itse ei ole pystynyt osoittamaan ratkaisuja, jos sattuisi isompi vahinko. Ja jos siellä laitteistot maapohjassa posahtavat, niin sen jälkeen meillä on edessä ympäristökatastrofi, joka hakee vertaistaan. Vaikka meillä tällä hetkellä on Suomessa kirkuvan punainen hallitus, niin haluan luottaa siihen, että näissä erilaisissa huipputason konferensseissa tulette suhtautumaan erittäin tiukasti Venäjään ja nostamaan nämä turvallisuuskysymykset niiden vaatimalle tasolle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Malm.

14.28 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Alkuperäiskansat kokevat ensimmäisenä ilmastonmuutoksen vaikutukset. Siksi on olennaista, että saamelaiskäräjien esityksen mukaisesti saamelaisten perinteinen tieto otetaan osaksi arktisen

alueen kehittämistä ja ilmastotyötä. Tätä tavoitetta edistetään muun muassa perustamalla saamelaisten ilmastoneuvosto.

Ilmastotoimien ja talouden asettaminen vastakkain on mennyttä aikaa. Ilman hyvinvoivaa ympäristöä ei talouskaan voi kukoistaa. Toisaalta ilmastonmuutokseen vastaaminen ja kestävän kehityksen ratkaisut tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia elinkeinoelämälle.

Arktista aluetta tulee siis kehittää sen asukkaiden ehdoilla ja erityisesti alkuperäiskansojen oikeudet huomioiden. Perinteisten paikallisten elinkeinojen, kuten poronhoidon, jatkuminen on turvattava. Se on tärkeää paitsi kulttuurin jatkuvuuden turvaamiseksi myös arktisen ruokaturvan ja elinkeinorakenteen kannalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivelä.

14.29 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vasemmistoliitto kiittää alkuperäiskansa saamelaisten oikeuksien huomioimisesta keskeisenä osana arktisen politiikan strategiaa. Alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittaminen on ihmisoikeuskysymys ja valtion velvollisuus.

Vasemmistoliitolle on tärkeää, että alkuperäiskansan itsemääräämisoikeutta, oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin sekä vaikutusvaltaa muun muassa maankäyttöä koskevissa kysymyksissä vahvistetaan. Alkuperäiskansan kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien ja vaikutusmahdollisuuksien edistämisen ohella alkuperäiskansan oikeudet on huomioitava kaikessa toiminnassa arktisella alueella. Alkuperäiskansan oikeudet ovat myös erottamattomassa yhteydessä onnistuneeseen ilmaston- ja ympäristönsuojeluun.

No, strategiassa mainittujen toimien lisäksi myös alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan ILO 169 -yleissopimuksen ratifiointi on yhä tärkeä ja ajankohtainen tavoite, jota tulee hallitusohjelman mukaisesti edistää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sankelo.

14.30 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arktinen alue tarjoaa elinkeinojen kehittämisen näkökulmasta monia mahdollisuuksia Suomelle ja muille maille, toki tietyillä reunaehdoilla. Välillä kuitenkin tuntuu, että erityisesti Suomen pohjoisosissa kaikki asiat ovat kiellettyjä, jos ei jotakin asiaa ole erikseen sallittu. Tässä tulee välillä semmoinen vaikutelma, että tietyllä tavalla ollaan jopa vähän rakentamassa, siis Suomen sisäisesti, tämmöisiä ulkomuseoita. Tämä on nyt vähän kärjistetysti sanottu, mutta tämä riski on myös olemassa. Kysyisinkin: Kun tätä strategiaa nyt tässä käydään lävitse, niin tarjoaako tämä arktinen strategia riittävät koordinaatit myös luonnonvarojen vastuulliselle hyödyntämiselle? Tämä koskee erityisesti Suomea, joka on merkittävä osa tätä kokonaisuutta, ja muut maat saattavat sitten olla ihan omilla linjoillaan. Onko Suomella selkeä elinkeinopoliittinen näkökulma tässä strategiassa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Aittakumpu.

14.31 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän tästä arktisesta strategiasta, joka hyvin monipuolisella tavalla ottaa huomioon pohjoisen mahdollisuudet, ja pidän erittäin tärkeänä sitä, että nimenomaan nähdään ne mahdollisuu-

det eikä niinkään erilaisten uhkakuvien kautta katsota meidän pohjoisen ulottuvuutemme tulevaisuutta.

Tässä on yhtenä painopistealueena, aivan oikein ja tärkeänä, infrastruktuuri ja logistiikka, johon liittyvät keskeisenä meidän liikenneväylämme, niin maantiet, radat, vesiväylät kuin lentoliikenne, mutta myös tietoliikenne, jonka merkitys korostuu jatkuvasti. Strategiassa myös huomioidaan valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma, joka painottaa sitä, että myöskin — jos ajatellaan Suomea — meidän pohjoisella alueellamme on tärkeää, että yhteydet ovat kaikin puolin kunnossa. Haluaisinkin kysyä eurooppaministeriltä: [Puhemies koputtaa] Miltä tilanne tällä hetkellä näyttää meidän ratojemme ja maanteidemme suhteen? [Puhemies koputtaa] Millä tavalla olemme EU:n kautta saamassa rahoitusta [Puhemies: Aika!] tämän arktisen alueen liikenteen kehittämiseen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

14.33 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arktisessa strategiassa painotetaan neljää osa-aluetta, joista nostan kaksi tärkeää eli ne, joista myös ministeri Tuppurainen puhui, eli arktisesta osaamisesta ja infrastruktuurista ja logistiikasta.

Merenkurkun yli seilaa nyt uusi laiva, mutta siitä huolimatta myös unelma sillasta Vaasasta Uumajaan on vahvasti elossa. Viime kesänä julkisuuteen tullut suomalaistutkijoiden laskelma herätti huomiota, ja ranskalainen, brittiläinen ja israelilainen yritys lähestyivät Merenkurkun neuvostoa. Yritykset ovat tehneet omat laskelmansa, miten silta voitaisiin rakentaa ja rahoittaa. On hyvä muistaa, että käynnissä ovat aika isot akkuklusterit sekä Suomessa että Ruotsissa ja suora siltayhteys edistäisi paitsi elinkeinoelämän kilpailukykyä myös päästöjen vähentämistä, kun liikenneyhteydet paranevat. Kiinteä yhteys eli silta voisi olla ilmastotie ilmastokartan sijaan. [Puhemies koputtaa] Kysyn: miten hallitus suhtautuu tähän hankkeeseen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koskinen.

14.34 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastopolitiikassa tuo raja aukeaa kovin isona railona juuri itään päin katsottaessa, ja Venäjän saaminen mukaan arktisten alueiden suojeluun tuntuu herättävän tämmöistä voimattomuutta, että ei saada liikkeelle vaikuttavaa toimintaa. Meillä on ollut pienen mittakaavan yrityksiä Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin kautta ja Pohjoismaiden Investointipankin kautta. Niiden laajamittaistamisen esteenä on ollut pakotepolitiikka. Sitten taas suuren mittakaavan ratkaisuja ei ole pystytty tekemään esimerkiksi kytkemällä Venäjältä kaasun ja öljyn tuontia siihen, että he hoitaisivat siellä arktisten alueiden ikiroudan suojelua ja muita näitä päästövähennyksiä, mustan hiilen ongelmatiikkaa ja niin poispäin. Onko nyt näkyvissä mitään näiden kahden reitin osalta: [Puhemies koputtaa] tavallaan näiden pienimuotoisten projektien sallimiseksi tai että tässä isossa kaupankäynnissä [Puhemies koputtaa] otettaisiin mukaan enemmän ehdollisuutta Venäjän kanssa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vähämäki.

14.35 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Aivan ensimmäiseksi kiitän hallitusta siitä, että tämä saamelaisten totuus- ja sovintokomissio toi-

vottavasti aloittaa hyvinkin pian, ja toivon myöskin, että nämä pohjoisen ja Lapin väylähankkeet etenevät jatkossa.

Sitten haluan nostaa esille myöskin ne ilmastonmuutoksen positiiviset asiat, jos sellaisia voi olla. Nimittäin Suomi on muutamassa vuodessa, vuosikymmenessä, noussut kuminan johtavaksi tuottajaksi, ja noin neljäsosa maailman kuminasadosta viljellään Suomessa. Tämä johtuu meidän maan pohjoisesta sijainnista. Pitkä ja valoisa kasvukausi tuottaa kuminaan niin paljon öljyjä, että se on täällä hyvälaatuista ja tuottaa: se on ilmeisesti Suomen kannattavimpia viljelykasveja tällä hetkellä.

Ja aivan lopuksi nostan esille sen, että näiltä meidän soilta saattaa myöskin löytyä samantyyppisiä kasviöljyjä, mistä lääketeollisuus tai joku muu kosmetiikkateollisuus [Puhemies koputtaa] voi maksaa hyvinkin isoja summia. Tätä kannattaa tutkia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa myönnän kaksi ministeripuheenvuoroa. Ensin ministeri Mikkonen, 2 minuuttia, ja hänen jälkeensä ministeri Harakka, 2 minuuttia.

14.36 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen:** Arvoisa puhemies! Tässä on ollut hyvää keskustelua tästä arktisesta strategiasta, ja nämä Agenda 2030 -tavoitteet, jotka ovat tämän koko strategian taustalla, ja myös tämä Euroopan unionissakin laajasti käyttöön otettu do no significant harm -periaate ovat kattavia periaatteita tämän strategian valmistelussa, ja näin sen pitää ollakin.

Kuten tässä keskustelussa on noussut esiin, ilmastonmuutos etenee kaikkein kovinta vauhtia pohjoisessa, ja se näkyy jo myös meidän arktisilla alueilla. Se näkyy luonnossa, luonnon monimuotoisuudessa — meillä on paljon pohjoisia lajeja, jotka ovat katoamassa — toisaalta se näkyy myös ihmisten arjessa ja elinkeinojen mahdollisuuksissa, esimerkiksi poronhoidossa.

Strategiassa on aivan oikein nostettu esiin ilmastonmuutoksen hillintä ja sen tärkeys, mutta entistä enemmän meidän täytyy myös tehdä sopeutumistoimia, niin että pystymme sopeutumaan muuttuvaan ilmastoon, ja siinä tärkeänä on myös riittävä tietopohja ja myös perinnetiedon hyödyntäminen.

Saamelaisten ilmastoneuvosto, joka strategiassa on nostettu esiin: olemme ilmastolakiin ottamassa tämän ilmastoneuvoston mukaan, jotta voimme paremmin hyödyntää sitä tietoa ja myös sitä näkemystä, osaamista, mitä pohjoisella alueella on liittyen ilmastonmuutokseen, sen hillintään ja sopeutumiseen.

Meillä on hyvää kansainvälistä yhteistyötä niin Arktisen neuvoston puitteissa kuin myös Barentsin euroarktisen neuvoston puitteissa, ja siellä nimenomaan yhdessä etsitään ratkaisuja sekä ilmastonmuutoksen hillintään että siihen sopeutumiseen.

On tärkeää huomioida, että tässä strategiassa on nostettu esiin se, että emme näe, että uusien fossiilisten varantojen avaaminen arktisissa olosuhteissa olisi kannatettavaa. Se on täysin ristiriidassa Pariisin sopimuksen kanssa. Meidän tulisi päästä eroon fossiilisista eikä suinkaan etsiä niitä lisää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Harakka, 2 minuuttia.

14.39 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka:** Arvoisa puhemies! Kiitän eduskuntaa hyvästä keskustelusta.

Arktista strategiaahan on valmisteltu rinta rinnan keväällä hyväksytyn valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman eli Liikenne 12 -suunnitelman kanssa, kuten pääministeri tuossa jo kertoikin. Jotta arktisen mahdollisuudet voidaan täysimääräisesti hyödyntää, meidän täytyy kehittää tätä liikennejärjestelmää pitkäjänteisesti siten, että yhteydet pohjoisen ja keskisen Euroopan välillä paranevat. Tämä puolestaan edellyttää, että suunnitelmassa määritellyt resurssit ja niiden lisäystarpeet huomioidaan julkisen talouden suunnitelmassa ja valtion talousarvioesityksissä, ja tätähän eduskunta korosti suunnitelmasta antamassaan kannanotossa.

Parhaillaan laadittava yksityiskohtaisempi investointisuunnitelma, jonka luonnos on ollut tänään viimeistä päivää lausunnolla, perustuu Liikenne 12 -suunnitelman kriittisimpiin tunnistettuihin tarpeisiin ja ongelmiin. Liikenne 12 -työ tukee infrastruktuurin ja logistiikan strategisia toimenpiteitä, ja ne korostavat liikenneverkkojen yhteenliitettävyyttä myös arktisella alueella ja muun muassa kestävien rautatiekuljetusten merkitystä. Tällä siis viitataan uuteen Verkkojen Eurooppa -asetukseen, joka mahdollistaa CEF-tuen saamisen Pohjanmeren—Baltian-ydinverkkokäytävän hankkeille, kun käytävän jatkaminen pohjoiseen tuli kesällä voimaan. Tästä esitettiin pari kysymystäkin.

Strategiassa korostuu kautta linjan alueen asukkaiden kuten myös alkuperäisväestön oikeudet ja rooli, joten se on tärkeä myös liikenneyhteyksien kehittämisessä. Ja täten siis tämä pitkä ja ajoittain kiivaana käyty keskustelu Jäämeren radasta voidaan tässä vanhassa muodossaan unohtaa. Ydinverkkokäytävän jatko mahdollistaa Suomen ja Ruotsin välisten rautatieyhteyksien kehittämisen, kun Laurila—Tornio—Haaparanta-välin sähköistyshanke etenee aina CEF-hakuun saakka. Tämä tukee Suomen raideliikenteen kansainvälistymistä, kustannustehokkuutta ja teollisuuden kilpailukykyä, ja tämä liittää Pohjois-Suomen [Puhemies koputtaa] ja Pohjois-Ruotsin kansainväliset liikennekäytävät Euroopan laajuiseen liikenneverkkoon ja Jäämerelle [Puhemies koputtaa] Narvikin sataman kautta ja edelleen Kaukoitään, jossa meillä onkin jo suomalaisten logistiikkayritysten erittäin ekologista ja [Puhemies koputtaa] kustannustehokasta rautatiekonttikuljetusta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tähän perään otetaan myös ministeri Lintilä, 2 minuuttia.

14.41 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä kysyttiin, onko erityistä elinkeinopoliittista linjausta arktisen alueen suhteen. Meillä on tietysti se, mitä arktinen alue erityisesti tuo, eli...

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, kysyn, onko siinä mikrofoni päällä, kun meillä kellot eivät täällä nollaudu.

No, ministeri voi olla nolla, mutta mikrofoni on päällä. [Naurua]

Puhemies Anu Vehviläinen: No niin, sitten te jatkatte.

Eli tätä arktista osaamista, meriteollisuutta palvelevaa, tietysti meillä on jäänsärkijärakentamista ollut, suunnittelua, mutta sitten nämä matkailuun liittyvät, biotalouteen, kalateollisuuteen ja niin edelleen. Mutta nyt täytyy myös huomioida sellainen asia, että ei arktinen alue ole mikään oma erillinen alueensa suhteessa muuhun Suomeen, eli kyllä meidän täytyy löytää myös ne synergiat, mitä on sitten muuhun elinkeino- ja innovaatiopolitiik-

kaan meidän kansallisissa ohjelmissa, ja mahdollisuuksina matkailun, kestävän kehityksen osalta arktinen alue tuo erityispiirteensä, mikä tulee huomioida muissa ohjelmissa. Sen osalta, että tehtäisiin pelkästään oma, näen, että se ei palvele myöskään arktista aluetta, vaan nämä tulee viedä käsi kädessä.

Kaivosteollisuus on tietysti yksi, joka aina herättää tunteita. Me tiedämme sen, että meillä on mineraalivarantoja, joita on myös arktisella alueella, mutta mikäli niitä hyödynnetään, sen tulee tapahtua lain puitteissa ja luvituksien mukaan. Se on kuitenkin tällä hetkellä verrattain merkittävä, mutta tässäkin huomioiden perinteiset elinkeinot ja niitten kunnioittaminen, niin kuin täälläkin on tullut esille jo, saamelaiskäräjien asema ja muu vastaava tulee myös tässä huomioida.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Salonen.

14.43 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meriliikenne kasvaa edelleen Pohjoisella jäämerellä, ja uudet avautuvat merireitit herättävät taloudellista kiinnostusta ja kilpailua, vaikkakin syy merireittien avautumiselle on ikävä: ilmastonmuutos, niin kuin täällä useaan otteeseen on todettu.

Suomen on oltava valpas tässä asiassa. Arktisen meriteollisuuden ratkaisuissa suomalaisilla on pitkät perinteet. Suomi on jo nyt arktisen meriteknologian kärkimaa. Meriklusterissamme löytyy osaamista niin arktisiin olosuhteisiin suunnitelluista laivoista ja rakenteista kuin vähäpäästöisistä tai päästöttömistä polttoaineista, kuten merituulivoimasta. Jotta tämän strategian tavoitteet merenkulun osalta saavutetaan, Suomen on aktiivisesti vaikutettava merenkulun kansainvälisen ympäristösäätelyn kehittämiseen. Strategiassa linjatun mukaisesti jäänmurtajakaluston uusiminen ja talvimerenkulun yhteistyön vahvistaminen naapurimaiden kanssa on otettava työn alle.

Kysyn vielä ministeri Lintilältä: millä kaikin keinoin hallitus edistää Suomen meriklusteria arktisessa ulottuvuudessa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Mari.

14.44 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että arktinen strategia ottaa vakavasti ympäristönsuojelun ja ilmastokriisin. Puhdas makea vesi on yksi arvokas luonnonvara, jota meillä on. Uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä tulisi vähentää, ja nämä hyvät kirjaukset tulevat todeksi vasta lainsäädännön kautta. Kiinnostus ja huoli kohdistuu luonnonvarojen käyttöön ja myös meidän omaan politiikkaamme. Vastikään tehtiin Inarijärvelle iso varaus kaivosalueesta, joka tähtää siis malminetsintään tässä vaiheessa, mutta meidän kaivoslakiluonnoksemme ei täytä niitä tavoitteita, joita hallitusohjelmassa on. Miten, pääministeri, aiotte varmistaa, että ihmisten ja ympäristön oikeudet aidosti tulevat toteutumaan paremmin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Huttunen.

14.45 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taloudellinen toiminta ja kestävä kehitys ovat ehdottomasti yhdistettävissä. Peruslähtökohta arktiseen politiikkaan lähtee liikkeelle aidosti alueella asuvasta väestöstä. Pohjoista elämänmuotoa tulee kunnioittaa. Pohjoisten alueiden perinteisiin elinkeinoihin ovat kuuluneet

olennaisesti porotalous, maatalous ja kalastus. Näillä on edelleen iso merkitys erityisesti taajamien ulkopuolella asuvalle väestölle.

Myös metsäteollisuuden, matkailun ja arktisen meriosaamisen toimintaedellytykset on turvattava. Pohjoisen alueen maantieverkoston, lentoliikenteen ja tietoliikenneverkkojen on oltava kunnossa, niin että ne tukevat alueen elinkeinojen kehittymistä ja ihmisten sujuvaa liikkumista alueella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

14.46 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka arktisiin energiaresursseihin liittyvät ulko- ja turvallisuuspoliittiset kysymykset aiheuttavat ristiriitoja valtioiden välillä, on tärkeää säilyttää arktinen alue rauhan ja vakauden alueena. Arktisen yhteistyön ytimessä ovat rakentavan kommunikaation ylläpitäminen, ihmisten elinmahdollisuuksien turvaaminen ja ympäristönsuojelu.

Arktisen neuvoston asemaa alueen keskinäisenä yhteistyöfoorumina tulee vahvistaa. Arktisen neuvoston ilmasto- ja ympäristökysymykset ovatkin niitä asioita, jotka mahdollistavat vuoropuhelun ja yhteistyön suurvaltojen välillä. Suomi voi olla mahdollistamassa tätä vuorovaikutusta ja olla näin kokoaan suurempi.

Puhemies! Kolmisen vuotta sitten pidettiin Rovaniemellä ensimmäinen Arktinen resilienssifoorumi. Tässä foorumissa pystyttiin pohtimaan ilmastoresilienssin vahvistamista, ja kaikki arktiset maat sekä alkuperäiskansat, tieteelliset työryhmät ja koko arktinen yhteisö miettivät parhaita käytänteitä ennakoinnin parantamiseksi. Tällainen kohtaaminen ja työskentely on tärkeää, ja Suomen tehtävä on olla jatkossakin mahdollistamassa näitä keskusteluja ja kohtaamisia esimerkiksi juuri huippukokouksen muodossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kemppi.

14.47 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoista rouva puhemies! Kaiken toiminnan arktisella alueella tulee perustua luonnon kantokykyyn ja kestävyyden periaatteisiin, aivan kuten olemme tänään kuulleet. Näistä lähtökohdista voidaan kuitenkin tarkastella myös Suomen taloudellisiin intresseihin liittyviä tavoitteita.

Google investoi miljardeja Suomeen vastikään. Arktinen ilmasto on meille etu, jonka takia datakeskus ja paljon muuta on kannattanut tuoda Suomeen. Tai on valtava Jäämeri, joka hallitsee meitä enemmän kuin tulee ajatelleeksi, säitämme ja tekemisiämme. Ilmastonmuutos lisää vähitellen arktisen alueen logistista merkitystä. Jääpeitteen vähentyessä Pohjoinen meritie avaa jopa 8 000 kilometriä lyhyemmän laivareitin Euroopan ja Aasian välille.

Arvoisa pääministeri, mikä on EU:n kunnianhimon taso arktisen alueen kanssa? Euroopan unionin arktinen toimisto tulee saada Suomeen. Arktinen yhteistyö syntyi Rovaniemellä Suomen ulkopoliittisena aloitteena, ja meillä työskentelee jo arktisen korkeakouluyhteistyön sihteeristö.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja nyt minun laskutoimitukseni mukaan kaikki ovat saaneet puheenvuoron. — Anteeksi, al-Taee tästä näin. [Hussein al-Taee: Saatte anteeksi!] Al-Taee päättää tämän keskustelun edustajien puolelta. — Al-Taee, olkaa hyvä.

14.49 **Hussein al-Taee sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin tuoda myöskin turvallisuuspoliittisen näkökulman tähän keskusteluun. Nyt kun seuraan Afganistania ja näen, kuinka hitaasti EU reagoi turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta, niin toivoisin, että Suomi käyttäisi nyt tätä mahdollisuutta EU-pöydissä ja käynnistäisi keskustelua vielä voimakkaammin Euroopan yhteisestä puolustuksesta, sillä koen, että tässä kysymyksessä Suomen on mahdollisuus näkyä nyt paljon voimakkaammin, ja katson tässä sekä pääministeriä että eurooppaministeriä että puolustusministeriä. Tässä on valtava mahdollisuus meille suomalaisille olla näkyvä tämän keskustelun avaajana jälleen kerran ja pitää huolta siitä, että Suomi on omassa viitekehyksessään tämän arktisen kautta vahva puolustuspoliittinen turvallisuustekijä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kiitos. — Ja nyt sitten pääministeri, 3 minuuttia.

14.50 **Pääministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Kiitän edustajia erittäin hyvästä ja tärkeästä keskustelusta. Tässä sektorin ministerit hyvin vastasivat moniin näihin kysymyksiin, joita täällä esitettiin esimerkiksi liikenteeseen ja ympäristöön liittyen ja moniin muihinkin kysymyksiin liittyen, mutta muutamia huomioita vielä tähän keskusteluun ja muutamiin kysymyksiin vastauksia.

Ensinnäkin EU:n rooli arktisella ja tulevaisuus tältä osin. Ensinnäkin on todettava, että me tuemme kyllä Arktisen neuvoston vahvistamista ja suhtaudumme myönteisesti rakentavaan yhteistyöhön myös alueen ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Me olemme toimineet aktiivisesti Euroopan unionissa arktisen politiikan vahvistamisessa ja toimimme ponnekkaasti esimerkiksi omalla puheenjohtajakaudellamme, jotta EU:n vuoden 2016 arktinen politiikka saadaan uudistettua vastaamaan näihin uusiin haasteisiin. Olemme tyytyväisiä siihen, että EU:n uusi arktinen tiedonanto julkaistaan nyt lokakuussa. Tuemme EU:n arktisen roolin vahvistamista ja pyrimme siihen, että arktiset kysymykset huomioidaan eri politiikkasektoreilla, ilmaston lisäksi esimerkiksi liikenne- ja teollisuuspolitiikoissa. Tämä edellyttää EU-rahoituksen parempaa kohdentamista arktista aluetta kohtaaville haasteille. EU käynnisti viime kesänä strategian uudistamisesta julkisen konsultaatioprosessin, johon lukuisat toimijat myös täällä Suomessa osallistuivat.

Sitten täällä kysyttiin useassakin puheenvuorossa sitä, millä tavalla suhtaudumme erilaisten huippukokousten tai muiden kokousten koollekutsumiseen tai olisimmeko me joissakin näissä koollekutsujina. Mielestäni on aina syytä vahvistaa yhteistyötä, mitä tulee arktiseen alueeseen ja arktiseen yhteistyöhön. Suhtaudun kyllä myönteisesti erilaisiin avauksiin ja esityksiin, ja keskustelu tältä osilta varmasti tulee jatkumaan.

Sitten täällä kysyttiin vielä spesifiä kysymystä kaivoslakiin liittyen, ja tästä ei tainnut tulla ministereiltä puheenvuoroja, niin kommentoin tähän. Tämän osalta me teemme työtä kaivoslain uudistamiseksi. Tämä työ on kesken ja valmistelussa, ja sitten valmistelun päätteeksi tuomme tämän kokonaisuuden eduskuntaan. Tässä tietenkin vielä hallituspuolueet käyvät tätä kokonaisuutta yhdessä läpi ja valmistelu tältä osin siis on yhä kesken. — Tässä, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

4. Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista
Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle tarkastusvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Työministeri Tuula Haataisen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan enintään kaksi ja puoli tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.53 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailman muuttuessa on tärkeää vahvistaa Suomessa asuvien maahanmuuttajien osallisuutta ja varmistaa, että heidän osaamisensa saadaan nykyistä paremmin käyttöön. Haluamme hallituksessa varmistaa, että kaikki pääsevät mukaan rakentamaan Suomea. Suomalaisilla työmarkkinoilla on pulaa työntekijöistä. Työministerinä haluan, että tänne kotinsa löytäneet maahanmuuttajat pääsevät näyttämään potentiaalinsa ja osaamisensa työelämässä sekä kantamaan kortensa kekoon aktiivisina yhteiskunnan jäseninä. Väestön ikääntyessä ja maahanmuuttajataustaisen väestön kasvaessa on entistä tärkeämpää huolehtia, että kaikkien osaaminen tulee käyttöön. Sekä yksilö että yhteiskunta näin voittavat. On valitettava tosiasia, että maahanmuuttajien osallistumisen ja työllistymisen tiellä on edelleen esteitä. Onnistunut kotoutuminen auttaa ylittämään esteitä sekä avaa ovia yhteiskuntaan ja työmarkkinoille.

Tämän selonteon tavoitteena on nopeuttaa ja tehostaa kotoutumista, edistää maahanmuuttajaväestön osallisuutta työelämässä ja muussa yhteiskunnassa sekä ehkäistä yhteiskunnallista polarisaatiota. Nyt käsiteltävä selonteko liittyy tarkastusvaliokunnan kotoutumisen toimivuutta käsitelleeseen mietintöön ja muodostaa kokonaisvaltaisen toimenpideohjelman kotouttamisen uudistamiseksi. Keskeiset selonteossa esitettävät uudistukset liittyvät kotoutumisen alkuvaiheen tehostamiseen, ne liittyvät peruspalveluiden ja koulutusjärjestelmän kehittämiseen vastaamaan näin ollen myös paremmin maahanmuuttajien tarpeisiin sekä ohjauksen ja neuvonnan vakinaistamiseen ja entisestään vahvistamiseen.

Ensinnäkin tässä selonteossa esitetään kotoutumisohjelman käyttöönottoa. Tällä ohjelmalla tehostettaisiin kotoutumisen alkuvaihetta ja vahvistettaisiin ohjausta työelämään tai jatkokoulutukseen. Nopeampi kotoutuminen helpottaa tietenkin työllistymistä, ja se avaa samalla maahanmuuttajille myös muita ovia suomalaiseen yhteiskuntaan. Luonnollisesti myös kuluvan hallituskauden työllisyyspolitiikan uudistukset ja reformit edistävät myös

maahanmuuttajien työllisyyttä. Kotouttamisohjelman kohderyhmänä olisivat erityisesti työttömänä työnhakijana sekä työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat. Tämä parantaisi myös kotona lapsia hoitavien maahanmuuttajanaisten mahdollisuuksia kotoutua ja työllistyä. Naisten kiinnittyminen yhteiskuntaan tukee lasten ja koko perheen hyvinvointia ja kotoutumista.

Selonteon esitysten tavoitteena on nopeuttaa kotoutumista kaikissa vaiheissa. Eduskunta on edellyttänyt, että kotoutumista tulisi nopeuttaa lyhentämällä kotoutumisjakso pääsääntöisesti yhden vuoden pituiseksi. [Juha Mäenpään välihuuto] Kotouttamisohjelman kestoa on valmistelun aikana arvioitu tarkasti ja siitä on käyty laajaa vuoropuhelua eri sidosryhmien kanssa. Tämän pohjalta esitetään, että kotoutumisohjelman kesto olisi yksilöllinen ja pääsääntöisesti enintään kaksi vuotta. Tavoitteeksi tulisi kuitenkin lähtökohtaisesti asettaa kahta vuotta lyhyempi aika. Monen maahanmuuttajan kohdalla riittäisikin enimmäiskestoa lyhyempi aika, mutta haavoittuvassa asemassa olevilla kesto voisi olla pidempi.

Toiseksi, selonteossa esitetään uudistuksia yleiseen palvelu- ja koulutusjärjestelmään. Maahanmuuttajaväestön tarpeet tulee huomioida jatkossa paremmin myös työllisyys- ja koulutuspolitiikassa, lapsi- ja perhepolitiikassa, kaupunki- ja elinkeinopolitiikassa sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Palveluiden inklusiivisuus parantaa niiden vaikuttavuutta ja mahdollistaa palveluiden hyödyntämisen monipuolisesti kotoutumisen ja työllistymisen tukena.

Kolmanneksi, selonteossa ehdotetaan ohjauksen ja neuvonnan vakinaistamista ja vahvistamista kaikille Suomeen muuttaneille maahanmuuton perusteista, elämäntilanteesta tai maassa asutusta ajasta riippumatta. Kaikille Suomeen muuttaneille tulee olla tarjolla tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta sekä tukea ja neuvontaa sen aktiivisena jäsenenä toimimiseen. Myös työn tai opiskelun perusteella muuttavien suomen tai ruotsin kielen opiskelumahdollisuuksia monipuolistettaisiin.

Kotoutumisen kannalta maahanmuuttajan omalla aktiivisuudella on suuri merkitys, mutta yhteiskunnan tulee tarjota mahdollisuuksia hankkia tarvittavia tietoja ja taitoja. Myös yhteiskunnan asenneilmapiiri voi joko helpottaa tai heikentää kotoutumista. Hyvien väestösuhteiden edistäminen onkin keskeinen osa kotoutumisen edistämistä ja nyt käsiteltävää selontekoa. Kotoutumisen edistämisen vastuita selkeytettäisiin vahvistamalla kunnan roolia. Lisäksi järjestöjen roolia vahvistettaisiin poikkileikkaavasti osana kotoutumispalveluiden uudistuksia sekä lisäämällä viranomaisten ja järjestöjen yhteistyötä.

Selonteon esitykset perustuvat monin osin jo olemassa olevien palveluiden vaikuttavuuden parantamiseen. Lisäresursseja tarvitaan erityisesti työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumisen tehostamiseen sekä maahanmuuttajien ohjauksen ja osaamisen kehittämisen mahdollisuuksien turvaamiseen. Rahoitustarpeita tarkennetaan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä, ja niitä koskevat asiat käsitellään ja niistä päätetään luonnollisesti valtiontalouden menokehyksen puitteissa valtion talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa. Selonteon eduskuntakäsittelyn pohjalta tullaan uudistamaan kotoutumislaki ja muu relevantti lainsäädäntö. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Berg.

15.00 **Kim Berg sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun maahanmuuttajien kotoutuminen oli edellisen kerran tammikuussa 2019 päätösasiana tässä salissa, päätyivät

kansanedustajat yksimieliseen kymmenen kohdan kannanottoon. Yhteinen tahtotila oli tehostaa ja nopeuttaa kotoutumista sekä lisätä sen vaikuttavuutta. Tarkastusvaliokunnan mietintöä edelsi kolmen vuoden perinpohjainen selvitys- ja valmistelutyö, kaksi tilattua tutkimusta sekä 50 asiantuntijatahon kuulemiset. Nyt selonteko antaa käytännön vastauksia eduskunnan yksimielisiin kannanottoihin, ja tällä hetkellä teot eivät voisi olla tarkemmin ajoitettuja kuin nyt Afganistanin ja Euroopan lähialueiden kärjistyneiden konfliktien seurauksena.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Toimiva kotouttaminen on hallitun maahanmuuttopolitiikan kulmakivi. On pidettävä huolta siitä, ettei pääse syntymään kahden kerroksen väkeä hallitsemattoman maahanmuuton ja tehottoman kotouttamisen varjolla.

Utgångspunkten i denna reform är att integrationen effektiveras på ett sätt som gör det möjligt att beakta invandrarnas olika behov och utveckla kompetensen så att den motsvarar de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället.

Esitettyjen uudistusten lähtökohtana on kotoutumisen tehostaminen tavalla, joka mahdollistaa maahanmuuttajien erilaisten tarpeiden huomioimisen sekä osaamisen kehittämisen vastaamaan yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. Esitys tunnistaa, että maahanmuuttajat ovat erilaisia. Heillä on erilaiset valmiudet ja lähtötilanteet tullessaan Suomeen. On koottava moniammatillisia ja laaja-alaisia palveluita yhteen niin, että ne vastaavat yksilöllisiin tarpeisiin. Avainasemassa on kotoutumissuunnitelma, joka tekee kotoutumisesta nykyistä sujuvampaa. Näin selkeytetään ja aikaistetaan kotoutumisen kannalta tärkeän alkuvaiheen palvelukokonaisuutta. Viranomaisilla on lainsäädännöllinen vastuu kotoutumispalveluiden järjestämisestä, jota järjestöjen toiminta täydentää. Järjestöt ovat tärkeitä, koska ne pystyvät tarjoamaan palveluita monikielisesti ja matalalla kynnyksellä ja luomaan kontakteja paikallisiin yhteisöihin.

Arvoisa puhemies, ärade talman! VATTin selvitykset osoittavat, että onnistunut kotouttamispolitiikka kohentaa sekä maahanmuuttajien että suomalaisten taloudellista hyvinvointia. Kotouttamissuunnitelmat nostivat maahanmuuttajien tuloja lähes puolella kymmenessä vuodessa ja vähensivät reilusti heidän saamiaan tulonsiirtoja. Tämä on yksi niistä tilastoista, jotka osoittavat kotoutumispolitiikan tärkeyden.

Täytyy muistaa, että kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi. Yksilöille suunnattujen palvelujen rinnalla on välttämätöntä vahvistaa myös yhteiskunnan vastaanottavuutta. Siksi hallitus valmistelee rasismin vastaista ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelmaa, johon on kerätty hallituksen toimenpiteet rasismin ja syrjinnän torjumiseksi sekä hyvien väestösuhteiden edistämiseksi.

Samtidigt måste man konstatera att integrationen ur såväl samhällets som individens synvinkel inte bara bör betraktas som en rättighet utan också som en skyldighet.

Samalla on todettava, että sekä yhteiskunnan että yksilön kannalta kotouttamista ei pidä pitää vain oikeutena, vaan myös velvollisuutena. Maahanmuuttajan omalla aktiivisuudella on kotoutumiselle suuri merkitys, hänellä on myös velvollisuus noudattaa kotoutumissuunnitelmaansa. Jos sovittuja velvollisuuksia ei noudateta, voidaan oikeutta työttömyysetuuteen rajoittaa tai toimeentulotukea on voitava alentaa.

Arvoisa puhemies! Työvoimatutkimuksen mukaan ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyys jää lähes 20 prosenttiyksikköä suomalaistaustaisten naisten työllisyydestä. Monilla naisilla on korkea-asteen tutkinto, mutta he eivät työllisty. Toisaalta vähän koulutettujen osuus on selvästi suurempi kuin suomalaistaustaisten naisten keskuudessa. Maahanmuuttajanaiset ovat kotoutumisen edistämisen keskeinen kohderyhmä. Tavoitteena on, että työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat, myös kotona lapsiaan hoitavat naiset, tavoitettaisiin paremmin ja heille olisi tarjolla elämäntilanteeseen sopivaa kielikoulutuksen ja lastenhoidon yhdistävää koulutusta.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen onnistuminen on yhteiskunnallemme erittäin tärkeää. Siihen tarvitaan riittävä rahoitus, tehokkaat toimenpiteet ja riittävän pitkä seuranta sekä [Puhemies koputtaa] valmius saatujen kokemusten sekä tutkimushavaintojen valossa kehittää toimintaa yli hallitus- ja eduskuntakausien.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Immonen.

15.06 **Olli Immonen ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maahanmuuton ongelmien lakaiseminen maton alle ja maahanmuuttajien passivointi tuntuvat olevan istuvalle hallitukselle suorastaan kunnia-asia. Selonteossa kotoutumisen epäonnistumisesta syytetään sellaisten käsitteiden kuin ”kotouttaminen” ja ”maahanmuuttaja” käyttämistä, koska niiden katsotaan itsessään luovan maaperää syrjinnälle ja esteitä suomalaiseen yhteiskuntaan kiinnittymiselle. Kotoutumisen epäonnistumisesta syytetään myös kantaväestön rasismia ja yhteiskunnan rakenteita. Todellisuudessa maahanmuuttajien epäonnistunut kotoutuminen johtuu kuitenkin siitä, että kotoutettavien oma kulttuuri on liian kaukana suomalaisesta elämäntavasta, ja maahanmuuttajilta puuttuvat suomalaisilla työmarkkinoilla vaadittavat ominaisuudet. [Sebastian Tynkkynen: Juuri näin!]

Hallituksen linjana näyttää olevan, että kotouttamistoimet kohdistetaan lähinnä suomalaisen elämäntavan ja yhteiskunnan muuttamiseen. Selonteossa asiasta puhutaan ideologisella hömppätermillä ”kaksisuuntainen kotoutuminen”. Suomen ei tarvitse sopeutua vieraisiin kulttuureihin vaan vieraiden kulttuurien on sopeuduttava Suomeen.

Arvoisa puhemies! On aika tunnustaa tosiasiat. Tosiasia on, että suuri osa kotoutettavista maahanmuuttajista ei saavuta riittävää suomen peruskielitaitoa. Toinen tosiasia on, että iso osa kotoutettavista maahanmuuttajista jää työmarkkinoiden ulkopuolelle. Esimerkiksi Afganistanista, Irakista ja Somaliasta lähtöisin olevien henkilöiden työllisyysaste on vielä kymmenen maassa vietetyn vuoden jälkeenkin vaivaisen 20 ja 40 prosentin välillä. Myös toisen polven maahanmuuttajat työllistyvät huonosti. Maahanmuuttajien heikko työllistyminen heikentää taloudellista huoltosuhdetta. On myös tosiasia, että tilastojen mukaan maahanmuuttajat nostavat Kelan asumistukia, työttömyysturvaa ja toimeentulotukea sekä tekevät rikoksia selvästi useammin kuin suomalaiset.

Arvoisa puhemies! Kotouttaminen ei toimi. Selonteko pursuaa maahanmuuttajille suunnatuista työllisyys-, koulutus-, sote- ja perhepalveluiden kehittämistoimenpiteistä ja erityispalveluista. Tosiasiassa mikään maailman valtio ei kuitenkaan ole tähän mennessä onnistunut tietyistä ongelmallisista lähtömaista tulevien maahanmuuttajien kotouttamisessa, ei, vaikka keinot ovat olleet monet ja rahaa on palanut paljon ja palaa koko ajan enemmän.

Suomessa maahanmuuttajille on asetettu aivan liian vähän vaatimuksia kotoutumisen suhteen. Pakolaisille ja turvapaikanhakijoille tarjotaan paljon palveluita, mutta vaaditaan vähän vastinetta. Suomessa annetaan muun muassa tulkkauspalveluita käytännössä ikui-

sesti. Tällaiset toimet passivoivat maahanmuuttajia ja laskevat heidän motivaatiotaan opetella kieltä. Lisäksi Suomessa turvapaikanhakijoilla ei ole työvelvoitetta, eikä heidän tarvitse muutenkaan antaa mitään panosta vastineeksi saamilleen palveluille.

Perussuomalaisten mielestä Suomeen muuttaville ihmisille on asetettava selkeitä vaatimuksia. Maahanmuuttajia on vaadittava opettelemaan suomen kieli, omaksumaan suomalainen kulttuuri, työllistymään sekä elättämään itsensä ja perheensä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset näkevät, että ainoa toimiva keino vastata kotoutumisen haasteisiin on kotoutumisvastuun siirtäminen sanktioiden uhalla maahanmuuttajille itselleen. Lisäksi ongelmamaista Suomeen suuntautuvaa maahanmuuttoa on rajoitettava merkittävästi. Ilman humanitaarista maahanmuuttoa Suomessa ei edes tarvittaisi laajaa kotouttamisjärjestelmää.

Sen sijaan, että punavihreä hallitus puuttuisi kotoutumisongelmien juurisyyhyn, eli haitallisen maahanmuuton määrään, keksii se paljon mieluummin uusia kotouttamiseksi otsikoitavia toimenpiteitä sekä monikulttuurisia järjestöjä, joiden toiminnan tukemiseen se todennäköisesti tulee jälleen käyttämään veronmaksajien rahoja miljoonien eurojen edestä.

Arvoisa puhemies! Valitettavan vähälle huomiolle selonteossa on jäänyt maahanmuuttajan oma vastuu kotoutumisestaan. Ne maahanmuuttajat, jotka ovat haluttomia tai kykenemättömiä kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, tulee perussuomalaisten mielestä palauttaa takaisin lähtömaihinsa. Perussuomalaiset peräänkuuluttavat vastuullista maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikkaa, sillä emme halua, että Suomi luisuu Ruotsin tielle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

15.11 **Kai Mykkänen kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilman maahanmuuttoa Suomen työikäinen väestö pienenisi yli 150 000 henkilöllä tämän vuosikymmenen aikana. [Sebastian Tynkkynen: Mutta huoltosuhteen kasvu!] Eläkkeelle jäävien ikäluokkien korvaaminen on itse asiassa nojannut maahanmuuttajiin jo vuosia. Suomessa asuu nyt yli 420 000 ulkomaalaistaustaista henkilöä — 420 000. Suosittelen näiden tosiasioiden kertaamista niille, jotka haluavat vähätellä työperäisen maahanmuuton ilmeistä tarvetta tai nähdä maahanmuuton yleensäkin pelkkänä minimoitavana ongelmana.

Toisaalta tosiasioihin perustuvia tekoja perään niiltä, jotka haluavat hyssytellä ja lakaista maton alle ulkomaalaistaustaisen väestön muita korkeamman työttömyyden ja kielitaidottomuuden. Epäonnistunut kotoutuminen johtaa myös tiettyjen maahanmuuttajaryhmien kiistattomaan yliedustukseen väkivaltaisessa jengirikollisuudessa.

Arvoisa puhemies! Afrikasta ja Aasiasta muuttaneista työikäisistä vain reilu puolet käy töissä kymmenen Suomessa asutun vuoden jälkeen. Kotoutumisaikana vain kolmannes saavuttaa suomen tai ruotsin kielen perustason. Nämä tosiasiat kertovat, että me olemme kaikki epäonnistuneet. Me tarvitsemme rajuja muutoksia, emme pärjää hallituksen hienosäädöllä.

Tarkastusvaliokunnan mielestä kotouttamispolitiikka ei toimi ja tilanteen korjaamiseksi tarvitaan uusia ratkaisuja. Mietinnön yhteydessä eduskunta päätti edellyttää, että hallitus laatii kokonaisvaltaisen toimenpideohjelman uudistamistarpeesta ja toteutettavista uudistuksista. Tästä hallituksen selonteosta me odotimme niitä muutoksia, mutta saimme prosessikuvauksen. Selonteossa muuten sana "kehitetään" esiintyy eri muodoissaan 188 kertaa — onnittelut siitä. Tuntuvia muutoksia palveluihin, oikeuksiin tai velvollisuuksiin ei sen sijaan löydy.

”Vähintä, mitä Suomeen tulija voi tehdä, on opetella suomen kielen. Kielen osaaminen on ehdoton edellytys sille, että ihminen kokee aidosti olevansa osa yhteiskuntaa. Tästä syystä kielitaito voisi mielestäni olla myös edellytys yhteiskunnan tukien saamiselle.” Näin kirjoitti Rajkumar Sabanadesan, entinen turvapaikanhakija, Ylen kolumnissaan viimeksi elokuussa.

Tarkastusvaliokunnan mukaan maahanmuuttajataustaiset itse pitivät suomen tai ruotsin kielitaidon puutetta tärkeimpänä esteenä työllistymiselle. Kansainväliset osaajat toki pärjäävät, eivätkä heidän kieliopintonsa ole meidän huolemme, mutta kotouttamisessa puhutaan muun kuin työn takia Suomeen tulleista. Heille on tarjottava toki parempia palveluita mutta myös enemmän omaa vastuuta. Ei voi olla oikeuksia ilman velvollisuuksia. Esitämme, että kotoutumisen aikana sosiaaliturvan taso olisi ensin normaalia matalampi ja tukien taso kytkettäisiin nykyistä voimakkaammin siihen, että maahanmuuttaja toteuttaa kotoutumisohjelmaansa. Monet ovat toki aktiivisia nytkin, mutta liian moni passivoituu ja tarvitsisi topakampia porkkanoita uuden ympäristön kynnysten ylittämiseen. Myös tarkastusvaliokunta toteaa asiantuntijalausuntoihin nojautuen, että sosiaaliturvan kannustinloukut ovat erityisesti vähävaraisten maahanmuuttajien työllistymisen este — työllistymisen este.

Arvoisa puhemies! Pysyvä oleskelulupa on lähtökohtaisesti elinikäinen sitoumus sekä yhteiskunnalta että luvan hakijalta. Se on useimmille Suomesta suojaa hakeneille myös voimakkain porkkana, jonka tämä yhteiskunta voi tarjota. Pohjoismaisten esimerkkien mukaisesti pysyvä oleskelulupa tulisi kytkeä suomen tai ruotsin kielen perustason tyydyttävään osaamiseen. Lisäksi työkykyiseltä tulisi edellyttää Suomessa syntynyttä työ- tai opiskeluhistoriaa merkkinä yhteiskuntaan kiinnittymisestä. Teemme kotoutujalle palveluksen, jos tukien porrastaminen ja pysyvän oleskeluluvan saaminen kannustaisivat jokaisen töihin ja opintoihin. Tämä ei estäisi työn tai opintojen takia alun perin Suomeen tulleita uusimasta syyperusteista oleskelulupaansa aina, kun syy jatkuu.

Erityistä huolta kannan Suomesta perheelleen suojaa hakeneiden naisten kohtalosta. Liian moni juuttuu oman äidinkielisen yhteisönsä sisään. Heidän lapsensa myös hyötyisivät eniten varhaiskasvatuksesta, jota tulee suosia. Pitkien kotihoidon tukijaksojen aikana ei saa katkaista kotoutumista vaan tulee tarjota ja edellyttää kursseja ja osa-aikaista harjoittelua.

Arvoisa puhemies! Esittelimme kotouttamisten tulosten parantamiseksi jo kesällä kansanedustaja Pia Kauman johdolla valmisteltuja ehdotuksia. [Puhemies koputtaa] Hallitus ne haukkui — eiköhän niin käy tänäänkin. Mutta mitä esitätte tilalle? Tätä selontekoa? Ei riitä muutokseen. [Puhemies koputtaa] Aihe on liian tärkeä Suomen hyvinvoinnille, että voisimme jättää sen ääripäille tai hyssyttelijöille. Kotouttamisessa on onnistuttava, jotta Suomi selviää ikääntyvän [Puhemies koputtaa] väestön haasteista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Aittakumpu.

15.16 **Pekka Aittakumpu kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskuntavaalikampanjan aikaan eräs nuori maahanmuuttajamies tuli kertomaan tarinaansa ja sanoi, että hän oli hakenut työtä useista eri paikoista ja että hänellä oli kotimaassaan suoritettuna korkeakoulututkinto, mutta Suomesta ei töitä löytynyt. Mies pohti, mikä merkitys on hänen vierasperäisellä nimellään, mikä taas hiukan vajavaisella suomen kielen taidollaan.

Me suomalaiset olemme itse olleet varsin ahkeria muuttajia. Muuttoliike myös rajojen ulkopuolelle on ollut vilkasta. Arviolta jopa miljoona suomalaista muutti 1900-luvulla ulkomaille. Maahanmuutto Suomeen on ollut vähäisempää. Syntyvyyden väheneminen haastaa yhteiskuntaamme. Maahanmuuton kasvu on helpottanut hieman muutosta. Kotouttamisessa ei ole kuitenkaan onnistuttu parhaalla mahdollisella tavalla.

Maahanmuutosta ja kotoutumisesta on välttämätöntä puhua. Keskustelussa on muistettava, että maahanmuuttajien tilanteet ja tarpeet ovat erilaisia. Suomeen on tultu ja tullaan jatkossakin eri syistä ja erilaisista olosuhteista. Joku on palkattu korkeaa osaamista vaativaan työhön, toinen on paennut vainoa, ja kolmas muuttaa suomalaisen puolison kotimaahan.

Arvoisa puhemies! Suomi tunnetaan maailmalla turvallisena maana, jossa asuu onnellisia ihmisiä. Nämä ovat valtteja, joista moni yritys hyötyy etsiessään osaajia. Kilpailu kansainvälisistä huippuosaajista on kuitenkin kovaa. Sen paremmin työntekijät kuin yrityksetkään eivät voi odottaa lupia kuukausitolkulla.

Keskustan eduskuntaryhmä kiittää hallitusta budjettiriihen linjauksista työperäisen maahanmuuton edistämiseksi. Lupaprosesseja on välttämätöntä sujuvoittaa. Tämä on yritysten selkeä viesti niin täällä pääkaupunkiseudulla kuin maakunnissa.

Myös muilla tavoin on tarpeen helpottaa työhön pääsyä. Esimerkiksi suoritettujen tutkintojen tunnistamista on kehitettävä. On myös lisättävä kelpoisuuden saavuttamiseen tarvittavia täydentäviä opintoja. Tämä ei tarkoita osaamisvaatimusten madaltamista vaan osaamisen parempaa tunnistamista ja hyödyntämistä. Tavoitteena tulee olla, että työikäiset, työkykyiset ihmiset ovat mukana työelämässä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että sosiaaliturvan on oltava työhön kannustavaa, ei lannistavaa.

Arvoisa puhemies! Suomi on koulutuksen huippumaa, mutta meidät tunnetaan myös hankalista opiskelijoiden oleskelulupaprosesseista. Joka viides Suomeen opiskelemaan tuleva lähtee heti valmistumisen jälkeen maastamme. Monella lähdön syynä on vaikeus löytää koulutusta vastaavaa työtä. Korkeakouluissa pitäisi harkita suomen ja ruotsin kielien opintojen tarjoamista osana tutkintoa, jotta heikko kielitaito ei olisi työllistymisen esteenä.

Vaalikampanjan aikana puheille tulleen nuoren miehen kohtalon jakaa nyt moni. Erot maahanmuuttajien työllistymisessä ja työllisyydessä ovat myös hyvin merkittäviä. Tosiasia kuitenkin on, että tutkinto, osaaminen tai kielitaitokaan ei aina takaa työpaikan löytymistä, ei edes Suomessa suoritettu tutkinto. Muutosta tarvitaan myös asenteissa. Jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ja myös velvollisuus antaa oma osaamisensa ja taitonsa yhteiskunnan hyväksi. Esimerkiksi anonyymin rekrytoinnin lisääminen vähentää tutkitusti syrjintää.

Arvoisa puhemies! Kotoutumisen onnistumisessa olennaista on, että ymmärrämme toisiamme. Me suomalaiset puhumme kieltä, jota harva maahanmuuttaja osaa maahan tullessaan. Vanhempien kielitaidolla on suuri merkitys siihen, miten vanhemmat voivat tukea lapsiaan koulunkäynnissä ja kotoutumisessa. Siksi myös kotona lapsiaan hoitavat maahanmuuttajat on tavoitettava. On tuettava heidän kielikoulutustaan ja helpotettava siirtymistä kotihoidon tuelta työelämään kodin ulkopuolelle silloin, kun se perhetilanteen mukaan on ajankohtaista. Nämä tavoitteet sisältyvät kotoutumisen selontekoon.

Kotivanhemmat on myös itse otettava mukaan suunnittelemaan heille tarjottavia palveluita. Kielikoulutuksen ja muun koulutuksen oheen on järjestettävä lapsille hoito, jotta kotivanhempien osallistuminen on mahdollista.

Lasten ja nuorten pääsyä mukaan yhteiskuntaan edistää kodin ja koulun ohella mahdollisuus harrastuksiin. Tätä tukee harrastamisen Suomen malli, jota tällä kaudella on viety eteenpäin. Tutustuminen muihin lapsiin, tutuksi tuleminen, kavereiden saaminen ja tervehenkinen ajanviete ovat jokaiselle lapselle ja nuorelle tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Yksikään ihminen ei ole saari. Onnistunut kotoutuminen on kaikkien etu. Siitä hyötyvät sekä maahan muuttaneet että maassa jo asuvat, koko yhteiskunta. [Puhemies koputtaa] Ennen kaikkea kyse on osallisuudesta, mukana olemisesta — ihmisyydestä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virta.

15.22 **Sofia Virta vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kenenkään ei tulisi tässä maassa joutua kokemaan olevansa ulkopuolinen, vieras tai yhteiskuntaan kuulumaton. Muistan surullisen hyvin, kuinka eräs varhaislapsuudessaan Suomeen muuttanut nuori kysyi kohtaamastaan syrjinnästä ja kouluväkivallasta minulle kertoessaan, että miksi hän ei vain saisi jo kuulua tänne, olla vihdoin osa Suomea. Juuri siitä on kyse, kun me puhumme tänään tässä salissa kotoutumisesta. Me puhumme siitä, miten ja millä keinoin me voimme yhteiskuntana varmistaa, että jokainen Suomeen muuttava voisi kokea tämän maan kodikseen, että jokainen saisi parhaan mahdollisen tuen löytääkseen paikkansa tässä yhteiskunnassa, ollakseen sen täysivaltainen jäsen.

Onnistunut kotoutuminen on paitsi inhimillisesti myös talouden ja turvallisuuden kannalta tärkeää. On kyse siitä, että pidämme kaikki mukana ehkäisemällä syrjäytymistä, kaventamalla hyvinvointi- ja terveyseroja, huolehtimalla, että jokainen voi löytää paikkansa lain tällä puolen ja torjumalla polarisaatiota. Varmistamalla siis, että yhteiskuntamme suuriin murroksiin, kuten sen työikäisen väestön vähenemiseen vastaamisessa aidosti hyödynnetään koko potentiaalia maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osaaminen mukaan lukien.

Kun me puhumme maahanmuutosta ja kun me puhumme maahanmuuttajista, niin me puhumme ihmisistä: Me puhumme esimerkiksi asiantuntijasta, joka tuo osaamistaan täydennettäväksi suomalaiseen yritykseen. Me puhumme puolisosta, joka muuttaa rakkaansa kotimaahan aloittaakseen yhteisen elämän täällä Suomessa. Me puhumme lapsesta, joka pakenee sotaa, surullisimmillaan ilman vanhempiaan, ja me puhumme ihmisistä, jotka pakenevat aitoa vainoa hakeakseen Suomesta turvaa, mahdollisuutta elämään, kotia ilman pelkoa.

Hyvä kotoutuminen vaatiikin sitä, että näemme ihmiset yksilöinä ja erotamme heidän yksilölliset tilanteensa ja tarpeensa. Meidän on vihdoin päästävä eroon siitä ajatuksesta, että kotoutuminen olisi kaikille samanlaista — se kun ei ole. Useimmille se tarkoittaa kielen oppimista ja työelämään pääsyä, mutta joidenkin matka työmarkkinoille saattaa alkaa sieltä terapiasta ja omasta kuntoutuksesta. Kotoutumisen onnistuminen edellyttää myös sitä, että osaamme entistä paremmin palvella eritaustaisia ihmisiä niin peruskouluissa kuin terveyspalveluissa ja että osaamme huomioida maahanmuuton esimerkiksi asuntopolitiikassa. Nyt käsittelyssä olevalla kotoutumisen toimenpideohjelmalla edistetäänkin muun muassa kotouttavaa sosiaalityötä ja terveyspalveluiden esteetöntä saavutettavuutta.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut turvaamaan jokaisen lapsen oikeuksia. Yhdessä rakentamamme, yli puoluerajojen linjaamamme lapsistrategia vannottaa nyt meitä varmistamaan, että maahanmuuttajataustaisten lasten kannalta erilaiset palvelut, tukimuodot

ja osallisuuden kanavat ovat aidosti, yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi saatavilla. Jokainen lapsi ansaitsee ehjän lapsuuden taustastaan riippumatta.

Kotoutumisen keskiöön pitää ottaa nykyistä vahvemmin koko maahan tuleva perhe ja palvella jokaista heistä yksilöinä kokonaiskuvaa unohtamatta, alakouluikäiselle lapselle tuo kotoutumisprosessi kun näyttäytyy aika erilaisena kuin työikäiselle aikuiselle. Sanonkin aina, että kun me pidämme huolta aikuisista, pidämme huolta lapsista. Kun panostamme vanhempien kotoutumiseen, kuten kielitaitoon, työllistymiseen, koulutukseen, sosiaalisen turvaverkon rakentumiseen, me luomme aina silloin myös niitä turvaavia elementtejä sinne lasten kasvuun ja kehitykseen. Koulutus onkin yksi keskeisimmistä keinoista, joilla voimme taata tänne muuttaneiden pääsyä osaksi yhteiskuntaa. Laadukas koulutus ja mahdollisuus kielen oppimiseen auttavat ymmärtämään yhteiskuntaamme ja kulttuuria, helpottavat näin kommunikointia, suhteiden luomista paikallisiin sekä avaavat ovia työelämään.

Arvoisa puhemies! Vaikka me Suomessa olemme tehneet hyvää kotouttamistyötä, löytyy parannettavaa vielä paljon. On hyvä, että tässä toimenpideohjelmassa ehdotetaan maahan muuttavien naisten ottamista erityiseksi kohderyhmäksi, sillä juuri heidän pääsynsä osaksi työmarkkinoita ja koulutuspolkuja on hyvin hankalaa siitäkin huolimatta, että heistä isolla osalla on kyllä hyvä koulutus ja halu tehdä työtä. Tässä me haaskaamme valtavan potentiaalin. Hyvänä ehdotuksena pidän myös sitä, että toimenpiteiden sukupuolivaikutuksia seurantaa sekä toimintamallien kehittämistä esimerkiksi tukemaan kotivanhempien koulutukseen pääsyä.

Ja sen kaikenlaisen syrjinnän ehkäisyn merkitys kyllä tulee ymmärtää edellytyksenä kotoutumisen onnistumiselle, rasistiseen yhteiskuntaan kun on aika vaikea kotiutua. Jos pelkkä ulkomaalaiselta kuulostava sukunimi estää työn saamisen, on turha voivotella tässä salissa työvoimapulaa. On hyvä, että hallitus lisää nyt monimuotoisen rekrytoinnin tukea ja ehkäisee syrjintää työelämässä.

Lopuksi haluan vielä korostaa, että pitämällä huolta kotoutumisesta me pidämme huolta siitä, ettei yksikään mieli särkyisi. Parempi kotoutuminen on pohja ehjemmälle lapsuudelle ja nuoruudelle sekä tie parempaan työllisyyteen ja hyvinvoinnin kasvuun niin heille, jotka tänne muuttavat, kuin meille, jotka täällä jo asumme, jokaisella kun tulee taustastaan ja kulttuuristaan riippumatta olla se mahdollisuus kokea olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa. Juuri siihen pyrkimykseen tämä selonteko kokonaisvaltaisesti ja ihmislähtöisesti mielestäni vastaa. [Kimmo Kiljunen: Humanistin puhe!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pekonen.

15.27 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen suunta kotoutumisen edistämisessä on ollut hyvä. Maahan muuttaneiden kantaväestöä alhaisempi työllisyysaste ja erityisesti naisten vähäisempi yhteiskunnallinen osallistuminen kuitenkin osoittavat, että petrattavaa on.

Valtioneuvoston selonteossa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista esitetään toimenpiteitä, joilla edistetään työllisyyttä, terveyttä ja arjen hyvinvointia, perheiden kotoutumista, osallisuutta ja hyviä väestösuhteita. Tavoitteena on tehdä vaikuttavia kotouttamistoimia entistä varhaisemmin, entistä paremmin ja ketään unohtamatta.

Vasemmistoliitossa ajattelemme, että kotoutumisen tulee edistää maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan sen täysivaltaisina jäseninä. Kotoutumistoimien tulee korostaa maahan muuttaneen omaa toimijuutta ja mahdollisuuksia toimia yh-

teiskunnassa. Ei tehdä kaikista samanlaisia. Kaikenlaista syrjintää ja syrjäytymistä tulee ehkäistä ja yhdenvertaisuutta vahvistaa. Ihmisiä tulee tukea elämänkaaren kaikissa vaiheissa.

On hyvä muistaa, että maahanmuuttajat ovat hyvin erilaisissa ja eriarvoisissa tilanteissa. He ovat kieltä osaamattomia oman alansa ammattilaisia, perheensä luo tulevia vailla työpaikkaa, yksin saapuvia, lapsia, eurooppalaisia ja kaukaa sotaa pakenevia. Maahantulon alkuvaiheessa kielen ja yhteiskuntataitojen oppiminen on avainasemassa. Sen jälkeen polut ovat tulevaisuudessa entistä yksilöllisempiä, kuten pitääkin olla.

Arvoisa puhemies! Koulutukseen investoiminen lisää tasa-arvoa kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Koulutuksella puututaan ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Vasemmistolaisen koulutuspolitiikan ytimessä onkin, että kaikki saavat opiskella taustastaan riippumatta niin pitkälle kuin haluavat, ja kaikilla on oikeus uusiin alkuihin. [Ben Zyskowicz: Se on meidänkin linjamme!]

Maahanmuuttajataustaisten lasten koulutus ei ole vain koulutuspolitiikan asia, vaan vaatii ylihallinnollisia ratkaisuja esimerkiksi kaavoitus- ja asuntopolitiikassa. Koulutus on alkanut eriarvoistua alueellisesti. Ja väitän, että suomalaisessa peruskoulussa nimenomaan erilaisten lasten kohtaamisilla, yhdessä opiskelulla ja ystävystymisellä on ollut suuri vaikutus yhteiskuntamme tasa-arvoon ja hyvinvoinnin kehittymisessä, ja niistä meidän on pidettävä kiinni.

Arvoisa puhemies! Suomen tulee olla maa, johon ihmiset haluavat ja voivat muuttaa työnteon perusteella. Maa, jossa kaikkien osaamista arvostetaan ja jokaisella on mahdollisuus kehittyä. Suomen ei pidä enää olla maa, jossa työhaastatteluun ei pääse kuin suomalaisella nimellä. Toimiva integraatio vaatii muutosta myös suomalaistaustaisten asenteissa.

Erityisesti työelämän ulkopuolella olevien kotouttamisesta otetaan nyt vastuu. Kun kokonaisvastuu siirtyy kunnille, on niiden huolehdittava, että maahan muuttaneet saavat tarvitsemansa palvelut. Työmarkkinat, koulutuspalvelut sekä sosiaali- ja terveyspalvelut tulee saada toimimaan niin, että jokainen voi niissä pärjätä ja vahvistua riippumatta sukupuolestaan, lähtötaidoistaan ja taustastaan.

Arvoisa puhemies! Nyt kun järjestön roolia ansaitusti korostetaan, tulee niiden toiminta ja niissä luotujen toimintamallien juurruttaminen julkisiin palveluihin turvata. On aiempaa tärkeämpää, että kotoutuminen saadaan riittävän hyvin käyntiin, kun kotoutumisen nopeuttamiseksi kotoutumisjakso tiivistetään kahteen vuoteen.

Vasemmistoliitto sitoutuu uusiin muutoksiin, mutta kannamme huolta resursseista. Resursseja tarvitaan henkilöstökuluihin ja prosessien uudistamiseen, toimivien käytäntöjen testaamiseen ja niiden ylläpitämiseen, ja kotoutumista vahvistavan toiminnan resurssit on turvattava. Vain siten voimme luoda yhteiskuntaa, joka on aidosti yhdenvertainen kaikille, ei harvoille.

Arvoisa puhemies! Kotouttamiseen panostaminen on järkevää inhimillisesti ja taloudellisesti. Se maksaa itsensä takaisin maahan muuttaneiden ja heidän jälkeläistensä parempana työllisyytenä ja osallisuutena. Tästä meidän ei pidä tinkiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Bergqvist.

15.32 **Sandra Bergqvist r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarve kuulua johonkin on inhimillinen: perheeseen tai ryhmään, mutta myös yhteiskuntaan. Tämän päivän keskustelulla on paljon arvoa: sillä, että me puhumme kotoutumisesta myös myönteisessä

hengessä. Haluamme toivottaa ihmiset tervetulleiksi tänne. Haluamme, että he viihtyvät ja voivat hyvin osana suomalaista yhteiskuntaa.

Svenska riksdagsgruppen välkomnar varmt redogörelsen. Diskussionen om integration har länge kretsat kring individen. Nu sätter vi fokus på strukturerna och hur vi via dem kan stöda individen så att man känner sig inte bara integrerad utan också delaktig.

Arvoisa puhemies! Kotoutumispoliittisen selonteon keskeisenä ajatuksena on panostaa entistä tehokkaammin kotoutumiseen jo alkuvaiheessa, jolloin ihminen on muuttanut Suomeen. Kuntien rooli kotoutumisessa on äärimmäisen tärkeä. Se korostuu entisestään, kun työvoimapalvelut siirtyvät TE-toimistoilta kunnille vuonna 2024. RKP-johtoisissa kunnissa on pääsääntöisesti panostettu kotoutumiseen, koska pidämme sitä arvokkaana.

Oma kotipaikkakuntani Nauvo tuli maailmankuuluksi kertaheitolla, kun otimme vastaan satakunta pakolaista muutama vuosi sitten. Erityistä siinä oli se, että koko pieni paikkakunta osallistui auttamiseen. Järjestettiin vaate- ja lelukeräys, paikalliset yhdistykset loivat erilaisia yhteistyömuotoja, ja paikalliset yrittäjät tarjosivat töitä. Tämä sai osakseen paljon myös kansainvälistä huomiota, ja sitä alettiin kutsua Nauvon malliksi. Kotoutumista edistävä työ ei ole pelkästään viranomaisten asia, vaan siinä on kyse myös lähiyhteisön laajasta yhteistyöstä.

Moni on kuullut myös Närpiöstä, jossa 16 prosenttia väestöstä on ulkomaalaistaustaisia. Närpiön kotoutumismalli on selkeä. Siinä korostetaan työpaikan merkitystä. Työn kautta pakolaiset voivat olla aktiivisia ja tulla osaksi lähiyhteisöään.

Bland annat kompetenskartläggning av tidigare kunskaper bör göras snabbt och individens kunskap och styrkor bör utnyttjas betydligt bättre än vad vi gör i dag. Åtgärder som dessa är nyckeln till en lyckad integration, att strukturerna uppmuntrar och hjälper individen att hitta arbete, att hitta vänner, att hitta hobbyer och till sist att hitta ett nytt liv i Finland.

Arvoisa puhemies! Selonteossa maahanmuuttajanaiset nostetaan erityiseksi kohderyhmäksi. Liian monet naiset ovat tällä hetkellä työelämän ulkopuolella eivätkä pääse osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Heidät on tärkeä tavoittaa ja tukea heitä kohti työelämää. Uusia toimintatapoja tarvitaan erityisesti äitien tukemiseksi. Selonteossa on hyvä ehdotus sellaisten perhekeskusten perustamisesta, joissa kielikursseja olisi mahdollista järjestää perheystävällisellä tavalla.

Ärade talman! Språkkunskaper är en av nycklarna till en lyckad integration. Kan du språket så är tröskeln för all annan delaktighet mycket lägre. Integration ska vara möjligt på båda inhemska språken och ibland också parallellt. Vi i SFP stöder detta varmt och ser i många kommuner hur framgångsrik integration på svenska kan vara. För många är svenskan nämligen ett enklare språk att lära sig.

Arvoisa puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä tukee aktiivisesti eri toimenpiteitä työperäisen maahanmuuton lisäämiseksi. Yhtä aktiivisesti tuemme myös sellaisia toimenpiteitä, joilla voimme auttaa ja suojella hädänalaisia ihmisiä. Kotoutuminen on ratkaisevaa tulevaisuutemme kannalta. Suomalaiset yritykset tarvitsevat uusia työntekijöitä, ja suomalaisen yhteiskunnan on kyettävä houkuttelemaan tänne lisää nuoria. Meidän on onnistutta-

va siinä nykyistä paremmin. On hienoa, että otamme nyt konkreettisia askeleita oikeaan suuntaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

15.37 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Euroopan rajoille rakennetaan EU:n hyväksynnällä kilpaa piikkilanka-aitoja, jotta turvapaikkaa haluavat ihmiset eivät pääsisi rajan yli sitä hakemaan. Samaan aikaan keskustelu maahanmuuton ja kotouttamisen haasteista täällä kotikentällä leimataan usein paheksuttavaksi ja ehdotukset järjestelmän kehittämisestä perustuslain tai kansainvälisten sopimusten vastaisiksi.

Poteroihin kaivautuminen ei hyödytä. Meidän täytyy pystyä puhumaan maahanmuuton ja kotouttamisen ongelmista avoimesti ja inhimillisesti, ilman kiihkoa ja syyllistämistä. Toisaalta jos käsittelemme ilmiötä silkkihansikkain, teemme karhunpalveluksen sekä maahanmuuttajille että myös yhteiskunnalle.

Värderade talman! Vi måste våga diskutera utmaningarna gällande invandringen och integrationen öppet och medmänskligt, utan aggressioner och beskyllningar.

Arvoisa puhemies! Selonteko pyrkii vastaamaan tarkastusvaliokunnan vaatimukseen kotouttamisen kehittämisestä. Ehdotetut toimet voisivat olla jämäkämpiäkin, kun otetaan huomioon, millä terävyydellä eduskunta on asioita edellyttänyt. Kotoutumista on onnistuttava tehostamaan, jotta Suomeen tuleva henkilö pääsee nopeasti kiinni itsenäiseen elämään, työllistyy ja kokee olevansa osa yhteiskuntaa.

Kielitaito on avain työmarkkinoille. Kotoutumiskoulutuksessa kielitaidon tavoitetasoon yltää kuitenkin vain joka kolmas osallistuja. Kielen oppimiseen vaikuttaa moni tekijä. Huono tulos tuskin paranee vaihtamalla koulutuksen järjestäjää tai lisäämällä hankintojen tulosperustaisuutta. Tarvitsemme keppiä ja porkkanaa osallistujille. Kristillisdemokraatit on esittänyt työmarkkinatukeen pohjoismaiseen tapaan kielilisää, joka kannustaa nopeaan kielen oppimiseen ja palkitsee siitä. Nykyisellään sosiaaliturvajärjestelmä syrjäyttää maahanmuuttajia työelämästä.

Arvoisa puhemies! Motivaatio integroitua on usein korkealla heti maahan saapumisen jälkeen. Jos aitoa tarttumapintaa yhteiskuntaan ja työelämään ei saada nopeasti, motivaatio voi lopahtaa. Siksi on tärkeää, että luokkahuoneessa istumisen sijaan päästään nopeasti oppimaan kieltä ja yhteiskunnan tapoja käytännön elämässä.

Arvoisa puhemies! Maahanmuuttajaäitien kotoutuminen vaikuttaa myös lasten ja koko perheen Suomeen sopeutumiseen. Selonteossa on aivan oikein huomioitu äitien tarve sellaisille kotoutumistoimille, joihin he voivat osallistua hoitaessaan lapsia kotona.

Kotouttamispolitiikalla on ehkäistävä syrjäytymistä ja segregaatiota. Huolta herättää kasvava jengiväkivalta, jossa mukana on maahanmuuttajataustaisia nuoria. Väkivalta ei tietenkään ole ainoastaan maahanmuuttajataustaisten nuorten ongelma, eikä kaikkia maahanmuuttajanuoria saa leimata väkivaltaisiksi. [Sebastian Tynkkynen: Kuka niin on tehnyt?] Silti emme voi sulkea pois ilmiön yhteyttä epäonnistuneeseen kotouttamiseen. Tarvitsemme siksi täsmätoimia, muuten ajaudumme Ruotsin tielle. Yhdeksi nuorisoväkivallan syyksi tutkijat ovat todenneet koston ajatukset.

Olemme ydinkysymyksen äärellä: Millaiseen arvojärjestelmään lapset ja nuoret Suomessa kasvavat? Tukeeko koulun lisäksi kotien ja yhteisöjen kasvatus rauhallista yhteis-

eloa? Väkivallan taustalla voi olla myös traumoja ja kaltoinkohtelua. Näihinkin lasten ja nuorten, taustasta riippumatta, on saatava apua varhain.

Arvoisa puhemies! On uskallettava myös katsoa eroja eri maahanmuuttajaryhmien kotoutumisessa ja tunnustettava niiden haasteet. Siten voimme puuttua oikeisiin asioihin ja auttaa jokaista Suomeen tulevaa parhaalla mahdollisella tavalla löytämään paikkansa yhteiskunnassamme. Toisaalta on muistettava, että lopulta on kyse aina yksilöistä.

Värderade talman! Till sist: Redogörelsen bygger på förslag till bättre samarbete mellan olika aktörer. Integrationen lyckas enbart om den offentliga sektorn samarbetar med företag, organisationer och religiösa samfund. [Puhemies koputtaa] Det finns inga enkla lösningar, men vi måste lyckas bättre med integrationen än hittills.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harkimo.

15.42 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi. Yhteiskunnan tulee olla avoin uusille tulijoille ja tarjota maahanmuuttajille monipuolisia palveluita, jotka mahdollistavat sujuvan kotoutumisen suomalaiseen yhteiskuntaan. Samalla heiltä, jotka muuttavat Suomeen, voidaan edellyttää halukkuutta ja aktiivista pyrkimystä kotoutua yhteiskuntaan.

Onnistunut kotoutumisen strategia koostuu oikeuksista ja velvollisuuksista. Kotoutumisen ytimessä on osallisuus yhteiskuntaan. Sellainen kotoutumisstrategia, jossa maahanmuuttajia yritetään kotouttaa istuttamalla heitä ensimmäiset kolme vuotta kieliopinnoissa muiden maahanmuuttajien kanssa, ei toimi. Kotoutumisen avaintekijä on työ. Työ tarjoaa tekijälleen mahdollisuuden olla arvokas osa yhteiskuntaa, omanarvontunnetta, yhteisöllisyyttä, kielelle ja kulttuurille altistumista ja käytännössä oppimista.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Vuoden 2018 tilastojen mukaan ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste oli 55—57 prosenttia vuonna 2018. Se on 18 prosenttia matalampi suomalaistaustaisiin verrattuna. Tälle asialle on tehtävä jotain. Hyvinvointivaltion rakenteet eivät kestä tätä maahanmuuton kasvaessa. Työn lisäksi tulee olla myös mahdollisuus opiskella kieltä ja muita opintoja työn ohella. Kaiken pohjana tulee kuitenkin olla työn tekeminen. Se on osa myös suomalaista yhteiskuntaa, koska ilman, että työhön kykenevät tekevät töitä, ei hyvinvointiyhteiskunta toimi.

Kotouttaminen ei ole ainoastaan palvelujen tarjoamista ja avoimuuden lisäämistä. Itseruoskimisen sijaan tulee myös ymmärtää, että on niitä, jotka ovat joko kykenemättömiä tai haluttomia kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Ei se ole aina meidän suomalaisten vika, jos näin on. Tästä syystä maahanmuuttajien kotouttamiselle on luotava velvollisuuksia. Niitä on asetettava sekä tukien että oleskelulupien osalta. Kaiken lähtökohtana on oltava, että henkilö, joka ei pysty elämään meidän lakiemme mukaan, on voitava poistaa nykyistä helpommin maasta.

Tukipolitiikka on yksi tapa luoda velvollisuuksia kotouttamiselle. Jos tulee töihin Suomeen ja perhe tulee mukana, eikö ole oikein, että silloin pystyy palkalla elättämään perheensä? Jos kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan työtä tekemällä tai opiskelemalla ei kiinnosta, eikö silloin pitäisi olla mahdollista tarkastella tukia? Tukipolitiikan pitää olla reilua. Se ei saa lamauttaa tänne muuttaneita elämään tuilla, vaan sen pitää kannustaa kotoutumaan töihin ja opiskelemaan.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Oleskeluluvan tai kansalaisuuden saamiselle on asetettava tiukempia ehtoja. Jos ei usean vuoden maassa oleskelun jälkeen osaa kieltä eikä ole tehnyt töitä, ei silloin pidä myöntää pysyvää oleskelulupaa saati kansalaisuutta. Kotoutumisohjelmaa on noudatettava ja sen on tähdättävä siihen, että henkilö tulee osaksi yhteiskuntaa. Tuki- ja lupapolitiikan on kannustettava tähän. Mikäli ohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin ei päästä, on sillä oltava myös seurauksia.

Suomi on monella mittarilla yksi maailman parhaista maista. Mahdollisuus asua suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa on nähtävä etuoikeutena. Voimme siis edellyttää tänne tulevilta henkilöiltä, että he osoittavat halukkuutta kotoutua ja olla osallisena suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumisen mahdollistavat laadukkaat palvelut ja avoin yhteiskunta, mutta lopulta kyse on yksilön halusta ja kyvystä kotoutua. Ne, jotka sopeutuvat suomalaiseen kulttuuriin, yhteiskuntaan ja sääntöihin ja osallistuvat tekemään töitä, ovat tervetulleita rakentamaan huomisen Suomea.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja ennen debattikeskustelua annan ministeri Haataiselle 3 minuutin puheenvuoron. Olkaa hyvä.

15.47 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia näistä puheenvuoroista ja tästä keskustelusta. Tässä alussa käytiin läpi tätä menettelytapaa, mikä tämä selonteko on. Eli tarkoitushan on, että tämä selonteko toimii ikään kuin lähetekeskusteluna, eduskunnan kannan määrittelynä siihen, miten tulemme jatkossa valmistelemaan lainsäädäntöä, tekemään uudistukset tarvittavaan lainsäädäntöön, kotoutumislainsäädäntöön, ja myös tekemään tarkemman toimenpideohjelman.

Täällä nostettiin esiin monia keskeisiä ja tärkeitä asioita, jotka puhuttavat laajemminkin meidän yhteiskunnassamme, ja se, mikä nousee aina esiin, on tämä velvoittavuus. Kyllä on tärkeää, että tänne tulevilla on myös velvoitteita, ja oma aktiivisuus kotoutumisessa on tietenkin tärkeää. Me kaikki tiedämme, lainsäätäjät eduskunnassa tietävät, että jos ei sitä kotoutumissuunnitelmaa noudata, niin silloin voidaan myös työttömyysturvaa rajoittaa tai toimeentulotukea alentaa. Eli tässä ovat olemassa ne keinot.

Me tiedämme työllisyysasteesta myös sen, että meillä työllisyysaste täällä Suomessa maahanmuuttajien keskuudessa on alhaisempi kuin muissa Pohjoismaissa. Mutta sitten jos verrataan täällä syntyneitä, niin täällä syntyneiden keskuudessa työllisyysaste on Suomessa alhaisempi kuin muissa maissa. Eli se työllisyysaste kaiken kaikkiaan on meillä alhaisempi, ja se heijastuu tietenkin tässä.

Työllistymisen esteenä maahanmuuttajataustaisilla on tietenkin — niin kuin täälläkin puheenvuoroissa tuli esille — usein kielitaidon puute. Myös voi olla hyväkin osaaminen tietyissä asioissa ja koulutustaso, mutta se ei vastaa täällä työmarkkinoita. Sitten on myös ihan selkeää syrjintää työhönotossa. Täällä viitattiin myös rekrytointimenettelyihin, joilla voidaan edesauttaa sitä, että maahanmuuttajataustaiset löytäisivät työhön. Kaikkia näitä keinoja pitää nyt voimallisesti viedä eteenpäin, ja näistä on myös tehty kokeiluja: esimerkiksi kunnat ovat tehneet kokeiluja anonyymistä rekrytoinnista, ja niistä on hyviä kokemuksia.

Lisäksi hallituksen toimia, joita tehdään työllisyyspolitiikassa, on muun muassa pohjoismainen työvoimapalvelumalli. Sehän tukee nyt sitä, että maahanmuuttajataustaisten ihmisten työnhakua myös aktivoidaan, koska siellä on myös toimia, joilla kaiken kaikkiaan

työllisyyspalveluissa tulee tukea lisää, mutta myös tulee odotus siihen, että ihminen hakee aktiivisesti itse töitä.

Kielikoulutuksesta olen samaa mieltä. Kielikoulutus on jäänyt lapsenkenkiin ja liian vähäiseksi, [Puhemies koputtaa] ja siihen tässä tullaan puuttumaan. Muun muassa kotoutumisselonteko esittää päättökoetta. [Puhemies: Aika!] Olisi lähtötasotesti ja sitten päättötasotesti, jolla voidaan myös määritellä kielitaidon taso. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt siirrytään debattiin, ja pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua keskusteluun, nousemaan pystyyn ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

15.51 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maahanmuuton ongelmiin auttaa ainoastaan ongelmia aiheuttavan maahanmuuton huomattava vähentäminen. Kun puhutaan kotouttamisen ongelmista, niin ei samaan aikaan kannata puhua huippuosaajien työperäisestä maahanmuutosta, koska näillä asioilla ei ole mitään tekemistä keskenään.

Kotouttamishääräilyn täytyy loppua. Lapselliset hankkeet, selvitykset, toimenpideohjelmat — vuosi vuodelta tämä sama toistuu. Ne eivät muuksi muuta sitä tosiasiaa, että tietyt ryhmät eivät integroidu missään länsimaassa. Ongelmia syntyy kouluihin, kaduille, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin ja monelle muulle yhteiskunnan sektorille. Oleellista on huomata, että näissä ryhmissä myös toisen sukupolven työllisyys on alhaisempaa, tukiriippuvuus ylisukupolvista, syrjäytyminen huomattavan korkeaa. Ja kaiken tämän lisäksi pitää ymmärtää kotouttamiseen käytetyn rahan vaihtoehtoiskustannus. Raha todellakin on pois jostakin muualta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

15.52 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viranomaisilla on lainsäädännöllinen vastuu kotoutumispalvelujen järjestämisestä, mutta järjestöjen toiminta on tässäkin asiassa tärkeää, koska ne pystyvät tarjoamaan palveluita matalalla kynnyksellä ja luomaan kontakteja paikallisiin yhteisöihin.

Kotoutumisessa on ensisijaisen tärkeää, että maahanmuuttajat pystyvät luomaan toimivia suhteita paikalliseen väestöön eivätkä jää pelkästään omiin oloihinsa. Kotoutumisen onnistuminen edellyttää siis myös paikallisen väestön halua tutustua maahanmuuttajiin ja myönteistä asennoitumista heitä kohtaan. Tarvitaan paljon myöskin asennemuutosta edelleen.

Kotoutumisessa on siis erityisen tärkeää, että maahanmuuttajat pääsevät sisälle yhteisöön ja integroituvat sitä kautta yhteiskuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

15.53 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kokoomus kesällä linjasi, että kotouttamisessa on onnistuttava nykyistä paremmin ja että maahanmuuttajilla pitää olla oikeuksien lisäksi myös velvollisuuksia, nämä linjauksemme nostivat aikamoisen äläkän. Voi olla, että joissakin sanavalinnoissa olisimme voineet olla tar-

kempia, mutta olen todella pettynyt siihen, että kun toimme esiin sen, että maahanmuuttajien, siis lähinnä humanitäärisen suojelun merkeissä Suomeen tulleiden maahanmuuttajien, sosiaaliturva voisi olla sillä tavoin kannustava, että siinä palkittaisiin kielen oppimisesta, siinä palkittaisiin työhön pääsemisestä tai tässä tapauksessa työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistumisesta, niin tämä haukuttiin alas ja sitä väitettiin perustuslain vastaiseksi, väitettiin erittäin kevyin perustein.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

15.54 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maahanmuuttoon liittyvistä haasteista tulisi olla mahdollista käydä asiallista ja faktoihin perustuvaa yhteiskunnallista keskustelua. Selvää on, että maahanmuuttajien kulttuurinen tausta ja henkilöhistoria vaikuttavat paljon siihen, kuinka helposti he kotoutuvat osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Mitä lähempänä meitä maahanmuuttajan kulttuurinen tausta on, sitä paremmat valmiudet tulijalla on sopeutua osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja olla sen tuottava jäsen.

Tosiasia on, että me tarvitsemme maahanmuuttoa, koska ilman sitä meillä ei ole tulevaisuudessa tarpeeksi osaavaa työvoimaa. On siis ehdottoman tärkeää panostaa kotoutumiseen, jotta minimoimme maahanmuuton huonot puolet, jotka voivat ilmetä esimerkiksi kasvavana turvattomuutena. Meidän on opittava muiden, esimerkiksi Ruotsissa tehdyistä, virheistä eikä toistettava niitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.55 **Sebastian Tynkkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on kuultu niin ministerin suusta kuin myös hallituspuolueitten ryhmäpuheista huolestuttavia äänensävyjä siitä, kuinka meidän suomalaisten tulisi kotoutua omassa maassamme. Mutta me olemme suomalaisia, ja jos tänne joku tulee, niin hänen tulee kotoutua. Se, että esimerkiksi maahanmuuttajaryhmät ovat ylikorostettuina tietyissä tilastoissa, esimerkiksi afgaanit seksuaalirikoksissa, on fakta, ja se, että on tiettyjä asenteita syntynyt, johtuu siitä, että liittyy epäilyksiä tällaisiin asioihin, koska tilastot eivät valehtele.

Meillä on tällä hetkellä se tilanne, että kansalaisuuden saaneet ihmiset käyttävät tulkkipalveluja. Tämä on käsittämätöntä. Pitää joko valita niin, että jos saa kansalaisuuden, tulkkipalvelut päättyvät siihen, eli kieltä pitää osata riittävästi, tai sitten toisessa tapauksessa niin, että niistä tulkkipalveluista pitää maksaa. Mutta oletteko te valmiita siihen, arvoisa ministeri, että kielitaitovaatimusta aletaan koventamaan sieltä keskitasolta ylimmälle tasolle elikkä C-luokkaan, jotta oikeasti Suomen kansalaiset osaisivat suomen kieltä? [Keskeltä: Tai ruotsin!] — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo, olkaa hyvä.

15.57 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan paikallaan, että kotoutumista pyritään edistämään ja haetaan uusia keinoja sopeutumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Kaiken a ja o on kuitenkin kielitaito, suomen tai ruotsin taito. Näiden taitojen parantamiseen yhteiskunta voi tarjota uusia keinoja sekä aikuisille että nuoremmille. Riski käpertymiselle on olemassa, ja järjestelmään tarvitaan kannustimia.

Oma motivaatio on kuitenkin tärkein asia. Se on keskeisin asia. Moni asia elämässä on itsestä kiinni, onneksi, myös halu sopeutua erilaiseen elinympäristöön. Työperäisen maahanmuuton hyödyt saadaan parhaiten irti, kun elämä Suomessa saadaan soljumaan, ja siihen oma tekeminen on keskeisin vaikutin.

Ja kannattaa myös muistaa, että tämä maahanmuutto kohdistuu Suomessa erilaisiin kohteisiin — kaupunkeihin mutta myös maaseudulle — ja tähän kotoutumiseen liittyvät kysymykset [Puhemies koputtaa] ja ongelmat ovat usein erilaisia. [Puhemies: Kiitoksia!] Miten tämä aiotaan huomioida?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

15.58 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me jaamme täällä salissa tämän aiheen tärkeyden. Työvoiman tarve ikääntyvän väestön yhteiskunnassa on myös jaettu huoli.

Kielitaidon puute on suurin este työllistymiselle maahanmuuttajan itsensäkin mielestä. Tässä kielikoulutuksen järjestämisessä olemme epäonnistuneet. Paikkoja ei ole ollut tarpeeksi, ja laatu on ollut hyvin hajanaista.

Lisäksi olemme rakentaneet katkonaisia polkuja kotoutumiseen. Työllistynyt turvapaikanhakija joutuukin yhtäkkiä karenssille. Valittavat tahot ovat sekä yritys että työllistynyt henkilö.

Lisäksi passivoimme, odotutamme ja jopa laitostamme tänne tulleita. Esimerkiksi vastaanottokeskuksien asumisajat pitäisi rajoittaa maksimissaan vuoteen. Ei ole inhimillistä asua laitoksissa vuosikausia. Tässä olisi selkeä muutoksen paikka.

Kotoutumisselonteko tuo paljon hyviä esityksiä ja on erittäin tervetullut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

15.59 **Jukka Mäkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tänne saliin on tuotu selonteko siitä, miten kotouttamista voitaisiin edistää. Väitän, että sanahelinää: mikään ei tule muuttumaan, koska todellisuudessa kysymys on tämän päivän Suomessa siitä, että tänne tulevilta maahanmuuttajilta pitää odottaa korkeaa motivaatiota kotoutua Suomeen. Täytyy ymmärtää, että suurinta osaa työpaikoista on mahdotonta saada ilman riittävää kielitaitoa. Silti erilaisia tulkkipalveluita tarjotaan henkilöille, jotka ovat olleet maassa niin kauan, että heidän tulisi itse maksaa tulkkipalvelunsa — syystä, että he eivät ole kyenneet tai halunneet oppia suomen kieltä. Tämäkö on sitä kotouttamista? Näkeekö hallitus asian siten, että suomalainenkin voisi lähteä kansainvälisille työmarkkinoille ilman riittävää koulutusta, osaamista ja kohdemaassa vaadittavaa kielitaitoa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

16.00 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on nyt lueteltu aika moniakin maahanmuuttoon liittyviä ongelmia, mutta kyllä minä itse ajattelen, että nimenomaan kotoutumisella ja siihen panostamalla meidän on mahdollista nimenomaan ennaltaehkäistä niitä ongelmia ja pulmia, mitä mahdollisesti syntyy. [Sebastian Tynkkysen välihuuto] Meillä on hallituksessa muitakin keinoja maahanmuuton ja ko-

toutumisen parantamiseksi, kun puhutaan esimerkiksi naisten vähäisemmästä osallistumisesta yhteiskunnallisesti. Uudessa perhevapaauudistuksessa myös kannustetaan entistä paremmin naisia työntekoon ja jakamaan perhevapaita ja myös ohjataan maahanmuuttajataustaisia naisia työelämän pariin.

Tässä edustaja Ben Zyskowicz edellä kertoi tästä kokoomuksen kesäkokouksen ulostulosta liittyen tähän maahanmuuttajataustaisten matalampaan sosiaaliturvaan, mikäli ei osaisi suomen kieltä. Hän sanoi, että on kevyin perustein tätä arvosteltu, mutta perustuslain 6.1 § [Puhemies: Aika!] kieltää kyllä asettamasta kansalaisryhmiä eri asemaan ilman hyväksyttävää syytä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.01 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä muun muassa edustaja Zyskowicz varmasti voi vielä täsmällisemmin vastata, mutta edustaja Pekoselle: kyllä käsitys on laajasti se, että perustuslakivaliokunnan kuulemat asiantuntijat ovat lähteneet siitä, että kyllä sosiaaliturvaa voidaan eriyttää kotoutumisajan osalta, jos on osoitettavissa, että sillä pystytään kotouttamaan paremmin töihin ja suomen kielen oppiin.

Ja kun tarkastusvaliokunta todella sanoo, että kotoutumisajalta saatava kulukorvaus kannustaa sosiaaliturvan varassa pysymiseen ja että järjestelmän ei tule kannustaa tukien varassa elämiseen, niin kysyn vielä ministeriltä, että kun viittasitte siihen, että kyllä nytkin voidaan näitä karensseja käyttää kotoutumisajan tukiin — vastaanottorahan osaltahan niitä käytetään hyvin vähän, se näkyy myös mietinnössä tarkastusvaliokunnalta — niin voitteko kertoa, kuinka paljon käytetään oleskeluluvan saaneen kotoutumisjakson aikana näitä karensseja, koska meidän käsitys on, että niitä ei juuri käytetä ja tässä täytyisi olla voimakkaammat porkkanat. Se on rakkautta, että me kotoutamme töihin, [Puhemies koputtaa] ei työttömäksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Biaudet.

16.03 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on todella paljon puhuttu kielitaidon merkityksestä, ja mielestäni se on tietenkin tärkeää, mutta miksi kokoomukselle eivät sitten kelpaa ne, jotka ovat töissä ja ovat kielitaitoisia? Meillä on lukuisia nuoria turvapaikanhakijoita, jotka ovat täällä olleet jo vuosikausia ja mielellään haluavat jäädä, ja he ovat kouluttautuneet — ja silti ei kelpaa, heille ei voi tarjota oleskelulupaa. Ainakaan tähän asti ei ole kelvannut.

Paraskaan asiantuntijahan ei jää Suomeen, jos hänen vaimolleen ja lapselleen huudetaan rasistisesti kadulla ja hänet pysäytetään kadulla tai rajalla joka kerta, kun hän kohtaa viranomaisen. Meidän on tehtävä paljon siis myös asenteiden kanssa. Me tarvitsemme maahanmuuttajia huomattavasti enemmän tulevaisuudessa. Me voimme pyrkiä tekemään kotoutumisen mahdollisimman helpoksi, ja voimme oppia paremmin tunnistamaan heidän voimavaransa ja tarjoamaan maailman parasta koulutusta silloin, kun se ei ihan riitä. On absurdia, että maahan muuttaneiden naisten [Puhemies koputtaa] työllisyys on niin matala, vaikka yli 40 prosenttia heistä on korkeakoulututkinnon saaneita. [Sebastian Tynkkynen: Islam on absurdi uskonto!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, Sheikki, olkaa hyvä.

16.04 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Aittakumpu täällä toi esimerkkinä tarinan, että korkeakoulutettu henkilö haki töitä ja ei niitä sitten saanutkaan. Veikkaan kuitenkin rehellisesti sanottuna, että korkeakoulutyöpaikoissa, missä vaaditaan korkeakouluosaamista, todennäköisesti on kaikkein vähiten minkäännäköistä syrjintää tähän asiaan. Sen täytyy olla melkein yksittäistapaus mielestäni.

Mutta jos tämä korkeakoulutettu kaveri on hakenut haalarihommiin, niin tämä sama ilmiö on ollut jo kaksikymmentä vuotta Suomessa kantasuomalaisten keskuudessa, että korkeakoulutettu ihminen ei ole päässyt siivousfirmaan töihin kuin vasta sen jälkeen, kun on unohtanut sen oman korkeakoulututkinnon ja jättänyt sen ilmoittamatta työhakemuksessa. Ja se johtuu vain siitä, että yleensä korkeakoulutetut henkilöt eivät välttämättä ole niin innokkaita tekemään niitä töitä [Puhemies: Aika!] eivätkä missään nimessä pysy sillä alalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.05 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty tänään erinomaisia ryhmäpuheenvuoroja, mutta minun silmiini ja korviini kalskahti kaksi kylmää ja kovaa ryhmäpuheenvuoroa, kokoomuksen ja perussuomalaisten. [Oikealta: Ohhoh!]

Kannattaa muistaa Sakari Topeliuksen sanat Maamme kirjassa 1875, keitä me suomalaiset olemme. Hän määritteli lähtökohtaisesti näin: kyseessä on erilaisia kansallisuuksia, erilaista kieltä puhuvia, eri taustan omaavia ihmisiä, mutta suomalaisuus määrittyy siitä, että me asumme täällä, me teemme työtä tämän maan eteen, me noudatamme tämän maan lakeja ja rakastamme tätä isänmaatamme. Antakaa kaikille, myöskin maahanmuuttajille, tämä oikeus isänmaahan. [Kai Mykkänen: Ehdottomasti!] Te kiellätte sen noissa kovissa, kylmissä puheenvuoroissanne.

Edustaja Tynkkynen, sanoitte, että tilastot eivät valehtele. Vanha sanonta: valhe, emävalhe, tilasto. [Sebastian Tynkkynen: Jaha, oho!] Puhumme rikoksista, rikollisista ja rikoksiin syyllistyneistä, ja te viittaatte maahanmuuttajiin, että he syyllistyvät kuulemma enemmän. [Puhemies koputtaa] Kyllä, 11 prosenttia rikoksista Suomessa on maahanmuuttajataustaisten. [Puhemies: Kiitoksia, aika!] 3,5 prosenttia on maahanmuuttajien koko-naisosuus. Mutta kun jätetään turistit pois siitä, [Puhemies: Kiitoksia!] luku on 4,2 prosenttia. Eikö se ole väkilukua vastaava osuus rikoksista?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.06 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Minä vai? — Kiitos, arvoisa puhemies! En kuullut, kun edustaja Kiljunen väitti, että tilastotietokin on jo valhe ja emävalhe, mutta se siitä populismista.

Työperäinen maahanmuutto. Se on ihan eri asia kuin se, mistä me nyt puhumme: kotoutuminen, ihmisen kotoutuminen. Lähden ulkomaille töihin, ei minua odota siellä sosiaalipalvelut ja kielikoulutukset. Menen Yhdysvaltoihin. Oletetaan, että osaan englantia ja mi-

nulla on ammattitaito, mitä minä sinne muuten tulen. Tämä on aivan eri asia, mistä me nyt puhutaan.

Toteamme täällä, että me olemme epäonnistuneet, kun ihminen ei osaa kieltä. Kyllä minä katsoisin, että enemmän vastuu on ihmisellä itsellään, että hän on epäonnistunut siinä, että hän ei ole joko halunnut tai viitsinyt käydä kursseilla. Ei kai se nyt meidän vika voi olla, että me olemme epäonnistuneet. Enemmän vastuuta yksilölle.

Ja toivon, että me jatkossa puhumme ihan tavallisen kansan normeilla ja sanoilla. Ihmettelen kyllä, että kokoomus on olevinaan kriittisellä äänellä, mutta ei voi käyttää edes sanaa kantasuomalainen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Östman, olkaa hyvä.

16.08 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan pääosin maahanmuuttajatyöntekijöistä, vaikka Suomessa on 10 000 maahanmuuttajayrittäjää, jotka työllistävät noin 30 000 henkilöä. Selonteossa todetaan, että yritystoimintaa jarruttaa tiedon puute, puutteet suomen tai ruotsin kielen taidossa sekä verkostojen vähäisyys. Osa maahanmuuttajista hyötyisi siitä, jos kotoutumiskoulutusta ja ammatillista koulutusta voisi sovittaa yhteen nykyistä joustavammin. Lisäksi todetaan, että maahanmuuttajat täytyy ottaa huomioon omana ryhmänään myös yrittäjyysstrategiassa. Kysyn hallitukselta ja asianomaiselta ministeriltä, mitkä ovat nämä konkreettiset korjaustoimet, joiden kautta nämä epäkohdat saataisiin kuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

16.09 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on aivan oikein puhuttu muun muassa kielitaidosta. Ja asiahan on todella niin, että maahanmuuttajien tilanteet ovat hyvin erilaisia, myöskin korkeakoulutetuilla on vaikeuksia päästä työelämään erinäisistä syistä.

Tapasin itse asiassa tänään erään Lähi-idästä muuttaneen henkilön, joka on ryhtynyt täällä Suomessa yrittäjäksi. Olen hänen kanssaan useita kertoja keskustellut. Kysyin häneltä ajatuksia tähän tämänpäiväiseen keskusteluumme, ja hän toi saman asian esille: kielitaito. Kielitaito on avainasemassa siinä, että henkilö pääsee yhteiskuntaan mukaan. Hän myös muisteli lämpimästi aikojaan Pohjois-Suomessa, kun hän oli Suomeen muutettuaan aluksi siellä asunut, ja pyysi lähettämään sinne terveisiä — ja sain ne sinne välittää.

Jokaisella suomalaisella, Suomessa asuvalla ja suomalaisella, on mahdollisuuksia osallistua kotouttamiseen esimerkiksi ottamalla yhteyttä ja olemalla ystävällinen ja avulias maahanmuuttajia kohtaan.

Haluaisinkin kysyä ministeriltä, mitä toimia aiotaan tehdä, jotta jokaiselle maahanmuuttajalle saataisiin yhteys myös suomalaisiin, muihinkin kuin viranomaisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

16.10 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus julkisti kesällä kotouttamisohjelmansa, ja tätä tarkoitusta varten tutustuimme muiden EU-maiden käytäntöihin. Esimerkiksi Itävallassa turvapaikanhakija on hakuprosessin aikana oikeutet-

tu taskurahaan, mutta ei ole pääsyä työmarkkinoille. Sosiaaliturva on eriytetty siten, että eipakolaisen maahanmuuttajan on odotettava perustoimeentuloa viisi vuotta.

Saksassa maahantulijalta edellytetään jo ennakkoon kielitaitoa. Pysyvän oleskeluluvan saamiseksi on: asuttava maassa yhtäjaksoisesti viisi vuotta, oltava riittävä toimeentulotaso, maksettu sosiaaliturvamaksuja 60 kuukauden ajan, tason B1 kielitaito, tuntemus maan juridisesta ja sosiaalisesta järjestelmästä sekä riittävä asunto.

Tanskassa tavallista toimeentulo- tai opintotukea saa vasta, kun on asunut maassa yhdeksän vuoden ajan 10 vuoden aikavälillä ja tehnyt töitä 2,5 vuoden edestä.

Arvoisa puhemies! Kysyn nyt ministeriltä, mikä siinä on [Puhemies koputtaa] niin kummallista, että kun kokoomus ehdottaa, että sosiaaliturvaa voitaisiin [Puhemies: Aika!] edes hiukan eriyttää, niin me saamme vastaamme aikamoisen vastustuksen ja ryöpyn, että [Puhemies: Aika!] kaikki on perustuslain ja EU-sopimusten vastaisia. [Sheikki Laakso: Kyllä oli julmia eurooppalaiset, raakalaisia suorastaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

16.11 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tässä on erotettava työperäinen maahanmuutto ja humanitäärinen maahanmuutto toisistaan. Työperäinen maahanmuuttaja pääsee heti täällä töihin, ja hänen on paljon helpompi kotoutua. Kaikki eivät edes halua kotoutua, koska he ovat täällä maassa vain lyhyen aikaa, mutta heillä on siihen paljon parempi mahdollisuus. Sen sijaan tämän humanitäärisen maahanmuuton osalta me ei olla riittävästi kotoutumisessa onnistuttu. Se on kiistaton tosiasia. Siinä tarvitaan sekä tukea, eli kielenopetusta et cetera, että myös kannustimia, jotta on myös taloudellinen motivaatio ottaa töitä vastaan, koska vain työn kautta pääsee integroitumaan järjestelmään. Jos ei integroiduta, tulee muita ongelmia.

Sitten edustaja Biaudet'lle haluan sanoa sen, että totta kai, jos meillä on turvapaikanhakija, joka on sitten löytänyt täältä työpaikan ja on integroitunut Suomeen, hän voi sitten hakea sen työpaikan perusteella oleskelulupaa ja se on varmaan viisasta sitten usein myöntää, mutta sitä ei saa sotkea tähän turvapaikkajärjestelmään. [Puhemies koputtaa] Se on kokonaan eri asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

16.12 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä Satosen puheenvuorosta on hyvä jatkaa, koska työ on nimenomaan sitä parasta sosiaaliturvaa. [Kai Mykkänen: Kyllä!]

Keskustelu kielitaidosta tietenkin, kun haalarihommistakin puhuttiin, tulee vastaan myös juurikin näissä tehtaissa, joissa tällä hetkellä koetaan jonkinlaista työvoimapulaa. Siinä, että voitaisiin palkata vaikkapa tällainen jo hiukan kotoutunut Suomessa oleskeleva ulkomaalainen, vastaan tulee turvallisuus. Jos ei osata kunnolla kieltä, niin ei voida tehdä niissä olosuhteissa myöskään turvallisesti työtä. Tämä tehdas on nyt tässä yksi esimerkki.

Sen takia, kun tässä nyt peräänkuulutetaan tätä työvoimaa ja sen tarvittavuutta, olisi toki ihan suotavaa, että työnantajakin sitten itse ottaisi vastuuta myös siitä, että jos hän kokee, että tarvitsee hyvää työvoimaa ja sitä on siinä kulmilla saatavilla, niin myös käyttäisi aikaa siihen kielen opetukseen ja samalla myös osallistuisi tätä kautta kotouttamiseen. Olisiko

näin ollen valtiolla tässä sitten ministerin mielessä vielä joku rooli, [Puhemies koputtaa] jossa voisi tukea? [Arto Satonen: Hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

16.13 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä selonteossa käsitellään näitä kotoutumispolkuja, niiden tehostamista, nopeuttamista, erilaista palveluntarjontaa. Tämä kuulostaa hyvin samanlaiselta kuin ne aikaisemmat kotouttamisen toimintasuunnitelmat.

Se, mitä tässä tarvitsisi tehdä, on täysin realistinen arvio siitä, mitä odotukset näiden ongelmallisten laajamittaisten maahanmuuttoryhmien osalta ylipäätänsä voivat olla niin kauan kuin meillä on edes suurin piirteinkään tällainen sosiaaliturvajärjestelmä kuin meillä on, jossa velvoittavuus tarkoittaa ehkä jotain pientä karenssia tai pientä leikkausta, mutta niissä ei tosiasiassa ole mitään pakkoa tehdä mitään. Edelleen meidän järjestelmässämme ei ole mitään valintakriteerejä suhteessa siihen, miten tulijat sopeutuisivat Suomeen, tai palautukset eivät toimi siten, että sopeutumattomat palautettaisiin. Oleskeluluvat, kansalaisuudet ovat lyhyitä.

Ja toisena kysyisin vielä: mikä tämä aikahorisontti oikein on? Ensimmäisen sukupolven maahantulijat eivät ole sopeutuneet, toisen sukupolven tulijat eivät ole hekään sopeutuneet, [Puhemies koputtaa] jotkut ongelmat ovat vain lisääntyneet. Kuinka monta sukupolvea tässä on oikein aikomus kestää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

16.15 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Opiskelin aikanaan yleistä historiaa ja erikoistuin gradussani siirtolaishistoriaan. Suomesta lähdettiin töihin tehtaisiin, kaivoksille, metsätöihin, piioiksi, rengiksi, ja kielitaito oli yleensä lähtiessä nolla. Fingelskaa opittiin, kun oli pakko oppia.

Toki täytyy myöntää, että ajat ovat nyt hyvin erilaiset ja töiden vaatimukset ovat hyvin erilaiset. Mutta se, mitä maailmanhistoriasta voidaan oppia, on ainakin se, että toimettomista nuorista miehistä isoina ryhminä ei ole seurannut koskaan mitään hyvää. Ihmiset pitää saada kiinnittymään yhteiskuntaan, heidän pitää tuntea merkityksellisyyttä, ja työ on siinä paras keino.

Ihan konkreettinen kysymys: kun meillä on vastaanottokeskuksissa toimettomia ihmisiä, onko heille tarjottu mahdollisuutta esimerkiksi maatiloille ja marjanpoimintaan, kun niissä tehtävissä on ihan selvästi ollut pulaa kesän aikana? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

16.16 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen keskustellut usean pitkään Suomessa asuneen maahanmuuttajataustaisen ihmisen kanssa, ja moni heistä sanoo, että kotoutuminen loppui siinä vaiheessa, kun Suomessa kotouttaminen alkoi, johtuen juurikin näistä palveluista.

Tämä selonteko nojautuu jälleen tällaiseen pyhään kolmiyhteisöön: Kela, sossu ja järjestöt. Tässä tulee lisää palveluita ilman minkäänlaista vastuuta, ja tämä on nimenomaan se virhe, mikä me Suomessa ollaan tehty. Lisäksi pidän erittäin huonona sitä, että tässä viedään kielikoulutusta kotiäideille sinne kotiin, jossa siis edelleen alisteisessa asemassa olevat naiset pidetään jatkossakin nyrkin ja hellan välissä.

Kaiken lisäksi selonteko syyttää surkeasta kotoutumisesta suomalaisia. En oikein ymmärrä. Eikö nyt kannattaisi lopettaa tämä maahanmuuttajien pitäminen lapsina ja edellyttää heiltä jonkunnäköistä omaa vastuuta ja [Puhemies koputtaa] myöskin vastavuoroisuutta turvan vastapainoksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen ministeripuheenvuoro, ja sitten puhujalistaan. — Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.17 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos Suomeen tuleva ihminen saa ehkä jatkuvastikin kuulla olevansa ei-toivottu, niin kuinka voimme olettaa hänen kotiutuvan osaksi suomalaista yhteiskuntaa? [Kimmo Kiljunen: Erittäin tärkeä pointti!] Kotoutumisen onnistumisessa on kyse koko yhteiskunnan tasoisista toimista, siis meidän kaikkien asenteista, ja meidän pitäisi pystyä näitä asenteita muokkaamaan niin työpaikoilla, arjessa, kaduilla kuin eduskunnassakin avarakatseisemmiksi ja kitkeä rasismia ja syrjintää. Maahanmuutto ja kansainvälinen liikkuvuus kasvavat vauhdilla, ja se on ihan tosiasia ja on täälläkin monta kertaa todettu, että Suomi ei tule ilman ulkomaista työvoimaa pärjäämään.

Tässä hallituksen kotoutumisselonteossa on monia hyviä kirjauksia ja monia kauniita tavoitteita, mutta minä olisin kaivannut siltä huomattavasti terävämpiä tekoja, siis ihan konkreettisia uudistuksia, joilla esimerkiksi muokataan meidän kotoutumispalveluja joustavammiksi, vaikuttavammiksi ja yksilölähtöisemmiksi, tehtäisiin aidosti nopeampia polkuja koulutukseen ja työelämään, [Puhemies koputtaa] ja perhevapaauudistusta, joka lisäisi maahanmuuttajalasten osallistumista varhaiskasvatukseen ja naisten työllistymistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

16.19 **Olli Immonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muissa Pohjoismaissa maahanmuuttajien kotouttamiseen on lisätty tiukkaa velvoittavuutta. Esimerkiksi Tanskassa kotouttamisohjelmiin osallistuminen on pakollista kaikille pakolaisina tulleille henkilöille ja perheenyhdistämisen kautta tulleille perheenjäsenille. Ohjelman ja siihen sisältyvän lopputestin suorittaminen on ehto pysyvän oleskeluluvan saamiselle. Tanskassa maahanmuuttajiin, jotka elävät pelkkien sosiaalietuuksien varassa tietyn ajan ja ovat olleet maassa alle viisi vuotta, voidaan soveltaa erityistä kotimatkadirektiiviä, ja heidät voidaan käskeä poistumaan maasta. Kysynkin vastaavalta ministeriltä: minkä takia Suomen hallitus ei ole halunnut lähteä ottamaan mallia Tanskasta tai vaikkapa Norjasta näiden kotouttamistoimenpiteiden osalta? On täysin selvä, että me tarvitsemme lisää velvoittavuutta ja sanktioita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.20 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa nousi hyvin esille se, että on hyvä erottaa työperäinen maahanmuutto muusta maahanmuutosta, ja tämä kielitaidon merkitys. Tästä syystä onkin erittäin tärkeätä, että kotoutumisohjelman kohderyhminä olisivat jatkossa erityisesti työttöminä työnhakijoina sekä työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat. Tavoitteena on, että työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat ja myös nämä kotona lapsiaan hoitavat naiset tavoitettaisiin paremmin ja heille olisi tarjolla elämäntilanteeseen sopivaa, kielikoulutuksen ja lastenhoidon yhdistävää koulutusta. Naisten kiinnittyminen yhteiskuntaan tukee lasten ja koko perheen hyvinvointia ja kotoutumista, mistä syystä on erittäin tärkeätä, että juuri maahanmuuttajanaiset ovat kotoutumisen edistämisen keskeisin kohderyhmä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä, 3 minuuttia.

16.21 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa herra puhemies! Tässä tuli paljon. En kaikkiin varmaan pysty vastaamaan, mutta täällä peräänkuulutettiin tätä kielitaitovaatimusta ja puhuttiin ylipäätänsäkin monissa puheenvuoroissa jälleen kerran siitä, että kielitaito on se kaiken a ja o, ja tähän selonteko myös tässä puuttuu.

Jos puhutaan sitten taas kansalaisuuden saamisesta, eli kielitaitovaatimusten kiristämisestä, niin siitä päätetään kansalaisuuslaissa, ja se ei ole tämän selonteon asiana. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Meillähän kansalaisuuteen vaaditaan toimivaa peruskielitaitoa tällä hetkellä.

Täällä myös peräänkuulutettiin tai keskusteltiin siitä, miten voitaisiin nyt sitten sosiaaliturvaa muuttaa. Kokoomus on esittänyt näitä sosiaaliturvan kiristyksiä, [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa] mutta perustuslakivaliokunta on katsonut 2016, että jos työttömälle maahanmuuttajalle maksettaisiin työttömyyden johdosta alempaa etuutta, asettaisi tämä työttömät maahanmuuttajat eri asemaan kuin muut vastaavassa asemassa olevat työttömät. Esimerkiksi koulutukseen, osaamiseen tai työkykyyn liittyviä haasteita on yhtä lailla muillakin työttömillä. [Ben Zyskowicz: Voisitteko lukea koko lausunnon?] Kuten totesin, niin meillähän on olemassa mahdollisuus, että jos ei tätä kotoutumissuunnitelmaa noudata, niin työttömyysetuutta, siis toimeentulotuloa voidaan alentaa. [Kai Mykkäsen välihuuto] Kun edustaja Mykkänen kysyi, että miten tätä noudatetaan tällä hetkellä, niin kaikista TE-toimiston lausunnosta karkeasti ottaen noin 1 prosentti on johtanut karenssiin, ja syy on silloin ollut, ettei ole noudattanut tätä ohjelmaa, ja siellä taustalla on eri syitä.

Ylisukupolvisuudesta täällä puhuttiin. Edustaja Purra otti tämän esille. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Kyllä maahanmuuttajataustaisten lapset työllistyvät paremmin kuin omat vanhempansa. Se on näkyvissä, mutta meillä ei ole kauhean pitkiä sukupolviketjuja tässä. Nämä nuoret ovat sen ikäisiä, että nyt on se korkea aika kiinnittää huomiota siihen, että nämä nuoret pääsevät koulutukseen ja sitten työhön, ja tässä esimerkiksi oppivelvollisuuden laajentaminen — josta tässäkin salissa on oltu kovin eri mieltä oikeistosta — jos mikä on nyt lääke tähänkin, että on parempi olla siellä opintiellä kuin kadulla tai kotona. Se tulee varmasti vähentämään myös koulutuseroja, koska nyt kun se on sitten kaikille itsestään selvää, että mennään toiselle asteelle, niin uskon, että lukiokoulutustiekin maahanmuuttajataustaisille tulee laajemmaksi ja päästään myös niihin korkeakoulu-, yliopistoopintoihin, mikä vähentää tämmöistä yhteiskunnallista segregaatiota ja polarisaatiota.

Edustaja Tynkkynen sanoi, että ministeri olisi todennut, että suomalaisten pitää kotoutua omassa maassaan. En minä tällaista olet todennut, mutta olen todennut sen, että suomalaisen yhteiskunnan pitää myös muuttua, kun tänne tulee muualta ja täällä on jo muualta tulleita ihmisiä. Kun meillä esimerkiksi yrityksissä rekrytoidaan ihmisiä, niin kyllä silloin nuo rekrytointiyrityksetkin, jotka tukevat tätä rekrytointiprosessia, kertovat siitä, että on paljon tehtävää vielä, eli yritysten kykyä rekrytoida [Puhemies koputtaa] muualta tulleita pitää pystyä parantamaan. Ja siinä jos missä olen samaa mieltä monien edustajien kanssa, että työ ja työssä tapahtuva oppiminen, [Puhemies koputtaa] kielitaidon harjaannuttaminen, kaikki se on ihan olennaista, ja sitä tämä selontekokin nimenomaan korostaa.

Ja kuten sanottu, niin tässä ne keskeiset ryhmät ovat, siis ne, jotka ovat työttömiä, maahanmuuttajataustaisia työttömiä, työvoiman ulkopuolella olevia, ja erityiskohteena tulemme ottamaan naiset, jotka ovat työmarkkinoiden ulkopuolella hoitamassa kotona lapsiaan. Me tiedämme, että siellä on myös potentiaalia [Puhemies koputtaa] työllistyä työmarkkinoille. [Kai Mykkänen: Kyllä!] — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä. Mennään puhujalistaan.

16.25 **Ano Turtiainen vkk:** Arvoisa puhemies! Kun puhutaan kotouttamisesta, puhutaan tietenkin myös ongelmista, joita kotouttamisella yritetään vähentää. No, mistä näitä ongelmia syntyy? Ja miksi joitain ihmisiä pitää kotouttaa?

Tässä salissa on viljelty jo ihan liian paljon maahanmuutto-sanaa liittyen kotouttamiseen. Täällä on myös vihjailtu maahanmuuttoon liittyen, että olisi huono asia, jos ihmiset muuttavat toiseen maahan paremman elintason vuoksi.

Hyvät kollegat, haluan kertoa teille omista kokemuksistani liittyen maahanmuuttoon. Olen nimittäin itse ollut suomalainen maahanmuuttaja USA:ssa ja tiedän siitä jonkin verran.

Kuka haluaisi muuttaa toiseen maahan huonontaakseen elintasoaan? Tuskin kukaan. Maahanmuutto on hyvä asia, eikä siihen pidä sekoittaa millään tapaa kehitysmaalaisilla käytävää ihmiskauppaa eikä mitään muitakaan väestönvaihtoprojekteja.

Laillinen maahanmuutto on hyvä molemmille, niin maahanmuuttajalle kuin myös maalle, johon laillisesti muutetaan. Laillinen maahanmuutto ei perustu loisimiseen eli ilmaisen elämäntavan saavuttamiseen. Se perustuu työntekoon, yrittämiseen, opiskeluun tai rakkauteen, ja ehtona sille on omillaan toimeen tuleminen. Tällaisia ihmisiä ei tarvitse kotouttaa.

Nyt puheena oleva kotouttaminen haisee ihmiskaupalle ja väestönvaihtoprojektille. Jokaisessa maassa on jo omasta takaa vähäosaisia. Niin myös meillä täällä Suomessa, ja meidän velvollisuutemme on auttaa heitä. Meidän velvollisuutemme ei ole haalia kehitysmaiden ongelmia tänne, eikä niin pidä koskaan tehdä. Meillä täällä Suomessa on ollut jo ihan liikaa ihmiskauppaan ja väestönvaihtoprojekteihin liittyviä ongelmia, ja kotouttamisen sijaan sellaiset ihmiset, jotka eivät sopeudu yhteiskuntaamme, joutaa lähettää takaisin lähtömaihinsa.

Arvoisa puhemies! Toissa päivänä oikeusministeriö julkaisi täysin höyrähtäneen kampanjan eli Olen Antirasisti. Kampanja haastaa rakentamaan rasismista vapaata Suomea. Kyseessä on siis poliittisin motiivein rakennettu härski mustamaalauskampanja. On järkyttävää, että sana ”maahanmuutto” on tärvelty ja sotkettu samaan soppaan, jossa väestön-

vaihdosta ja kotouttamisesta, muukalaisista ja rasismista on tehty poliittinen ase, jota käytetään tuhoisalla tavalla eri tavoin ajattelevia vastaan.

Arvoisa puhemies! Tämä selonteko on täysin kelvoton. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

16.29 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Kotouttamista mitataan yleensä neljällä mittarilla: suomen kielen taidolla, verkostoitumisella suomalaiseen yhteiskuntaan, riippumattomuudella sosiaaliturvasta sekä työllisyydellä. Ikävä kyllä Suomi ei saa hyvää arvosanaa kotoutumistoimistaan millään näistä mittareista, ja aivan erityisen heikosti on onnistuttu työllistymisessä. Maahanmuuttajien työttömyysaste on yli kaksi kertaa suurempi kuin muun väestön. Turvapaikanhaun ja siihen liittyvän perheenyhdistämisen kautta erityisesti Afrikasta ja Lähi-idästä tulleiden työttömyys on suurta. Tilastot itse asiassa osoittavat, että Suomi on Pohjoismaista kaikkein heikoin työllistäjä.

Arvoisa puhemies! Tämä kotouttamisselonteko on suuri pettymys. Se on mitäänsanomaton ja ponneton. Siinä humanitäärisen maahanmuuton kautta Suomeen tulleita ihmisiä kohdellaan edelleen objekteina, joihin kohdistetaan erilaisia toimenpiteitä, mutta ei subjekteina, jotka ovat ja joiden tuleekin olla aktiivisia toimijoita, joita kannustetaan ja jopa hiukan patistetaan siihen, että he onnistuisivat luomaan itselleen ja perheelleen hyvän elämän täällä uudessa kotimaassaan.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmässä valmistettiin alkuvuoden aikana usean kohdan kotouttamisohjelma siitä, miten kotouttaminen onnistuisi paremmin. Ennen kotoutuslinjausten syntymistä järjestimme kuulemisia Pohjoismaiden suurlähetystöjen kanssa ja tutustuimme Saksan, Itävallan, Hollannin ja Kanadan käytäntöihin sekä Britannian uusiin linjauksiin. Lisäksi kuulimme virkamiehiä, jotka työskentelevät maahanmuuttoasioiden kanssa sekä itse maahanmuuttajia, kuten somaliyhteisöä. Kuulemisissa kävi ilmi, että lähes kaikissa Euroopan maissa, kuten Tanskassa, Saksassa ja Itävallassa, on selvästi kireämmät sosiaaliturvan saamisen edellytykset maahanmuuttajille kuin meillä, ja joissakin niistä on vielä aivan viime kuukausina esitetty kiristyksiä. Aivan erityisen merkillepantavaa oli se, että toisin kuin muualla, meillä ei vaadita riittävää kielitaitoa esimerkiksi pitkäaikaisen oleskeluluvan perusteeksi. Muualta tullut henkilö voi asua Suomessa vaikka koko ikänsä, eikä hänen tarvitse opetella suomen kieltä. Hän voi vuosikausia käyttää tulkkipalveluita käydessään hammaslääkärissä tai hoitamassa virallisia asioitaan. Eikö tässäkin voisi ajatella, että esimerkiksi viiden vuoden jälkeen olisi jo pystyttävä selviytymään peruspalveluissa ilman tulkkia?

Arvoisa puhemies! Yksi selkeä ongelma kotoutumisessa on meidän asumisperusteinen sosiaaliturvamme. Se ei kannusta muualta tulevaa henkilöä aktiivisuuteen, koska täyden sosiaaliturvan saa liian nopeasti ilmankin. Sosiaaliturvan tulee kannustaa jo kotoutumisvaiheessa työn vastaanottamiseen, koska työllistyminen edistää parhaiten kotoutumista. Siksi on perusteltua, että maahanmuuton alkuvaiheessa työttömyysturvasta kytketään jokin osuus, esimerkiksi 20 prosenttia, tulijan omaan toimeliaisuuteen. Tällöin maahanmuuttajan tulee täysien tukien saamiseksi opiskella kieltä ja suomalaisen yhteiskunnan arvoja ja normeja sekä osallistua työllistymistä edistävään koulutukseen.

Arvoisa puhemies! Itseäni hiukan häiritsee se, että täällä toistuvasti virheellisesti toistetaan perustuslakivaliokunnan lausuntoa vuodelta 2016, kun Sipilän hallitus teki ehdotuksen sosiaaliturvan eriyttämisestä. Nyt kehotankin niitä, jotka ovat asiasta kiinnostuneita,

lukemaan perustuslakivaliokunnan lausunnon numerosta 55 sivulta 4, mitä siellä sanotaan: ”Valiokunta ei kuitenkaan pidä uskottavana, että alentamalla maahanmuuttajien perustoimeentuloon liittyviä etuuksia edistetään maahanmuuttajien integroitumista yhteiskuntaan. Hallituksen esityksessä ei ole asianmukaisesti selostettu, miten etuuden alentamisen on tarkoitus edistää integroitumista.” Eli toisin sanoen, ei ole mitään perustetta esitetty perustuslakivaliokunnassa, etteikö näin voisi tehdä, mutta tälle on esitettävä selkeät ja hyväksyttävät perustelut. On erittäin tärkeää, että tähän asiaan nyt perehdytään kunnolla, että millä tavalla tämä voitaisiin hoitaa perustuslain vaatimassa järjestyksessä.

Arvoisa puhemies! On sentään joitakin erinomaisiakin kotoutumisesimerkkejä, ja niitäkin haluan tuoda esiin, esimerkiksi Närpiön malli. Närpiö on pieni ja maatalousvaltainen kunta ruotsinkielisellä Pohjanmaalla, ja siellä maahanmuuttajat on otettu heti osaksi yhteisöä ja työyhteisöä yksinkertaisiin tehtäviin, esimerkiksi maatalouden palvelukseen, jo silloin kun he saapuvat sinne. Kielitaito karttuu työtä tekemällä [Puhemies koputtaa] ja olemalla kontaktissa paikallisten kanssa. Silloin maahanmuuttaja ei jää yksin [Puhemies: Aika!] vaan otetaan osaksi yhteiskuntaa jo alkuvaiheessa.

Arvoisa puhemies! Hyvä kotouttaminen edellyttää, että maahanmuuttajalla ei ole pelkästään oikeuksia ja vapauksia vaan myös vastuita ja velvollisuuksia. Liian lepsu politiikka ei ole toiminut kotouttamisessa missään muuallakaan, joten miten se voisi toimia meillä Suomessa. [Ben Zyskowicz: Hyvä, oikein hyvä. Ministeri Haatainen, lukekaa koko lausunto!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

16.34 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee aktiivista maahanmuuttopolitiikkaa. Suomessa syntyneiden määrä on vähentynyt jo pitkään, joten väestönkasvumme on perustunut maahanmuuttoon. Tästä trendistä huolimatta Suomen maahanmuuttopolitiikka on ollut jäykän byrokraattista. Se ei ole ottanut huomioon maahanmuuttajien yksilöllisiä tilanteita tai tarpeita. Tämä on ongelmallista, sillä maahanmuutto Suomeen on pääasiassa perheperustaista. Tämän takia kotoutumisen keskiöön pitää asettaa koko maahan tuleva perhe ja tukea heitä yksilöinä. Kotoutumisen onnistuminen edellyttää, että palvelumme pystyvät joustamaan nykyistä paremmin eritaustaisten ihmisten tarpeisiin niin peruskoulussa kuin terveyspalveluissa. Tärkeintä on kohdata ihminen ihmisenä kaikissa elämäntilanteissa.

Arvoisa puhemies! Suomen maahanmuuttopolitiikan erityinen kipukohta on ollut maahan muuttaneiden naisten pääseminen osaksi yhteiskuntaa. Etenkin maahanmuuttajanaisten työllistyminen on ollut haasteellista, vaikka arvion mukaan isolla osalla Suomeen muuttaneista naisista on korkeakoulututkinto. Tästä huolimatta naisten työllistyminen on ollut miehiä heikompaa. Kyseessä on vahvasti suomalainen ilmiö, sillä muissa Pohjoismaissa vastaavaa ei ole havaittu.

Kotoutumisen toimenpideohjelmassa tähän halutaan puuttua ottamalla naiset erityiseksi kohderyhmäksi. Ohjelman toimeenpanossa ja seurannassa arvioidaan eri toimien sukupuolivaikutuksia. Tätä kautta voidaan paremmin puuttua sukupuolittuneisiin työ- ja koulutusmahdollisuuksiin. Naisten työmarkkina-aseman parantaminen on keskeistä, jotta voimme vastata työn murrokseen ja yhteiskunnallisen polarisaation ehkäisemiseen.

Arvoisa puhemies! Maailma on nyt suurten muutosten kourissa. Afganistanin tilanne, ilmastonmuutoksen eteneminen ja kansallisvaltioiden sisäänpäin käpertyminen ovat esimerkkejä globaaleista ilmiöistä, jotka lisäävät maahanmuuttoa. Tämän takia meidän on valmistauduttava maahanmuuton lisääntymiseen ja pohdittava keinoja laadukkaaseen kotoutumiseen. Se edellyttää rasismin kitkentää, panostusta koulutukseen sekä palveluiden saavutettavuuteen. Tällä kotoutumisen toimenpideohjelmalla parannetaan koulutusmahdollisuuksia ja lisätään monimuotoisen rekrytoinnin tukea. Jatkossa otetaan huomioon esimerkiksi vieraskielisyyteen perustuva kriteeri osana ammattikoulujen rahoitusta. Työ on vasta alussa, mutta tällä ohjelmalla otamme askeleita kohti kotoutumista, jossa keskiöön asetetaan yksilö ja hänen perheensä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

16.37 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Maahanmuuttajien kotoutumiseen ja maahanmuuttopolitiikkaan laajemminkin tarvitaan lisää realismia ja ratkaisuja. Nykyinen kotoutumispolitiikka ei toimi, mikä käy ilmi tarkastusvaliokunnan mietinnöstä, jonka lausumiin perustuu nyt käsittelyssä oleva valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisestä.

Kotoutumisen tulee olla maahanmuuton ehdoton edellytys. Lisääntynyt maahanmuutto yhdistettynä epäonnistumiseen kotoutumisessa on yhdistelmä, josta syntyy väistämättä vakavia yhteiskunnallisia ongelmia. Nämä ongelmat ovat useissa länsimaissa kulminoituneet lähiöiden rinnakkaisyhteiskuntiin, joissa on omat säännöt ja joihin poliisillakaan ei ole asiaa. Asiantuntijoiden mukaan viitteitä tästä kehityksestä on jo näkyvissä Suomessa.

Kotoutumisessa perustavanlaatuinen valuvika on, että maahantulijoilla on paljon oikeuksia mutta vähänlaisesti velvollisuuksia. Tähän ydinongelmaan valtioneuvoston selonteko ei tarjoa korjauksia. Itse asiassa jo lähtökohtana selonteossa on käytetty epämääräistä termiä ”kaksisuuntainen kotoutuminen”. Mitä ihmettä se on? Nähdäkseni tällaista ei olekaan. Kotoutuminen on aina yksisuuntainen prosessi: tulija kotoutuu ympäröivään yhteiskuntaan, ei toisinpäin.

Arvoisa puhemies! Keskeisimmät mittarit kotoutumiselle ovat tosiaan työllisyys, kielen oppiminen ja riippumattomuus sosiaaliturvasta. Näissä ei ole Suomessa onnistuttu humanitaarisen maahanmuuton osalta. Eräiden lähtömaiden osalta työllisyysaste on vielä vuosia maahan saapumisen jälkeen kaukana kantaväestöstä. Tilastot ovat totta. Ne on hyväksyttävä, ja niistä on voitava puhua.

Maahanmuuttajat saavat erityisesti työttömyysturvaa, asumistukea ja toimeentulotukea muuta väestöä yleisemmin. Maahanmuuttajista asumistukea sai 34 prosenttia, työttömyysturvaa 26 prosenttia ja toimeentulotukea 22 prosenttia. Suomessa syntyneistä asumistukea sai 17 prosenttia, työttömyysturvaa 7 prosenttia ja toimeentulotukea 6 prosenttia.

Kuten selonteostakin käy ilmi, Afganistanista, Irakista ja Somaliasta lähtöisin olevien henkilöiden työllisyysaste jää 20—40 prosentin tuntumaan. Luvut ovat hälyttäviä, etenkin kun työllisyysaste ei näiden lähtömaiden osalta useimmiten nouse myöskään toisessa polvessa. VATTin tutkimus on todennut, että jos maahanmuuttaja ja hänen lapsensa työllistyvät yhtä heikosti kuin maahanmuuttajat nyt keskimäärin, tappio julkiselle taloudelle olisi silloin 150 000—200 000 euroa koko maahanmuuttajan elämän ajalta. Maahanmuutto siis maksaa julkiselle taloudelle, ellei muutosta tapahdu.

Eri lähtömaiden ja eri maahanmuuttajaryhmien välillä on merkittäviä eroja kotoutumisessa. Vertailukohtana edelliseen todettakoon, että Itä-Aasian ja Kaukoidän maista lähtöisin olevien työllisyysaste on lähellä kantaväestön työllisyysastetta. Näistä maista Suomeen kohdistuu nimenomaan työperäistä maahanmuuttoa. Tilastokeskuksen kieliryhmittäin tekemän työllisyysvertailun perusteella filippiiniläisten ja nepalilaisten työllisyysaste on ollut suomea puhuvien tasolla, jopa korkeampi. Työpoliittisen aikakauskirjan laskelman mukaan maahanmuutolla on edullisia vaikutuksia taloudelliselle huoltosuhteelle, jos maahanmuuttajien työllisyysaste on yli 60 prosenttia. Työperäinen maahanmuutto onnistuessaan siis toimii ja hyödyttää kansantaloutta.

Arvoisa puhemies! Tämä nyt käsittelyssä oleva valtioneuvoston selonteko tuo esiin joitain ongelmakohtia, mutta samalla joistakin vaietaan. Esimerkiksi ulkomaalaistaustaisen väestön osalta rikostilastot ohitetaan selonteossa. Tietyistä lähtömaista saapuvat ovat yliedustettuina muun muassa seksuaalirikostilastoissa. Tilastot ovat totta.

Selonteko ei myöskään käytännössä tarjoa ratkaisuja käsillä oleviin kotoutumispolitiikan ongelmiin. Kokoomus on esittänyt konkreettisia, toteuttamiskelpoisia ja realistisia ratkaisuja, jotka toisivat Suomen järjestelmää esimerkiksi Tanskan tasolle. Suomen tulee seurata nimenomaan niiden maiden esimerkkiä, jotka ovat lisänneet järjestelmän velvoittavuutta sekä työllistymisen että kielen oppimisen suhteen. Suomen tulee asettaa pysyvän oleskeluluvan edellytykseksi työpaikka sekä riittävä kielitaito ja tuntemus suomalaisesta yhteiskunnasta. Sosiaaliturva tulee eriyttää pysyvästi Suomessa asuvien ja maahanmuuttajien alkuvaiheen sosiaaliturvan osalta. Oikeus täysiin sosiaalitukiin tulisi antaa vain työn tai pysyvän oleskeluluvan perusteella. Suomessa olisi syytä selvittää myös tukikatto, joka takaisi, että työnteko olisi aina kannattavampaa kuin tuilla eläminen. Sanottakoon se, että sosiaaliturvan passivoiva vaikutus koskee toki yhtä lailla myös kantaväestöä.

Puhemies! Lopuksi haluan korostaa [Puhemies koputtaa] sitä seikkaa, että perustuslakivaliokunta ei todella ole todennut, että sosiaaliturvan eriyttäminen sinällään olisi syrjintäkiellon vastaista, [Puhemies: Aika!] vaan kysymys oli siitä, että perusteluvelvollisuus ei täyttynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

16.43 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Tämän selonteon taustalla on tarkastusvaliokunnan viime kaudella tekemä perinpohjainen selvitys- ja valmistelutyö. Silloin kaksi tilattua tutkimusta teetettiin ja kymmeniä asiantuntijoita kuultiin. Tämä selonteko muodostaa eduskunnan edellyttämän kokonaisvaltaisen toimenpideohjelman kotouttamistoimien uudistamistarpeista ja tarvittavista uudistuksista.

Puhemies! Maahanmuuttajat eivät ole yhtenäinen ryhmä, ja siksi yksilölliseen kotouttamiseen perustuva kotouttamissuunnitelma on aina avainasemassa. Tämän ja muiden selonteossa esitettyjen uudistusten lähtökohtana on kotouttamisen tehostaminen tavalla, joka mahdollistaa maahanmuuttajien erilaisten tarpeiden huomioimisen sekä osaamisen kehittämisen vastaamaan yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. Ja kuten täällä on useassa puheenvuorossa tullut esille, niin eivät kaikki maahanmuuttajat suinkaan tarvitse mitään kotouttamispalveluita, sekin on hyvä muistaa.

Puhemies! Mutta jos puhutaan kotouttamispalveluita tarvitsevista henkilöistä, niin onnistunut kotouttamispolitiikka kohentaa sekä heidän että myös suomalaisten taloudellista

hyvinvointia. Hyvin toteutunut kotoutuminen nostaa maahanmuuttajien tuloja ja vähentää heidän saamiaan tulonsiirtoja. Tämä on ihan selvityksissä saatua tietoa. Toisaalta nykyisessä työvoimapulassa meidän on syytä myöntää, että me tarvitsemme maahanmuuttajien työpanosta.

Onnistunut kotouttaminen maksaa itsensä varmasti monin kerroin takaisin yhteiskunnalle. Toisaalta ketään ei voi väkisin kotouttaa, jos ihminen ei halua kotoutua. Maahanmuuttajalla ei ole vain oikeuksia, hänellä on myös velvollisuuksia. Hänen velvollisuutensa on esimerkiksi noudattaa kotouttamissuunnitelmaa ja erityisesti opetella suomen tai ruotsin kieltä. Ilman riittävää kielitaitoa on vaikea integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tässä suhteessa erityistä huomiota on kiinnitettävä työvoiman ulkopuolella oleviin henkilöihin ja myös kotona lapsiaan hoitaviin naisiin. Heille on räätälöitävä heidän elämäntilanteeseensa sopivaa kielikoulutusta ja muuta koulutusta, joka auttaa heitä pääsemään sisälle suomalaiseen yhteiskuntaan ja erityisesti työelämään. Selonteossa esitetään heidän kohdallaan käyttöönotettavaksi kotoutumisohjelma, jolla tehostettaisiin kotoutumisen alkuvaihetta ja vahvistettaisiin ohjausta työelämään ja jatkokoulutukseen. Kotoutumisohjelman kesto olisi yksilöllinen ja pääsääntöisesti enintään kaksi vuotta. Monen maahanmuuttajan kohdalla riittää toki tätäkin lyhyempi aika, mutta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevilla henkilöillä kesto voi olla jopa pidempi.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, tämän toimenpideohjelman pohjalta on hyvä lähteä uudistamaan myös kotoutumislakia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.46 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa puhemies! Kotoutuminen ei tapahdu itsestään. Se vaatii henkisiä, fyysisiä ja taloudellisia panostuksia, ja senkin jälkeen on monenlaista muuttujaa, jotka vaikuttavat lopputulokseen onnistuneesti tai sen pilaten. Tässä puheessa näkökulmani keskittyy vain työperäiseen maahanmuuttoon sekä ulkomailta Suomeen saapuviin opiskelijoihin.

Tämän viikon maanantaina Oulun vaalipiirin kansanedustajilla oli puolivuosittainen tapaaminen Oulun kauppakamarin kanssa. Keskustelun aiheena oli, miten saamme osaajia Pohjois-Suomeen. Oulussa on kokemusta ulkomailta tulleista huippuosaajista, jotka eivät viihdy Oulussa eivätkä asetu sinne. Syitä on monia. Ammattitaitoiset ja perheelliset huippuosaajat toivovat myös puolisonsa työllistyvän. He toivovat palveluita englannin kielellä, mutta ennen kaikkea he toivovat sosiaalista elämää. Ulkomaalaisen voi olla vaikea päästä osaksi erilaisia sosiaalisia piirejä. Suomalaisia pidetään yleisesti pidättyväisinä ja vaikeasti lähestyttävinä, toisaalta vuolaasti saamme myös kiitosta uskollisesta ystävyydestä sen jälkeen, kun jää on murrettu.

Isolta ongelmalta ja suorastaan resurssien hukkaan heittämiseltä tuntuu ulkomaalaisten opiskelijoiden poistuminen maastamme sen jälkeen, kun he ovat suorittaneet suomalaisen tutkinnon. Kuulimme Oulun kauppakamarin tapaamisessa, että merkittävä syy ulkomaisille opiskelijoille tulla Suomeen on ilmainen koulutus. Jos sen saatuaan lähtee pois täältä, voi hyvällä syyllä kysyä, mitä Suomi hyötyi tästä.

On hyvä, että kotoutumisen tärkeyteen ollaan nyt panostamassa suunnitelmallisesti. Kotoutumista edistävään selontekoon on kirjattu toimenpiteitä, joilla pyritään edistämään muuntaustaisten ammattilaisten ja opiskelijoiden asettumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Kotouttamispolitiikan ja Talent Boost -ohjelman avulla edistetään työhön ja opiskelemaan

muuttavien jäämistä Suomeen pysyvämmin kehittämällä kotoutumista edistäviä palveluita näille ryhmille. Talent Boost -ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet työn ja opiskelun perusteella muuttavien kotoutumisen edistämiseksi on huomioitu, ja niitä on täydennetty selonteon valmistelussa.

Ohjelman toimenpiteitä voi pitää kannatettavina. Ammattitaitoiselle työvoimalle ja opiskelijoille on tarpeen tarjota matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapisteitä. On tarpeen myös huomioida heidän mahdolliset puolisonsa, sillä koko perheen hyvinvointi edistää kotoutumista. Parantamisen varaa on varmasti myös yhteistyössä ja tiedonkulussa työnantajien ja niiden viranomaisten välillä, jotka työskentelevät työperusteisten maahanmuuttajien ja ulkomailta Suomeen opiskelemaan tulleiden kanssa. Työlupamenettelyn sujuvoittaminen on eräs konkreettinen keino edistää ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden ja opiskelijoiden kotoutumista.

On erinomaisen tärkeää edistää myös maahanmuuttajien suomen ja ruotsin kielen taitoa, sillä kielen oppiminen edistää merkittävästi suomalaiseen yhteiskuntaan sisälle pääsemistä. Suomi-tietoutta on syytä myös levittää. Vältytään pahemmilta törmäyksiltä, kun muuntaustaisille ja muista kulttuureista tulleille on jo ennen Suomeen tuloa selvää, miksi Suomessa toimitaan, kuten toimitaan.

On suomalaisten etu, että pystymme edistämään ulkomailta tulleiden osaajien ja opiskelijoiden juurtumista Suomeen. Se on Suomen etu taloudellisessa, fyysisessä ja henkisessä mielessä. Tiede, tutkimus ja innovaatiotoiminta tarvitsevat uusia ajatuksia maailmalta, sillä kaikki viisaus ei asu tässä maassa. Suomalaisten kannalta on myös järkevää, että kun yhteiskuntamme resursseja on kohdennettu Suomeen tulleille opiskelijoille, jäisivät he valmistumisensa jälkeen hyödyntämään tietojansa ja taitojansa tämän maan parhaaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

16.50 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa puhemies! Helsingin Sanomat kertoi taannoin, että vain 23 prosenttia Suomessa asuvista irakilaisista on töissä. Jutussa kurditaustainen irakilaismies omasi hyvän asenteen. Hän sanoi opettelevansa kieltä, jotta saisi töitä. Juuri tällaista me haluamme. Mutta tämä selonteko integraatiosta — tai kotouttamisesta, joksi sitä kutsutte — on kuin palvelupaketti, jotta vieraasta kulttuurista tulleen tarvitsisi tehdä mahdollisimman vähän. Tämä herkkulaari vain takaa elintason ja palvelut, jotta itse ei tarvitse aktivoitua, opiskella kieltä, omaksua uuden kulttuurin tapoja ja lakeja. Tämä teidän herkkulaarinne on keskeinen syy heikolle työllisyysasteelle. Maailma on väärällään esimerkkejä epäonnistuneesta kotouttamisesta. Suomen malli on jo työllisyyslukujen valossa erittäin heikkotasoinen.

Arvoisa puhemies! Yhdysvaltojen Minnesotassa on valtava somaliyhteisö, joka on omiaan aiheuttamaan ongelmia paikallisyhteisöissä, mutta Minnesotan somalien työllisyysaste on noin 70 prosenttia. Arvoisa puhemies, Minnesotassa ei nautita kattavista herkuista, ei ole laajaa sosiaaliturvaa, ei ole jatkuvia tulkkipalveluita ja, arvoisa puhemies, ei ole tällaista kotouttamisen herkkulaaria, jossa palveluiden tuputtamisella kotoutetaan tekemään mahdollisimman vähän, vaan Yhdysvalloissa kotoutetaan tekemään itse mahdollisesti jotain. Pyydän teitä miettimään, miksi erot työllistymisessä ja miksi erot palveluiden kattavuudessa ovat näin valtavat. Voisiko se johtua erilaisista kotouttamismalleista? Kysyn vain.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

16.52 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Sanomattakin on selvää, että maahanmuuttajien kotoutumiseen on tärkeää panostaa. Pidän erittäin hyvänä, että pääministeri Marinin hallitus ja erityisesti ministeri Haatainen ovat ottaneet koppia tarkastusvaliokunnan mietinnöstä ja eduskunnan vahvasta tahtotilasta vuodelta 2018, jolloin linjasimme yhdessä tahtotilaksi kotoutumisen kehittämisen juuri näillä tavoilla kuin nyt ollaan tekemässä.

Selonteko tuo kotoutumiseen paljon uusia tuulia, ja niiden myötä kotoutumista on mahdollista nopeuttaa, aikaistaa, tehostaa, ja sen myötä palveluiden vaikuttavuutta on mahdollista parantaa merkittävästi.

Kotoutumisen suhteen on tärkeää tunnustaa, että maahanmuuttajat ovat hyvin erilaisissa tilanteissa. Heidän pohjatietonsa ja taitonsa voivat olla keskenään hyvin erilaisia. Siksi on erityisen tärkeää, että moniammatilliset ja laaja-alaiset palvelut kootaan yksilöllisesti niin, että niillä voidaan vastata ihmisen yksilölliseen tilanteeseen mahdollisimman täsmällisesti. Lisäksi on tärkeää, että olemassa olevat palvelujärjestelmät huomioivat näitä tarpeita.

Ajattelen niin, että kotoutumisselonteko ansaitsee kiihkottoman käsittelyn täällä eduskunnassa. Meidän on hyväksyttävä, että kotoutuminen maksaa. On myös huomattava, että siihen panostaminen on erittäin kannattavaa. Kotoutumisesta säästäminen johtaa väistämättä ongelmiin, ja tutkitusti kotoutumisohjelmien laatiminen ja palveluihin panostaminen edesauttaa yhteiskunnan rakentavaksi jäseneksi tulemista ja vähentää myös sitä tukiriippuvuutta.

Valtaosa maahanmuuttajista haluaa tulla Suomeen rakentamaan omaa elämäänsä työtä tekemällä tai yrittämällä. Meistä varmasti jokainen tietää näistä esimerkkejä. Yhteiskunnan on pelkästään järkevää tukea tässä. Hankaluuksia syntyy, jos näitä mahdollisuuksia ja edellytyksiä ei tarjota. Ja toki meidän pitää muistaa se, että osa tulee aika hyvin toimeen myös omillaan, niin että sitä tukea ei niin paljon tarvita.

Täytyy vielä korostaa järjestöjen roolia palveluntuotannossa. Järjestöt ovat ottaneet vahvan roolin matalan kynnyksen ohjeistuksen ja palvelujen tarjoajana. Järjestöjen rooli on tärkeä, koska ne pystyvät tarjoamaan palveluita paikallisesti, monikielisesti ja matalalla kynnyksellä. Tätä työtä olisi melko mahdotonta tarjota suoraan julkisen sektorin toimesta. Ei voi siis kylliksi painottaa, miten tärkeää järjestöjen toimintaedellytyksien turvaaminen on tässäkin mielessä.

Arvoisa puhemies! On myös todettava, että kotoutumiseen ei riitä pelkästään yhteiskunnan tarjoama hyvä palveluvalikoima. Ehdoton edellytys kotoutumisen onnistumiseen on maahanmuuttajan oma sitoutuminen [Puhemies koputtaa] kotoutumissuunnitelman toteuttamiseen. Siksi tähän on kaikkien paitsi kannustettava myös velvoitettava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

16.55 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! Järkevä kotouttaminenhan on järkevää, [Naurua] mutta kun ei ole järkevää kotouttamista, niin siitä tulee vain ongelmaa. Eli järkevä kotouttaminen ei ole näitten palveluitten lisäämistä ja sen keksimistä, millä mahdollisella tavalla saadaan tulijat tyytyväiseksi, vaan kyllä se oikeasti on niin, että vaaditaan ko-

toutettavien omaa panosta tähän hommaan. Tästä on aika monessakin puheessa tänään puhuttu.

Tällaisia tilanteita on jatkuvalla syötöllä: Eräs yrittäjä tarjosi työtä, jossa ei ole koulutus- eikä mitään muitakaan vaatimuksia. Palkka oli sillä tasolla, että ei olisi tarvinnut minkäännäköisiä sosiaalitukia hakea, asumistukia tai mitään muutakaan. Maahanmuuttajilta tuli hakemuksia, paitsi yhdestä maanosasta tai sieltä tietyltä suunnalta.

Itsekin olen tarjonnut kohta 30 vuoden yrittäjäaikana työpaikkoja useille kymmenille ihmisille, ja meille ei ole oikeastaan koskaan tullut muualta ulkomaalaisilta kyselyjä työpaikoista kuin virolaisilta. Tästä kun nyt katsotaan, virolaisten ja aasialaisten työllistyminen on aivan eri tasolla kuin tietystä maanosasta tulevilla. Näiden tietyistä maista tulevien ongelmat tuntuvat olevan tässä salissa keskustelussa aika usein suomalaisten syy, tai sitten meidän politiikka ei ole oikeanlaista.

Kysyn nyt ihan oikeasti: Ovatko ruotsalaiset oikeasti niin kyvyttömiä? Ne ovat vuosikausia kauemmin tätä hommaa harrastaneet ja huomattavasti suuremmalla volyymilla kuin me ollaan, ja hekään eivät ole saaneet tällä hyvällä palvelutasolla kotouttamisongelmia kitkettyä, niin millä me kuvitellaan täällä onnistuvamme siinä samassa hommassa tällä samalla konseptilla? Kyllä se totuus on se, että meidän on katsottava totuutta silmiin ja otettava se malli, mitä me tehdään, sen mukaan, mitkä purevat niihin, mitkä ovat sen koko kotouttamisen ongelmat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kärnä poissa. — Edustaja Sankelo, olkaa hyvä.

16.58 **Janne Sankelo kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Laakso tuossa äsken totesi, että järkevä kotouttaminen on järkevää. Helppo olla asiassa tismalleen samaa mieltä.

Valtioneuvoston selonteossa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista ovat kuitenkin valitettavasti konkreettiset teot kaukana. Selonteossa vannotaan kehitettävän monia asioita, mutta konkreettiset ratkaisuehdotukset jäävät aika vähille. Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa, joten kotoutumisen onnistumiseen tulee suhtautua vakavasti.

Ensinnäkin on tunnustettava, että kotouttamisessa on epäonnistuttu. Täällä on puhuttu jo muun muassa ulkomaalaistaustaisen väestön muita korkeammasta työttömyydestä ja kielitaidottomuudesta. Lähtökohdan tulee kuitenkin aina olla se, että yksilöllä on keskeinen vastuu tässä työssä. Nämä ovat todellisia asioita, ja pahimmillaan niiden lieveilmiöinä esiintyy rikollisuutta ja turvattomuutta. On rehellistä todeta ääneen, että maahanmuuton ongelmat korostuvat tietyissä kansallisuuksissa. Miksi asia on näin, ja mitä sille voidaan tehdä? Siihen me tarvitsemme niitä konkreettisia, järkeviä ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen jokin aika sitten esittämät ehdotukset kotoutuksen kehittämiseksi ammuttiin alas hallituksen suunnasta. Ehdotuksistamme kuitenkin virisi keskustelua kansalaisten keskuudessa. Turuilla ja toreilla ideoitamme ei ammuttu alas. Suomalaiset haluavat kehittää Suomea maana, jonne ahkera ja maan tavoille avoin työntekijä on aina tervetullut.

Tiedämme sanonnan ”on lottovoitto syntyä Suomeen”. Lauseessa on ripaus ylpeyttä, ja se viestii maamme turvallisuudesta, mutta se samalla velvoittaa pitämään maamme sellaisena, että tänne on tosiaan lottovoitto syntyä tai sitten tulla siirtolaisuuden kautta työtä tekemään. Olen todennut, että mitä paremmin uudet suomalaiset integroituvat yhteiskun-

taamme, sitä vahvempi ja turvallisempi Suomi meillä on. On ehdottoman tärkeää, että kotoutumisen ongelmat nostetaan esille ja niitä ratkotaan.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on esittänyt monta topakkaakin porkkanaa kotoutumisen kehittämiseksi — topakkoja erityisesti siksi, että jokainen porkkana edellyttää toimia ja sitoutumista kotoutumiseen. Maan oikeudet ja etuudet edellyttävät integroitumista yhteiskuntaan ja pelaamista yhteisessä Suomi-joukkueessa. Tämän pitää olla Suomen kotoutumisen linja nyt ja tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Satonen, olkaa hyvä.

17.02 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun yhteydessä on paljon puhuttu kokoomuksen maahanmuuttoehdotuksista, ja ajattelin niitä osaltani avata. Aluksi haluan kuitenkin todeta, että työperäinen maahanmuutto ja humanitäärinen maahanmuutto ovat mielestäni kaksi täysin eri asiaa ja tarvitaan erilaisia keinoja myöskin kotoutumisessa, kun näistä kahdesta ryhmästä puhutaan. Eli työperäiset henkilöt tulevat suoraan töihin, he sitä kautta jo integroituvat. Osa heistä on maassa vain lyhyen aikaa, jolloin heillä ei ole edes tarvetta tänne sen syvällisemmin integroitua eikä oppia välttämättä kieltäkään, mutta sen sijaan humanitäärisin syin tulevilla henkilöillä, jotka aikovat jäädä Suomeen pysyvästi, tilanne on kokonaan toinen.

Arvoisa puhemies! Taisi olla edustaja Kimmo Kiljunen, joka täällä totesi, että kokoomuksen viesti on ollut hyvin kylmä tässä maahanmuuttokeskustelussa. Ihmettelen kyllä, mistä tällaiseen johtopäätökseen voi tulla, ja ajattelin käydä läpi näitä meidän keskeisiä ehdotuksiamme ja ehkä vähän myös perusteluita ja kysellä myös sitä, mikä näissä on nyt niin ihmeellistä, että näitä ei voi esimerkiksi sosiaalidemokraatit tai tämä sali — ehkä perussuomalaisia lukuun ottamatta — laajemmin hyväksyä.

Ensinnäkin esitämme, että turvapaikkahaun prosessit lyhennetään murto-osaan nykyisestään. Tämän pitäisi olla asia, joka olisi kaikkien intressien mukaista. Mitä pidempään nämä prosessit kestävät, sitä kauemmin turvapaikanhakijat ovat toimettomina maassa ja sitä vaikeampaa tästä integroitumisesta tulee. Toisaalta, jos he joutuvat lähtemään maasta, niin sekin on viisaampaa, että se tapahtuu nopeasti, kuin se, että se tapahtuu kuukausien tai vuosien jälkeen, jos kuitenkin joutuu poistumaan.

Toiseksi esitämme sitä, että vapaaehtoisen paluun tuen tulee olla aikaisempaa monipuolisempaa ja että sen tulee olla nykyistä houkuttelevampaa. Kuka tätä vastustaa? Eikö tämä ole itsestään selvää, että jos ei ole saanut turvapaikkaa, niin silloin on maasta lähdettävä, ja mitä nopeammin tämä kyetään järjestämään ja vapaaehtoisen paluun kautta, niin sen pitäisi olla kaikkien näkökulmasta paras mahdollinen ratkaisu? Ja kuten edustaja Kauma täällä aiemmin totesi, muissa Pohjoismaissa tässä asiassa on jo edetty.

Kohta 3. Asetetaan pysyvän oleskeluluvan edellytykseksi työpaikka sekä riittävä kielitaito ja tuntemus suomalaisesta yhteiskunnasta. Eivätkö nimenomaan työpaikka, riittävä kielitaito ja tuntemus suomalaisesta yhteiskunnasta ole edellytys sille, että henkilö oikeasti integroituu Suomeen? Kuka tätä vastustaa?

Kohta 4. Annetaan oikeus täysiin sosiaalitukiin vain työn tai pysyvän oleskeluluvan perusteella. Tähän liittyen, kuten edustaja Kauma täällä mainitsi, saattaisi olla järjestelmä esimerkiksi niin, että tuki on 20 prosenttia pienempi, jos ei ole sitouduttu koulutukseen, kielitaitoon tai riittävään tuntemukseen suomalaisesta yhteiskunnasta. Me tarvitsemme kannustimia tähän järjestelmään, koska moni turvapaikanhakijanakin tullut, jos aikoo maahan

jäädä, varmaan haluaa työllistyä, mutta sitten ihmetellään sitä tilannetta, että täällä sitä työpaikkaa ei välttämättä saa, ja jos saa, niin sitten ollaan sellaisessa tilanteessa, että ruvetaan miettimään, ettei siitä työpaikasta välttämättä jää käteen juurikaan sen enempää kuin erilaisista tuista — sen vuoksi esitämme myös tukikattoa — ja ollaan sellaisessa tilanteessa, että se ei työntekoon kannusta, ja se on iso haaste. Eli aivan varmasti tämäkin olisi järkevä asia. Tässä täytyy vielä muistaa se, että suomalaiset työmarkkinat ovat erittäin jäykät. Se selittää osaltaan sen eron, johon täällä viitattiin, miten esimerkiksi somalitaustaiset henkilöt ovat työllistyneet Minnesotassa paljon paremmin kuin Suomessa. Osittain myös tämä työmarkkinoiden jäykkyys on keskeinen tekijä.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi muutama esittämämme kohta:

Otetaan käyttöön toimenpideohjelma erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa oleville maahanmuuttajanaisille ja maahanmuuttajaäideille, jotta he saavat tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Kuka tätä vastustaa? Eikö se ole kaikkein tärkeintä, että me saadaan integroitua nämä maahanmuuttajanaiset, jotka tulevat sellaisesta kulttuurista, että naiset ovat lähinnä kotona?

Nimetään mentoreita, tukihenkilöitä ja tukiperheitä maahanmuuttajien tueksi, kuten opiskelijayhteisöissä ja yrityksissä. Kuka tätä vastustaa? Mielestäni tämä kokoomuksen ohjelma on [Puhemies koputtaa] erittäin hyvä pohja kotoutumiselle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, Jukka. — Totean samalla, että tätä keskustelua jatketaan tässä vaiheessa 12 minuuttia. Siitä osa käytetään lopussa ministerin vastaukseen.

17.07 **Jukka Mäkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tilastot näyttävät selkeästi sen, että tietyistä maista saapuvien maahanmuuttajien ja varsinkin turvapaikanhakijoiden työllisyys ja kotoutuminen on pysynyt heikolla tasolla jo vuosikymmeniä ja sama suunta jatkuu edelleen. Moni kyseisistä maista saapunut henkilö ei ole pitkälläkään aikajanalla oppinut suomen kieltä tai ruotsin kieltä, saati sitten työllistynyt.

Suomessa on vuosikymmenien ajan laitettu tuhansia miljoonia maahanmuuttajien kotouttamiseen. Tästäkin huolimatta moni tänne tullut henkilö ei ole kyennyt kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Yksi, ja suurin, syy tähän on se, että vaaditaan ja toteutetaan ainoastaan kotouttamissuunnitelma, mutta ei valvota sen toteutumista. Kaupungit ja kunnat tekevät aluehallintovirastolle satasivuisia kotouttamissuunnitelmia ja samalla jättävät noudattamatta niitä. En usko, että kotouttamissuunnitelmissa on kirjattuna esimerkiksi sellainen kohta, että kaupunkien vuokra-asuntoyhtiöt velvoitetaan sijoittamaan sosiaalituen piirissä olevat maahanmuuttajat samoille alueille ja samoihin kerrostaloihin. Faktaa on, että käräjäoikeuden ja hovioikeuden istunnoissa on jopa yli 20 vuotta Suomessa oleskelleita ja jopa Suomen kansalaisuuden saaneita maahanmuuttajia asianomaisina tai syytettyinä ja silti, vuosikausien yrityksistä huolimatta, kotouttaminen ei ole onnistunut, koska siellä tarvitaan heille tulkkipalveluita.

Marinin hallitus haluaa edistää positiivista erityiskohtelua, jonka varjolla hallitus luo ohituskaistan eri työpaikkoihin. Istuvan hallituksen ohjelmaan kuuluu positiivisen erityiskohtelun lisääminen työnhaussa. Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi tämän vuoden keväällä Marinin hallituksen hallitusohjelmaan perustuen toimenpideohjelman, jonka keskeisenä tavoitteena on edistää maahanmuuttajan positiivista erityiskohtelua julkisella sektorilla sekä järjestöissä. Miten tällainen ohituskaista edes käytännössä voi onnistua tilan-

teissa, joissa työpaikkaa hakevalla maahanmuuttajalla ei ole riittävää suomen kielen taitoa, koulutusta tai osaamista hakemaansa tehtävään? Miten hallitus voi perustella työnhaussa rannalle jääneille asianmukaisen koulutuksen ja osaamisen omaaville kantasuomalaisille työpaikkaa hakeneille sen, että tehtävään valittiinkin epäpätevä hakija? Suomessa on valtava määrä kantasuomalaisia työttömiä työnhakijoita, joilla on eri alojen osaamista ja halu tehdä työtä, josta maksetaan asianmukaista palkkaa. Miten hallitus motivoi heitä hakemaan töitä, kun hallitus tietoisesti heikentää kantasuomalaisten mahdollisuuksia saada työtä positiivisen erityiskohtelun kautta?

Ja lopuksi, kun täällä salissa puhutaan, että me ollaan rasisteja ja puhutaan rasismista, niin rasismista haluan kertoa sen verran, että törmäsin aikoinaan ihan konkreettisesti rasismiin, kun seurustelin Lähi-idästä tulleen turvapaikanhakijan kanssa vuosikaudet. Kukaan ystäväpiiristäni, vaikka te luulette niin, ei kohdellut häntä rasistisesti, vaan se rasismi tuli suoraan Lähi-idän suunnasta. Ja totta on, kun myös edustaja Virta puheessaan viittasi useasti sanaan ”palvelu”, että me olemme palvelijakansaa, sen sain hyvin usein kuulla — sen väkivallalla uhkailun lisäksi, ja vain siksi, koska en ollut heidän arvoisensa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

17.12 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! Suomeen tulee muualta paljon ihmisiä, jotka opiskelevat, tekevät töitä, perustavat yrityksiä, ja tämä on hyvä asia. Moni kotoutuu ilman sen kummempaa kotouttamista. Kuitenkin Kelan viime vuonna julkaiseman selvityksen mukaan 75 prosenttia humanitäärisin perustein Suomeen tulleista ulkomaalaisista elää sosiaaliturvan varassa. Liian harva turvapaikan saanut tekee töitä, ja heidän osaltaan voi todeta kotoutumisen olleen haasteellista. Tuskin tavoitteena on kotouttaa maahantulijoita sosiaalipalveluiden asiakkaiksi sen sijaan, että he aidosti löytäisivät paikan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Yksi huolestuttava esimerkki kotouttamisen huonosta toteuttamisesta Suomessa on se, että esimerkiksi Kelan verkkopalvelun kautta erilaisia yhteiskunnan tukia voi hakea 12 eri kielellä, mutta TE-keskuksen työvoimapalveluiden kautta töitä voi hakea vain kolmella eri kielellä. Tämä osoittaa ainakin minulle, että kotoutumista ei Suomessa osata hoitaa oikealla tavalla.

Suomeen tulijoiden omissa motiiveissa on eroja. Ystäväni meni seitsemän vuotta sitten naimisiin venäläisen Elenan kanssa, ja tämä muutti Suomeen. Täydellisenä ummikkona maahan tullut Elena on täällä opiskellut kaksi ammatillista tutkintoa, opetellut suomen kielen ja on tehnyt koko ajan opiskelun ohessa töitä. Nyt hän on yrittäjä. Kaverini Didar tuli muutamia vuosia sitten Bangladeshista Suomeen opiskelemaan ja on nyt menestyvä yrittäjä, vastaa useista ravintoloista. Tällaisista maahanmuuttajista voi moni suomalainenkin ottaa mallia. Toisaalta maassamme on runsaasti vuosikausia täällä olleita muualta tulleita henkilöitä, jotka eivät vieläkään osaa suomea eivätkä ole töissä, eikä taida aikeitakaan sellaiseen olla. Näistä olemme näissä päivän puheenvuoroissa kuulleet lukuisia esimerkkejä.

On välttämätöntä luoda työnhaulle enemmän kanavia. Suomen on ylläpidettävä kriteerejä maahan muuttamiselle siten, että ollaan valikoivampi sen suhteen, keihin humanitäärinen apu ja muukin apu kohdistetaan ja keihin oleskelulupa kohdistetaan. On keskityttävä heihin, joiden tahto kotoutua ja kotoutumisennuste ja työllistymisennuste nimenomaan Suomeen ovat parhaat. Suomessa on tällä hetkellä yksi Euroopan höveleimmistä kriteeris-

töistä, joka sallii elämisen ulkopuolisena toisten kustannuksella ilman integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Velvoittavuuden osalta säädöstöä on rajusti tiukennettava.

Suomen on aika luopua naivistisesta kotoutumispolitiikasta ja muuttaa sääntelyä enemmän tulijaa velvoittavaksi. On tunnustettava tosiasia, että kaikki ihmiset eivät ikinä sopeudu eivätkä välttämättä halua sopeutua Suomeen. Siksi on siis oltava aiempaa valikoivampi sen suhteen, ketkä maahan voivat pysyvämmin asettua. Tarvitsemme Suomeen ahkeria ihmisiä, jotka haluavat sopeutua siis Suomeen ja toimia täällä tuottavasti ja jopa yhteiskuntaa rakentaen syntymämaasta riippumatta. Emme tarvitse työtä tekemättömiä elintasosurffareita, olivat he sitten kantasuomalaisia tai muualla syntyneitä.

Hallituksen kotoutumisselonteko on mielestäni keskeneräinen ja painottaa vääriä asioita. Sen pohjalta ei tule maamme kotoutumistoimintoja kehittää. Esimerkiksi muualta tulleita koskeva positiivinen erityiskohtelu työnhaussa on petos suomalaisia nuoria kohtaan. Sen sijaan Suomen linjaksi esitän kokoomuksen Pia Kauman selvityksessään esiin tuomia toimia ja parannuksia kotoutumistoimintojen järjestämiseen. Näillä toimilla ja niitä kehittämällä voidaan kotoutumispolitiikkakin saada Suomessa oikeille raiteille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu poissa, edustaja Tynkkynen poissa. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä. Viimeinen puheenvuoro tähän.

17.15 **Ben Zyskowicz kok:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiljunen oli kuulevinaan, että ryhmämme puheenjohtajan Kai Mykkäsen puheenvuoro oli kylmä ja kova. Minä taas ajattelen, että edustaja Kiljunen oli etukäteen päättänyt tästä luonnehdinnasta, eikä sen vuoksi kuunnellut sitä, mitä edustaja Mykkänen hyvässä puheenvuorossaan sanoi.

Toiseksi haluan kiinnittää huomiota tähän perustuslain 6 §:n 2 momenttiin. Tässä keskustelussa sekä ministeri Haatainen että esimerkiksi edustaja Pekonen ovat todistelleet, että sosiaaliturvan muuttaminen siten, että maahanmuuttajalla olisi alempi sosiaaliturva ja se sosiaaliturva paranisi, kun hän oppisi kieltä tai hän osallistuisi työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin, olisi perustuslain vastaista, ja tässä on vedottu perustuslakivaliokunnan viime vaalikaudella antamaan lausuntoon. Nyt pidän harmillisena sitä, että ilmeisesti sen enempää ministeri Haatainen kuin edustaja Pekonenkaan ei ole lukenut tätä perustuslakivaliokunnan lausuntoa kokonaisuudessaan. Puhumattakaan niistä toimittajista, jotka ovat tietävinään, että kokoomuksen kesäiset linjaukset ovat ristiriidassa perustuslain kanssa, ja puhumattakaan niistä Twitter-raivoajista, jotka ovat tämän saman tietävinään.

Tätä perustuslakivaliokunnan lausuntoa on täällä jo esitelty, mutta haluan kuitenkin vielä siteerata oleellisen kohdan tästä viime vaalikauden lausunnosta. Se kuuluu näin: ”Perustuslakivaliokunnan mielestä kotoutumistavoitteen toteuttamiseen voi liittyä sellaisia tekijöitä, jotka perustelevat työttömyyden aikaisen toimeentulon turvan järjestämistä maahanmuuttajien osalta muista työttömistä poikkeavalla tavalla. Valiokunta ei kuitenkaan pidä uskottavana, että alentamalla maahanmuuttajien perustoimeentuloon liittyviä etuuksia edistetään maahanmuuttajien integroitumista yhteiskuntaan. Hallituksen esityksessä ei ole asianmukaisesti selostettu, miten etuuden alentamisen on tarkoitus edistää integroitumista.”

Tietysti kysyy, että mitäs jos hallituksen esityksessä olisi asianmukaisesti selostettu, kuten varmasti ministeri Haataisen johtamassa valmistelussa olisi tehty ja tehdään, jos tällainen uudistus toteutuu. Eli älkää vedotko perustuslakiin esteenä, kun se ei välttämättä sel-

lainen ole, vaikka toki olen tietoinen siitä, että Suomessa mitä kummallisimmat asiat ovat perustuslain vastaisia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja sitten ministeri Haatainen, 3 minuuttia.

17.19 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa herra puhemies! Ehkä nyt on turhan aikaista tässä käydä läpi sitä, mitä esityksiä Sipilän hallituksen aikana on tehty ja miksi ne ovat jääneet juntturaan sitten perustuslakivaliokuntaan, eli sitä keskustelua ei tässä käydä, vaan keskustelua siitä, mikä on tämä kotoutumisen selonteko ja mihin tällä kaikella nyt sitten pyritään.

Täällä on nyt kannettu huolta siitä, mitä tällä selonteolla halutaan ja mitä sillä pystytään mahdollistamaan. Se, mitä tällä halutaan nyt tehdä, on se, että me voimme vahvistaa tänne tulleiden ihmisten osallisuutta, työllisyyttä, yhteiskuntaan sisälle pääsemistä. Täällä on käytetty myös hyviä puheenvuoroja ja kysytty, miten voisimme edesauttaa myös sitä, että tänne tulevat ihmiset, tänne muuttaneet ihmiset voisivat kokea olevansa myös osa tätä suomalaista yhteiskuntaa ja paremmin päästä yhteyteen myös täällä jo asuvien ihmisten kanssa. Muun muassa kansalaisjärjestöt on tässä nostettu esiin, ja se on tässä selonteossakin esillä. Kansalaisjärjestöjen rooli on tässä todella tärkeä, ja ne tekevät jo tällä hetkellä tosi tärkeää työtä.

On myös kannettu huolta tästä maahanmuuttajien työllistymisestä, ja itse kannan siitä tietenkin myös huolta, ja kyllä kaikki se fakta ja selvitykset osoittavat sen, että osaaminen, osaamiseen satsaaminen, koulutus ovat tässä kaiken avain, a ja o. Tässä mielessä ne satsaukset, joita hallitus jo tekee koulutuspolitiikassa, lisää koulutuspaikkoja. Ja toistan vielä sen, että tämä oppivelvollisuuden laajentaminen nuorten osalta on todella tärkeä teko, sillä Opetushallituksen ennakointiarviointitietojen mukaan tulevat työpaikat ovat sellaisia, että niistä enää reilusti alle 5 prosenttia on sellaisia, joissa voisi pärjätä ilman toisen asteen ammatillista tutkintoa. Eli kyllä se, että kaikilla on koulutus, on olennaista.

Sitten tänne tulee myös ihmisiä, jotka ovat hyvinkin koulutettuja, mutta heidän kielitaitonsa ei riitä, ja tähän kielitaitoon, suomen, ruotsin kieliopetukseen, tässä selonteossa nimenomaan puututaan. On hyvä, että eduskunta kantaa huolta myös tästä.

Nyt kun tämä lähtee valiokuntakäsittelyyn, niin kun saamme tästä sitten palautteen, kaikkea sitä tulemme käyttämään ministeriössä hyväksi, kun sitten laadimme tämän tarkemman, konkreettisemman toimenpideohjelman, jolla vastaamme entistä paremmin, toivon mukaan, niihin haasteisiin, joita kotoutumispolitiikassa pitää vielä ratkaista. Käymme läpi myös lainsäädäntömuutokset, mitä kotoutumislainsäädäntöön vielä tarvitaan. Eli kyllä tulemme kuulemaan [Puhemies koputtaa] tarkalla korvalla eduskunnan mielipidettä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.22.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.00.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kaleva poissa, edustaja al-Taee poissa. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.00 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista.

Arvoisa puhemies! Kirjoittamalla fiktiota, unohtamalla ja jättämällä pois faktat on tulos juuri tällainen selonteko kuin mitä meille nyt on jaettu. Tämä on pettymys. Kotoutuminen on ollut epäonnistunutta siitä lähtien, kun on alettu tehdä erilaisia kotouttamistoimenpiteitä. Työ opettaa, ja maahan tulisikin saada tulla ainoastaan seuraavalla periaatteella: maassa maan tavalla, ja maahan työluvalla. Tämä on sillä lailla hyvä asia, että tämä myös velvoittaa työnantajaa pitämään huolta työntekijästään. Työperäinen maahanmuutto on hyvä asia, kunhan työllä aidosti elää eikä maahanmuuttaja joudu turvautumaan sosiaalitukien varaan. Eihän kannettu vesi kaivossa pysy.

Yksi asia, minkä olen eri yhteyksissä nostanut esiin useamman kerran, on positiivinen syrjintä ja positiivinen syrjintä aikuisten perusopetuksen todistusten arvioinnissa toisen asteen koulutuspaikoissa ja työhönotossa. Tällä toiminnalla aiheutetaan kantasuomalaisten syrjäytymistä. Mielestäni Suomen eduskunnan tulisi olla erityisen huolissaan kantasuomalaisten syrjäytymisestä. Eli ei ole oikein, että positiivisen syrjinnän johdosta hyvällä todistuksella toisen asteen opetukseen kiilannut, maahamme saapunut ja huonon suomen kielen osaava henkilö ensinnäkin sivuuttaa suomalaisen nuoren haluamaltaan opintolinjalta ja toiseksi sabotoi muun opetusryhmän opetusta, koska opettajan aika menee kyseisen henkilön vahtimiseen. Tämän vuoksi vieraskielisille tulee järjestää kielikoe ennen kuin saa oikeuden hakea toisen asteen opintoihin.

On jo yli vuosikymmen sitten todettu, että yksi suomalainen syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle miljoonan, mutta entäpä syrjäytynyt, tietyistä maanosista maahamme tullut? Onko hän rikkaus vaiko sittenkin pohjaton kaivo?

Selonteossa nousee useasti esiin sana ”rasismi”, mutta rikollisuus on jäänyt huomiotta. Voikin kysyä: mikä aiheuttaa rasismia? Voisin arvailla, että riittävän monta yksittäistapausta saattaa aiheuttaa kyseistä ilmiötä veronmaksajien keskuudessa.

Arvoisa puhemies! Tässä on Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu ”Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä”. Täällä kerrotaan matalasta työllisyysasteesta maahanmuuttajien keskuudessa, mainitaan erikseen Lähi-idästä ja Afrikasta kotoisin olevat, väkivaltarikoksissa pahoinpitelyrikollisuuden tason poikkeuksellinen korkeus Lähi-idästä ja Afrikasta kotoisin olevilla maahanmuuttajilla. Rikollisuustaso oli syntyperäisiin suomalaisiin nähden viisin—kuusinkertainen. Raiskausrikoksissa maahanmuuttajien väestöön suhteutettu rikollisuustaso oli lähes kahdeksankertainen kantaväestön kokonaisrikollisuustasoon verrattuna. Korkein rikollisuustaso oli Afrikassa ja Lähi-idässä syntyneillä miehillä, 17-kertainen syntyperäisiin suomalaisiin nähden. Voi pohtia tosiaan, mikä aiheuttaa rasismia.

Valitettavasti tämä valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista on mielestäni fiasko. Kun ensimmäistä kertaa tätä luin, tuli väistämättä mieleen, ovatko Paretskoi ja Kaarisade olleet sitä kirjoittamassa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

19.06 **Sanni Grahn-Laasonen kok:** Arvoisa puhemies! Suomi on vapaa ja avoin yhteiskunta, jossa yksilönvapaudet ja ihmisoikeudet kuuluvat kaikille. Suomi pysyy rauhallisena, turvallisena ja vakaana, hyvänä yhteiskuntana, kun jokainen täällä asuva haluaa ja saa rakentaa sitä kotimaanaan.

Tässä kotoutumisselonteossa on erittäin hyviä peruslinjauksia ja kauniita, toimiviakin kirjauksia, mutta se, mitä jäin miettimään, on hallituksen kunnianhimotaso tehdä aidosti rakenteellisia uudistuksia, siis tekoja, joilla näihin linjattuihin tavoitteisiin päästään. Lukuisissa puheenvuoroissa tässä salikeskustelussa on nostettu esiin se, kuinka ohjelma sisältää runsaasti kehittämistyyppisiä ilmaisuja — vahvistamista, kehittämistä — mutta konkretian taso jää hyvin avoimeksi.

Selonteossa esitellään ansiokkaasti kotouttamisen nykytilaa ja ongelmia, ja pohjallahan oli jo tarkastusvaliokunnan mietintö kotouttamisen toimivuudesta vuodelta 2018. Lisäksi OECD:kin on toteuttanut Suomessa laajan kotouttamispolitiikan arvioinnin, jossa nousi erityishuomiona esiin muun muassa maahanmuuttajien matala työllisyysaste, kotoutumiskoulutukselle asetetun kielitaidon tavoitetason alittavat oppimistulokset ja työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumispalveluiden etäisyys työelämästä. Siis sinänsä hyviä, tärkeitä huomioita.

Se, mitä tässä selonteossa olisi kaivattu hallitukselta, olisi ollut niitä ratkaisuja ja vastauksia, miten näihin tunnistettuihin, hyvin selonteossa esitettyihin ongelmiin löytyisi ratkaisut. Eli sen sijaan, että kuvataan, mihin pyritään, kuvattaisiinkin, miten sinne tavoiteltavaan tilanteeseen voidaan päästä. Etenkin, kun ajattelin, että hallituksella on selkeästi kuvattu tahtotila omassa selonteossaan, niin voisi ajatella, että tällä hallituspohjalla näihin toimiin olisi kyetty, mutta sitä valitettavasti en tämän viivästyneen selonteon pohjalta ja nykyisten olemassa olevien näyttöjen pohjalta hallituksen toiminnasta löydä.

Viime hallituskaudella, silloin 2015 pakolaiskriisin jälkeen teimme opetus- ja kulttuuriministeriössä hyvin lyhyessä ajassa lukuisia uudistuksia, joilla nopeutettiin ja tehostettiin kotoutumista koulutuksen keinoin. Silloin luotiin aikuisten perusopetus vahvistamaan puutteellisia perustietoja ja taitoja. Luotiin vastuukorkeakoulun mallia korkeakoulutukseen, madallettiin kielitaitovaatimuksia päästä mukaan ammatilliseen koulutukseen, tehostettiin kieltenopetusta ja edistettiin monin keinoin lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Tiedän, että vastaavasti työ- ja elinkeinoministeriön puolella silloin uudistettiin kotokoulutusta ja tätä työtä tehtiin hyvin määrätietoisesti niissä, voi sanoa hyvinkin haastavissa olosuhteissa ja aikatauluissa, joita silloin uudessa tilanteessa kohtasimme.

Olisin toivonut, että tämä hallitus olisi tiukemmin tarttunut siihen työhön ja jatkanut sitä eteenpäin, olisi lähtenyt toteuttamaan niitä uudistuksia. Esimerkiksi nyt vaikka maahanmuuttajalasten oppimistuloksiin pitäisi konkreettisesti pystyä löytämään vaikuttavia keinoja, ja ennen muuta löytää niitä sieltä mahdollisimman varhaisesta vaiheesta.

Haluan nostaa varhaiskasvatuksen merkityksen. Varhaiskasvatukseen osallistuminen on erityisen tärkeää maahanmuuttajataustaisten lasten kohdalla. Päiväkoti voi olla tärkeä kontakti myös lapsen vanhemmille ja auttaa koko perheen onnistunutta kotoutumista. Valitettavasti varhaiskasvatukseen osallistuvat usein vähiten ne lapset, jotka siitä kaikkein eniten hyötyisivät. Lasten myöhempiä oppimistuloksia monella tavalla helpottaisi ja auttaisi se, jos lapset pääsisivät oppimaan varhaiskasvatuksessa tärkeitä taitoja, perustaitoja, sosiaalisia taitoja ja tietenkin sitten suomen tai ruotsin kieltä ja paikallista kulttuuria.

Siksi toivoisin, että hallitus asettaisi kunnianhimoisemman tahdin varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamiselle siten, että meillä olisi tulevaisuudessa koko ikäluokan kattava varhaiskasvatus. Tämä olisi erityisesti sellainen asia, jota voitaisiin edistää kunnianhimoisemmalla, myöskin naisten työllistymistä tukevalla ja tasa-arvoa edistävällä perhevapaauudistuksella. Nykyinen malli, jota hallitus on esittänyt, ei [Puhemies koputtaa] tule näihin tavoitteisiin meitä viemään ja jää kunnianhimon tasoltaan liian matalaksi. Toivon, että hallitus voisi uudelleen harkita tätä, koska nimenomaan asiantuntijat kansainvälisissäkin arvioissa ovat kiinnittäneet [Puhemies koputtaa] huomiota erityisesti maahanmuuttajataustaisten naisten jäämiseen työelämän ulkopuolelle. Tässä olisi yksi konkreettinen [Puhemies: Kiitoksia, aika!] ehdotus, johon toivon teidän tarttuvan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

19.11 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Aluksi totean edustaja Mäenpään aiempaan puheenvuoroon viitaten, että kyllä kaikesta syrjäytymisestä tulee olla huolissaan ja aina pitää etsiä yksilöllisiä keinoja siihen, että syrjäytymistä voidaan ehkäistä. Kuten edustaja Mäenpää totesi, syrjäytymisen kustannukset ovat niin kovat, että tähän ehkäisemiseen pitää löytyä rahaa kaikkien osalta.

Mutta sitten tähän nyt käsitteillä olevaan kotoutumisen selontekoon. Tämä on kokonaisvaltainen toimenpide kotouttamisen uudistamiselle, ja sillä vastataan siihen, miten kasvavan maahanmuuttajaväestön osallisuus yhteiskunnassa voidaan varmistaa ja yhteiskunnan isoihin murroksiin, kuten työikäisen väestön vähenemiseen vastaamisessa, voidaan paremmin hyödyntää myös maahanmuuttajien osaamista.

Tällä hetkellä haasteenamme Suomessa on erityisesti ulkomaalaistaustaisten naisten alhainen työllisyysaste. Ulkomaalaistaustaiset naiset työllistyvät yli 17 prosenttiyksikköä heikommin kuin suomalaistaustaiset naiset. Tämä siitä huolimatta, että heidän koulutustasonsa on kuitenkin lähes samalla tasolla. Hukkaamme tässä aivan valtavan potentiaalin.

Ihmisten kyykyttäminen sosiaaliturvaa leikkaamalla ei ole aiemminkaan osoittautunut tehokkaaksi keinoksi parantaa työllisyyttä. Siitä huolimatta kokoomus on täällä tänään puheissaan tarjonnut sitä ratkaisuksi myös tähän tilanteeseen. Sosiaaliturvan leikkaamisen sijaan on järkevää tukea ihmisiä töihin ja arkeen kiinni pääsemiseksi. Kokoomuksen raippa iskisi pahiten juuri naisiin, jotka muuttavat Suomeen yleisimmin perhesyistä.

Onneksi tästä hallituksen toimenpidelistauksesta löytyy huomattavasti tehokkaampia ja inhimillisempiä toimia. Erityisen tärkeää on tunnistaa erilaisten maahanmuuttajien yksilöllisiä tarpeita ja kohdistaa täsmätoimia vaikuttavalla tavalla. Maahanmuuttajanaisten työllistyminen etenee, kun parannetaan muun muassa perheen lasten mahdollisuutta osallistua varhaiskasvatukseen, lisätään laadukasta matalan kynnyksen kielikoulutusta, kehitetään oppisopimuskoulutusmahdollisuuksia, järjestetään pätevöitymiskoulutuksia sosiaali-, terveys- ja opetusalalle, lisätään englanninkielistä tutkintokoulutusta toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi on erittäin järkevää lisätä järjestöille resursseja etsivään työhön, mentorointiin ja verkostoitumisen tukemiseen, samalla on tärkeää myös kannustaa ja tukea pienyrittäjiä palkkaamaan myös maahanmuuttajia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

19.14 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! On toki tärkeää, että haetaan niitä kehitystarpeita kotouttamiseen liittyen tällaisilla selonteoilla, mutta toivoisin, että voitaisiin puhua aidosta kotouttamisesta. Mielestäni tässä kun luki tätä kotouttamisohjelmaa läpi, tässä oikeastaan paistoi tämän hallituksen ideologinen koostumus ja sitä kautta ehkä se naiivi ote siihen, miten kotouttamista pitäisi tehdä.

Tähän alkuun todettakoon, että meidän perussuomalaisten lähtökohtanahan on se, että me haluttaisiin, että sitä kotiuttamista tapahtuisi enemmän, että Maahanmuuttoviraston rooli voisi olla enemmän myöskin maastapoismuuttovirasto, ja näin ollen siihen kotouttamiseen ei tarvitsisi käyttää niin paljon resursseja. Meillä on maassa paljon ihmisiä, joiden oikeasti ei pitäisi täällä olla ja jotka eivät täytä niitä ehtoja, ja näitä ehtoja ei tarkastella tarpeeksi usein. Tämä on siis meillä se lähtökohta. Mutta niiden ihmisten osalta, jotka tänne sitten joka tapauksessa tulevat jäämään — poliittisilla voimasuhteilla tänä päivänä me emme saa tehtyä sellaisia muutoksia, että tietyt ihmiset muuttaisivat takaisin lähimmäistensä pariin omiin kulttuureihinsa — tietenkin on tärkeätä, että tehdään kotouttamista. Mutta jälleen kerran: tehdään sitä oikealla tavalla.

Tänään ministeri Tuula Haataisen puheenvuorossa ja useissa hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa niin kuin myöskin valitettavasti oppositiossa perussuomalaiset poislukien — KD, kokoomus, Liike Nyt — olin havaitsevinani hieman ikävää sävyä tähän kotouttamiseen liittyen. Erityisesti hallituspuolueet ja kokoomus korostivat sitä, kuinka meidän suomalaisten pitäisi kotoutua. Tämä ei ole se lähtökohta, jos me lähdetään täältä Suomesta suomalaisina mihinkä tahansa valtioon ympäri maailman, että muiden pitäisi kotoutua meihin suomalaisiin. Se on maahanmuuttajina meidän tehtävä tehdä, jos me johonkin toiseen maahan lähdetään.

Arvoisa puhemies! Suomi on tehnyt tätä kotouttamistyötä nyt jo vuosikymmeniä. Sitä vielä huomattavasti enemmän ollaan tehty esimerkiksi Ruotsissa, tai vielä enemmän jos puhutaan Saksasta ja Ranskasta, mutta tulokset ovat aina olleet hyvin samantyyppisiä. Sukupolvesta toiseen huomataan, että nämä väestöryhmät eivät yksinkertaisesti ole päässeet kärryille samalla tavalla kuin se kantaväestö, vaan useassa polvessa nämä samat ongelmat havaitaan. Siellä on sitä lukutaidottomuutta. Siellä on korostuneesti sitä häiriökäyttäytymistä kouluissa. Itsekin valitettavasti — taustani on luokanopettajapuolella — olen nähnyt. Siellä on tätä korostunutta rikollisuutta poliisin tilastoissa. Siellä on nuorisoväkivaltaa ja jengiytymistä ja niin edelleen ja niin edelleen — pahimpana varmasti tietenkin tämä työttömyysprosentti; työllisyys on hyvin alhaista niiden ihmisten osalta, jotka ovat kotouttamistoimenpiteiden parissa olleet.

Näin ollen voi nähdä, että kun me näin monta vuosikymmentä ollaan tehty, ja muissa maissa vielä enemmän, ja tulokset ovat aina samankaltaisia, niin se meidän lähtökohta ei ole ollut oikea. Me ollaan jotenkin ajateltu naiivisti, että nyt kun ihmiset tulevat tämmöiseen hyvään yhteiskuntaan, niin tuosta noin vain, kyllä he tuosta niin kuin sujahtavat sisään tänne — kun vähän tarjotaan, että tässä olisi tämmöistä ja tässä olisi tämmöistä kotouttamispalvelua, he varmasti ottavat vastaan ja integroituvat tähän yhteiskuntaan.

Mutta tämä, arvoisa puhemies, on väärä lähtökohta. Ihmiset, jotka yleensä ovat kotouttamistoimenpiteitten parissa, tulevat sellaisista yhteiskunnista ja sellaisilta kulttuurialueilta, missä tilanne on se, että jos et ole valmis tekemään asioita ja töitä ja kantamaan vastuuta omasta elämästäsi, niin sinulla ei ole leipää. Sinä olet kadulla, kadun ojassa, sinä juot sieltä likaisesta joesta vettä ja niin edelleen. Sinun on pakko ottaa vastuu omasta elämästä. Ja kun tämmöisiltä alueilta tulee ihmisiä meille Suomeen, pääasiassa humanitäärisesti, niin sen

jälkeen on hyvin selvää, että kun suomalainen yhteiskunta perustuu tämmöiseen hyvinvointiajatukseen, niin valitettavasti me nähdään tilastoissa niin monen osalta, että sitten heittäydytään sen turvaverkon varaan. He, jotka ovat tottuneet tämmöiseen mindsetiin, tarvitsisivat sitä, että olisi nimenomaan niitä kannusteita.

Me kuultiin erilaisista karensseista ja toimenpiteistä, mitä ollaan käytetty, jos ihmiset eivät ole suostuneet tätä kotouttamista viemään läpi omassa elämässään. Jos oikein muistan, ministeri taisi mainita prosenttiluvun yksi prosentti, joka on joutunut kärsimään siitä, että ei tätä kotouttamista ole suorittanut onnistuneesti loppuun, ja tämä on aika huolestuttava luku. Eli tämä meidän järjestelmä ei tällä hetkellä ole kannustava. — Nyt loppuu aika, joten joudun ottamaan uuden puheenvuoron, mutta kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

19.19 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Nostan joitain huomioita, joita selonteosta on annettu kuulemiskierroksella, muun muassa Espoon ja eri oppilaitosten antamista kommenteista.

Kotoutumisen tukeminen leikkaa läpi erilaisten politiikkalohkojen ja hallinnonalojen, ja on hyvä, että työ- ja elinkeinoministeriön tekemän työn pohjalta eduskunta pääsee nyt keskustelemaan kotoutumisen edistämisen kehittämisestä kokonaisvaltaisesti huomioiden maahanmuuttajien erilaiset tarpeet, palvelujärjestelmän kokonaisuutena ja väestösuhteiden edistämisen. Maahanmuutto ja maahanmuuttajien onnistunut kotoutuminen ovat tulevina vuosikymmeninä keskeisimpiä Suomen elinvoimaisuuden osatekijöitä. Tilastokeskuksen vuonna 2018 julkaiseman väestöennusteen mukaan ilman maahan- ja maastamuuttoa Suomen työikäisen väestön määrä vähenisi vuoteen 2030 mennessä 217 000 henkilöä. Vuoteen 2050 mennessä työikäisten määrä laskisi 630 000 henkilöä. Maahanmuuton volyymien lasku tai jääminen nykytasolle sekä muuta väestöä heikomman työllisyystilanteen kroonistuminen pysyväksi tekisi kestävyysvajeen ratkaisemisesta vaikeaa tai mahdotonta, vaarantaisi työmarkkinoiden toiminnan sekä rapauttaisi julkisten palveluiden ja eläkkeiden rahoituspohjaa.

Suomen vieraskielisestä väestöstä puolet asuu kolmessa kunnassa: Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. Espoon vieraskielisten kaupunkilaisten määrä ylittänee Kainuun tai Keski-Pohjanmaan maakunnan — tai, anteeksi, hyvinvointialueen — nykyisen asukasmäärän ennen tämän nyt juuri alkaneen valtuustokauden päättymistä. Suomen kotouttamispolitiikan kannalta yksi keskeinen tekijä onkin se, kuinka tulokselliseen kumppanuuteen pääkaupunkiseudun suuret kaupungit ja valtio yhdessä pystyvät. Koska väestön määrän ja rakenteen kehitys kohtelee Suomen eri osia ja eri kuntia hyvin eri tavoin, on vaikuttavaa kotouttamispolitiikkaa vaikea harjoittaa kaikkia kuntia yhdistävien pienimpien yhteisten nimittäjien pohjalta.

Yksi suurimpia haasteitamme on asenneilmapiiri. Toisen polven maahanmuuttajataustaisten oppimiserot kantaväestöön nähden ovat Euroopan suurimpia. Vuoden 2018 Pisa-tutkimuksen mukaan Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista kolmasosan lukutaito oli niin heikko, että se vaikeuttaa jatko-opintoihin siirtymistä — siitä täällä salissa jo jonkun verran puhuttiin. Kouluterveyskyselyn tuloksissa korostuvat kuulumattomuus joukkoon ja tästäkin juontava huono motivaatio opiskeluihin. Ajatuspaja E2:n julkaiseman arvo- ja asennetutkimuksen mukaan Suomessa syntyneistä somalinkielisistä vain 48 prosent-

tia ajattelee, että etnisellä taustalla ei ole merkitystä suomalaisuudelle. Tulos kertonee pettymyksestä sen suhteen, ovatko näkyvään vähemmistöön kuuluvat Suomessa syntyneet ja kasvaneet nuoret kokeneet tulleensa hyväksytyksi omana itsenään osaksi yhteiskuntaamme.

Arvoisa puhemies! Selonteossa erittäin arvostettavia ja kannatettavia kohtia ovat muun muassa osallistaminen, yksilöllistäminen, joustavuus ja ylipäätään kotoutujajoukon moninaisuuden ja monikielisyyden tunnustaminen. Hyvää on erityinen panos naisiin ja tuki muun muassa kotivanhempien koulutukseen pääsyyn.

Sen sijaan ristiriitaista ja hämmentävää on kuitenkin henkilökohtaistamisen ja joustamisen painotusten jälkeen todeta kotoutumisajan lyhentämisen tarve. Erityisesti traumataustaiset opiskelijat itse kertovat, että usein vasta ensimmäisen vuoden jälkeen henkinen tila on riittävän stabiili ja ympäristö koetaan turvalliseksi, jotta oppiminen alkaa mahdollistua. Luku- ja kirjoitustaustaltaan tai koulutustaustaltaan heikoimmassa asemassa olevat, usein perheiden vanhemmat, ja samanaikaisesti usein myös digitaidoiltaan heikot, eivät vuodessa tai kahdessa välttämättä vain voi saavuttaa niitä taitoja, joita yhteiskuntamme aikuiselta vaatii, vaikka se olisi yhteiskunnan näkökulmasta toivottavaa ja tehokasta. Tämä nopeuttamisen vaatimus kertautuu, kun tavoitetasoa ei saavuteta ja ei voida myöskään hakea ja päästä seuraavalle tasolle opinnoissa.

Oliko se aika 5 minuuttia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: 5 minuuttia.

Minäkin otan seuraavan puheenvuoron sitten.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

19.24 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Huomaan tässä, että olemme edustaja Hopsun kanssa meille erittäin rakkaan ja tärkeän aiheen äärellä — ei meinaa tuo 5 minuuttia riittää.

Mutta olin siis puhumassa puheenvuorossani siitä, että jos tulee tietynlaisesta kulttuurista, jossa sitä vastuuta on joutunut kantamaan tai muuten elinolosuhteet romahtavat, niin siinä tapauksessa, kun tulee Suomeen, me ei voida mennä sillä ajatuksella, että täällä sitä voi vain heittäytyä. Se on psyykelle liian helppo lähtökohta, ja silloin niitä kannusteita ja jopa sanktioita pitää olla. Eli toisin sanoen, jos ei esimerkiksi opi kieltä tietyssä määräajassa, niin pysyvän oleskeluluvan perusteet ja niin edelleen voidaan ottaa pois.

Kokoomuksen edustaja Mykkänen tänään aikaisemmin käytti puheenvuoron, jota hämmästelin kovin suuresti. Hän ryhmäpuheenvuorossaan totesi sillä tavalla, että tästä korkean osaamisen työvoimasta meidän ei tarvitse huolehtia kotouttamisen osalta, ja en voisi olla tästä enempää eri mieltä. Siitä huolimatta, vaikka tänne olisi tullut maahanmuuttaja toisesta maasta perustamaan yrityksen ja jopa palkannut suomalaisia ja niin sanotusti rahallisesti pärjäisi, ei ole toivottavaa se, että se meidän yhteiskunnan koheesio hajoaa, vaan myöskin tällaisten maahanmuuttajien osalta, jotka menestyvät taloudellisessa mielessä, olisi erityisen tärkeätä, että he myöskin sosiaalisesti pääsevät kiinni tähän yhteiskuntaan ja ymmärtävät suomalaista kulttuuria ja myöskin samalla tavalla alkavat elämään maassa maan tavalla, kuten esimerkiksi ne ihmiset, jotka ovat vaikka humanitaarisen maahanmuu-

ton kautta tulleet Suomeen. En usko, että voi olla niin, että meillä on erilaiset pelisäännöt niille ihmisille, jotka ovat vähävaraisia maahanmuuttajia, ja toisaalta eri pelisäännöt niille ihmisille, jotka ovat rikkaita maahanmuuttajia, vaan toivoisin näin, että myöskin kokoomuksen piirissä ymmärrettäisiin se, että tämä meidän isänmaa pysyy hyvänä ja yhtenäisenä ja koheesio pysyy hyvänä yhteiskunnassa, kun kaikki täällä elävät maassa maan tavalla, oppivat sen kielen ja sitä vaaditaan kaikilta, jotka täällä tulevat asumaan.

No, sitten täällä aikaisemmin puhuttiin myöskin siitä, että tulevaisuudessa tätä kotouttamista voidaan erityisesti edistää sillä, että esimerkiksi naisille viedään tätä kielikoulutusta heidän koteihinsa. Tässä on jälleen se naiivi lähtökohta, että sillä tavalla voitaisiin auttaa, mutta mitä me todellisuudessa tullaan tehneeksi siinä kohtaa? Meillä on valitettavasti olemassa tässä maailmassa sellaisia kulttuureita, joissa naisia ihan tarkoituksella pidetään kotona, jopa sellaisia kulttuureja, missä ei vain pidetä kotona vaan myöskin hunnutetaan, ja sellaisiakin kulttuureja, että jos lähtee nainen kotoa pois, niin hänellä pitää olla mies — siis oma aviomies tai sitten joku sukulaismies — mukana, että hän voi poistua kotoaan. Ja nyt jos me Suomessa ajatellaan niin, että me autetaan näitä naisia sillä tavalla, että viedään kielikoulutusta näille naisille koteihin, niin silloin me mahdollistetaan se, että heidän miehensä voivat alistaa näitä naisia.

Arvoisa puhemies! On aivan välttämätöntä, että tällaisten naisten kohdalla meillä olisi tällaiset velvoitteet, että samalla tavalla näiden naisten on poistuttava kotoa, tultava niihin samoihin paikkoihin, rakennuksiin, missä näitä kielikursseja järjestetään, missä he pääsevät olemaan tekemisissä erilaisten ihmisten kanssa. Jos he eivät tule, niin silloin esimerkiksi pysyvän oleskeluluvan tai niin edelleen perusteet eivät täyty, ja viimeistään siinä kohtaa myöskin se heidän aviomiehensä, joka haluaisi pitää tätä naista kotona, ymmärtää, että hänen on pakko päästää tämä nainen yksin osallistumaan näille kielikursseille sinne lähelle, koska muuten se tulee vaikuttamaan myöskin hänen elämäänsä ja hänen lastensa äidin elämään. Eli ei ikään kuin tehdä sitä myyräntyötä samaan aikaan, kun me ollaan kotouttamassa.

Vihreistä puolestaan täällä aikaisemmin puhuttiin siitä, kuinka kielikursseja ei ole tarpeeksi. Jos me aletaan vertaamaan sillä tavalla, paljonko meillä on tällaisia ihmisiä, jotka tarvitsisivat näitä kotouttamistoimenpiteitä kielen oppimisen näkökulmasta, niin totta kai heitä on huomattavasti enemmän kuin meillä on esimerkiksi paikkoja kursseilla. Mutta esimerkiksi oma poikaystäväni juuri ilmoittautui — olikos se nyt viime viikolla — uudelle kielikurssille, ja ongelma oli se, että sitä kielikurssia ei välttämättä järjestetä, jos sinne ei saada riittävästi opiskelijoita. No, onneksi sinne sentään seitsemän opiskelijaa saatiin ja sitä kielikurssia alettiin järjestämään. Mutta pointti on siis se, että jos ihmiset eivät lähde ilmoittautumaan näille kursseille, niin ei meidän kannata haaskata rahaa silleen, että tyhjiä kursseja pidetään pyörimässä. Eli ensin pitää saada ihmiset kursseille, sitten niitä voidaan järjestää enemmän. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

19.30 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Ensin huomio edustaja Grahn-Laasoselle siitä, että varhaiskasvatuksen osallistumisasteen suhteen olen hyvin samoilla linjoilla, ja kak-

sivuotisen esiopetuksen kokeilu nyt sitten onkin vuoteen 24 asti käynnissä, eli keinoja siihen on kyllä hallitus etsinyt. Toki siihen voitaisiin saada myös pysyvä toimintamuoto.

Olen opettaja Tynkkysen kanssa hyvin samoilla linjoilla siinä, että koulutus on avain ratkaisuihin. Ja tämä selonteko sisältää paljon hyviä esityksiä, esimerkiksi sen, että kotoutumiskoulutukselle laaditaan laatukriteerit, joissa määritellään ainakin kotoutumiskoulutuksen opettajilta vaadittava osaaminen ja opetustiloihin liittyvät vähimmäisvaatimukset. Ammatilliseen koulutukseen otetaan vieraskielisyyteen perustuva kriteeri osaksi rahoitusta, mikä osaltaan varmaan vastaa edustaja Mäenpään nostamiin huoliin, ja vapaan sivistystyön resursseja on päätetty lisätä kotouttavaan koulutukseen, jotta ne olisivat riittäviä koulutustarpeeseen nähden. Tästä käytiin keskustelua aiemmin tällä viikolla jo.

No, semmoisia huomioita, jotka täällä ehkä hieman eri sävyistä nousevat muissa puheenvuoroissa ja joille pitäisi tehdä jotain, ovat kyllä, että ammatillisessa koulutuksessa tarvitaan enemmän erityistä tukea, myös S2-opetusta eli svenska tai suomi toisena kielenä -opetusta ja tukea työsaleihin ammattitunneille ja työssäoppimispaikoille, ettei siellä synny näitä vaara- tai häiriötilanteita. Kielitaidon puute ei ole erityisen tuen peruste, mutta usein vieraskielisten oppimisvaikeudet jäävät tunnistamatta. Tähän tarvittaisiin osaamista. Samoin lisää osaamista tarvitsevat ammatillisen koulutuksen opettajat: täydennyskoulutuksia liittyen kielitietoisuuteen, selkokielen käyttöön, yhdenvertaisuuteen ylipäätään. Ja tarvitaan rahoitusta hankkeisiin, joilla tehdään näitä selkokielisiä oppimateriaaleja ja saadaan näitä koulutuksia järjestettyä. Osatutkintoja voisi selkeämmin perustein myöntää aikuisille maahanmuuttajille, ja oppilaitoksille voisi antaa sellaisia velvoitteita, että pidemmänkin aikavälin, esimerkiksi 5 vuoden, kuluessa tutkinto on mahdollista suorittaa loppuun sitten näiden osatutkintojen jälkeen.

Hyvää on palkkatuen eteneminen ja työkokeilujen laajempi hyödyntäminen maahanmuuttajien työllisyyden edistämisessä. Tärkeää on integroida kielen oppimista myös siihen työnteon yhteyteen ja mahdollistaa tämä työnantajille esimerkiksi palkkatuen avulla.

No, perheet vaativat myös erilaisia tukitoimia. Kaksi äidinkieltä voisi olla tulevaisuudessa mahdollista merkitä väestörekisteriin. Entäs sitten tämmöinen duoperheiden selvitys? Mikä on maahanmuuttajaisien asema eroperheissä? Miten yhteishuoltajuus ymmärretään? Minkälaista tukea yksinhuoltaja saa? Entä vuoroasumisen mahdollisuudet? Nämä ovat koko perheen kannalta merkittäviä. Sitten perheenyhdistämisen helpottamisesta on puhuttu paljon salissa Afganistanin yhteydessä, mutta se on asia, joka saa sen kotoutumisen etenemään, voisi sanoa, parhaiten, kun se koko perhe on täällä turvassa.

UMAKO-koulutusta, vapaan sivistystyön koulutusta, tulisi laajentaa myös kotoutumisajan jälkeen. Ja tässä oli tästä ohjauksesta kieliopintoihin, edustaja Tynkkynen puhui siitä. Nyt suuri osa ohjautuu TE-keskusten kautta, ja tässä olisi kyllä kunnilla otettavana koppia siitä, että myös sosiaalitoimessa tai koulutuspuolella, missä ikinä saadaan koppi, oli sitten kyse kotiäideistä, vammaisista, eläkeläisistä tai työvoiman ulkopuolelle jääneistä, heitä ohjattaisiin paremmin näihin kielikoulutuksiin. Meillä alkaa olla myös 90-luvun alussa Somaliasta tulleita ihmisiä, jotka ovat jo vanhuksia ja tarvitsevat omalla äidinkielellään palveluita. Tässä voisi ottaa mallia siitä, miten suomalaiset aikanaan Ruotsissa ovat eläköityneet ja tarvitsevat myös vanhuspalveluita. Ja toisaalta sitten on siellä aivan vauvaiässä neuvolapalveluiden tarjoaminen eri kielillä, ja sinne esimerkiksi semmoinen videomateriaalin kehittäminen, jolla sitten saadaan tieto leviämään.

Mutta viime kädessä haluan sanoa, että näistä yksilöistä pitää pitää huolta, nuorista pitää huolta, ei luoda sellaisia loukkoja, minne tippuu siitä polulta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

19.35 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Niiden ihmisten osalta, joilla on laillinen syy olla maassa ja jotka tänne haluavat sitten jäädä, niin totta kai tämä kotoutuminen on kaikkien etu. Ensinnäkin, jos ihmiset kotoutuvat tähän yhteiskuntaan, niin uskon, että se vähentää oikeasti sitä rasismia. En usko, että kyse on siitä, että me suomalaiset ei nyt olla kotouduttu tähän tilanteeseen ja meillä on jotenkin turhia ennakkoasenteita liikaa, jotka eivät nousisi yhtään mistään. Itse kyllä analysoin sitä tilannetta sillä tavalla, että kun ihmiset eivät ole olleet valmiita kotoutumaan tähän yhteiskuntaan ja näkemään vaivaa kielen oppimiseen ja tapojen oppimiseen tai eivät ole vaikka halunneet noudattaa tiettyjä tapoja, niin se tarkoittaa sitä, että sitten, kun on ollut erilaisia uutisia siitä, kuinka ollaan toimittu väärin, niin toki se aiheuttaa epäilyksiä, ja näin ollen tämä kotoutuminen on minun mielestäni siinä ytimessä, siis näiden maahanmuuttajien kotoutuminen, että rasismi myöskin yhteiskunnassa tulee vähenemään, koska ei kellään ole mitään syytä epäillä jollain pimeällä lenkillä, että voi ei, voisiko tässä nyt tapahtua yhtään mitään. Ihminen käyttäytyy aivan samalla tavalla kuin muutkin suomalaiset.

No, sitten kotoutumisessa myöskin totta kai etua on ennen kaikkea ihmiselle itselleen, tälle maahanmuuttajalle, joka pääsee osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Hänen elämisestään tulee parempaa tässä yhteiskunnassa. Me pystytään myöskin ehkäisemään tällä syrjäytymistä, ja ennen kaikkea siitä monesti myöskin seuraavaa rikollisuutta. Meillä on nyt kasvavissa määrin valitettavasti ollut iltapäivälehdissä juurikin näitä keissejä, kuinka nuorisorikollisuus on kasvussa ja kaupoista aletaan ostamaan veitsiä ja on tämmöistä thugkulttuuria olemassa.

Ennen kaikkea kotoutumisesta on myöskin se etu, että tämä yhteiskunnan taloudellinen kantokyky tulee säilymään. Eli ei niin, että odotetaan — kun meille tulee tänne uusia ihmisiä, joista odotetaan siis tämmöistä, sanotaan esimerkiksi vaikkapa joko humanitääristä muuttoa tai halpatyövoimaa — että he tulevat paikkaamaan tätä huoltosuhdetta, että meillä on vanhuksille tulevaisuudessa hoitajia, niin kuin siinä monesti meinaa käydä, että he jäävät näiden turvaverkkojen varaan ja heistä tulee itse taloudellinen taakka ja tarvitaan lisää joitain muita ihmisiä, jotka ovat töissä, tai että he tienaavat enemmän, että tämä verokertymä saadaan, jotta vanhukset pystytään hoitamaan, palkkaamaan riittävästi hoitajia. Eli se, että me saadaan ihmiset aidosti kotoutumaan töihin, niin yhteiskunnan taloudellinen kantokyky säilyy.

Kieli tässä on aivan keskiössä. Me ei tällä hetkellä yksinkertaisesti vaadita tarpeeksi tämän suomen kielen osaamisen osalta. Omasta taustastani luokanopettajana, luokanopettajaopintoja tehneenä ja sijaisuuksia tehneenä, voin todeta sen, että meillä valitettavasti tänä päivänä tulee naisia, meillä tulee kehityskeskusteluja kouluissa — kun siellä on vaikkapa maahanmuuttajanainen lapsensa kanssa, ja opettaja tulee siihen luokkatilaan ja käydään tämä perinteinen kehityskeskustelu — niin vaikka hän on ollut 10 vuotta Suomessa, niin tähän tarvitaan siitä huolimatta tulkki, ja tämä ei ole kestävä tilanne.

Ja eniten ihmettelen sitä, että miten voi olla niin, että meillä Suomen kansalaiset tarvitsevat tätä maahanmuuttajien kielikoulutusta, että jos on Suomen kansalainen, niin eikö sen viimeistään pitäisi olla merkki siitä, että ihminen osaa kielen ikään kuin riittävällä tasolla. Jos ei nyt vaadita äidinkielitasolla, niin kuitenkin sanotaan, että lähes natiivitasolla, niin että hän voi olla suomalainen. Ministeri Haatainen tänään aikaisemmin oikeastaan vähät-

teli tätä kansalaisuuteen liittyvää kielivaatimusta, mitä esitin. Kun kyse on selonteosta, millä haetaan sitä, miten voitaisiin kehittää kotoutumista, niin eikö siellä selonteossa pitäisi nimenomaan lukea se, että tulevaisuudessa pitää lähteä kehittämään näitä kansalaisuusvaatimuksia, jotka itsessään olisivat nimenomaan näitä porkkanoita siihen, että ihminen oikeasti kotoutuu, oppii sen suomen kielen?

Tällä hetkellähän siis, jos aikoo saada Suomen kansalaisuuden, niin näiden muiden kriteerien ohella siellä tämä kielitaitovaatimus on keskitasoluokkaa. Eli Opetushallituksen sivuilta löytyvät nämä kielitasot. Täällä on perustaso, keskitaso, ylin taso, ja riittää, että täyttää tämän keskitason ja sillä saa Suomen kansalaisuuden, jos muut ehdot täyttyvät.

— Ehkä on syytä jatkaa tämä puheenvuoro loppuun, kun täällä ei näytä olevan muita. [Puhemies kommentoi] — Joo, jes, kiitos. —

Luen tästä nyt, mitä Opetushallituksen sivuilla lukee määritelmänä tästä keskitasosta, joka siis vaaditaan kansalaisuuteen. Se on siis b-taso. ”Henkilö ymmärtää pidempää yhtäjaksoista puhetta ja keskeisen ajatuksen monista televisio- ja radio-ohjelmista, jos aihepiiri on tuttu ja puhetempo normaali. Henkilö ymmärtää tavallisia jokapäiväisen elämän tekstejä, mutta vaativammat tekstit, joiden aihepiiri on vieras, saattavat tuottaa vaikeuksia. Selviää tavallisimmissa käytännön puhetilanteissa ja pystyy kirjoittamaan yksinkertaista yhtenäistä tekstiä tavallisista aiheista, vaikkakin kieliopilliset ja sanastolliset puutteet toisinaan vaikeuttavat ymmärtämistä.” Eli oikeastaan meidän suomalaisten näkökulmasta, joilla suomi on äidinkielenä, puhutaan itse asiassa loppupeleissä aika alkeellisesta suomen kielen tasosta näin määritelmällisesti. Ja siitä huolimatta, vaikka tämä on ikään kuin se minimitaso näin yleisesti, niin edelleen Migrin sivuilla kuitenkin on nämä periaatteet, millä voidaan näistäkin vielä poiketa, vaikka tämän pitäisi olla aivan vähin vähimmäistaso.

Näin ollen, jos me halutaan parempaa kotoutumista, niin kyllä ehdoton porkkana olisi se, että kansalaisuus saataisiin vasta, kun päästäisiin tuonne c-tasolle elikkä ylimmälle tasolle. Ja sekään ei vielä vastaa sitä, mikä on ikään kuin se natiivi äidinkielen taso — eli ei vaadita sitä, mutta vaadittaisiin kuitenkin opittuna kielenä riittävästi. Esimerkiksi täällä lukee näin c-tasolla: ”Ymmärtää kaikenlaista normaalitempoista puhetta, vaikka joskus ymmärtäminen voi vaatia ponnisteluja, jos aihepiiri tai asian käsittely on vierasta. Ymmärtää rakenteellisesti ja kielellisesti monimutkaisia tekstejä ja oman aikamme kirjallisuutta. Puhuu ja kirjoittaa selkeästi ja sujuvasti erilaisista aiheista, mutta harvinaisten sanojen ja monimutkaisten lauserakenteiden käyttö saattaa kuitenkin tuottaa vaikeuksia.”

Eli ei loppupeleissä voida nähdä, että tämä olisi mikään hirveän vaikea vaatimus siihen nähden, että ihminen on saamassa Suomen kansalaisuuden, joka takaa hänelle kaiken. Suomen passi on arvostetuimpia koko maailmassa. Ja vaikka ei tätäkään vaatimusta vielä olisi täyttänyt, niin siitä huolimatta pysyvällä oleskeluluvalla jo pääsee olemaan Suomessa, nauttimaan asumistuista ja niin edelleen — mutta sitten, jos haluaisit saada kansalaisuuden, niin pitäisi täyttää tämä vaatimus. Ja kun tämmöinen kirjattaisiin tuonne muutosehdotukseksi, että tähän pitää pyrkiä pääsemään, siinä kohtaa on aivan varmaa, että yhä useampi maahanmuuttaja alkaa opiskelemaan suomea vähän enemmän tosissaan ja ilmoittautuu niille kursseille, joita tälläkin hetkellä on saatavilla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle tarkastusvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjien työttömyysturvaoikeuden väliaikaiseksi järjestämiseksi

Hallituksen esitys HE 119/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Haatainen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.22 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on jo aiemminkin esittänyt koronapandemiaan liittyvän työttömyysturvalain väliaikaisen muutoksen jatkamista yrittäjien toimeentulon turvaamiseksi työmarkkinatuella. Nykyinen väliaikainen muutos on voimassa syyskuun loppuun 2021. Laajamittaisista koronaepidemiaan liittyvistä rajoituksista luopuminen lisää kuluttajien kysyntää esimerkiksi palveluille, mikä tukee elpymistä ja yritystoiminnan edellytysten palautumista paremmalle tasolle. Kysynnän elpymisessä saattaa olla toimialasta riippuen viivettä, ja voi viedä aikansa ennen kuin yritysten toimintaedellytykset palautuvat ennalleen.

Mikäli tämä pandemiatilanne heikkenee, joudutaan rajoituksia asettamaan uudelleen päivitetyn koronastrategian mukaisesti. Tässä tilanteessa hallitus on pitänyt perusteltuna esittää eduskunnalle, että yrittäjillä olisi edelleen oikeus työmarkkinatukeen työttömyysturvalain väliaikaisen muutoksen perusteella 30. päivä marraskuuta 2021 asti.

Yrittäjille on voitu maksaa väliaikaisen muutoksen perusteella työmarkkinatukea tilanteessa, jossa työmäärä tai yrityksestä saatava tulo on vähentynyt pandemian takia mutta yritystoimintaa kuitenkin jatketaan. Tavallisesti työttömyysetuutta ei tässä tilanteessa makseta, vaan edellytetään lähtökohtaisesti yritystoiminnan lopettamista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 neljänteen lisätalousarvioesitykseen. Yrittäjien työmarkkinatukea koskevan muutoksen jatkamisen arvioidaan lisäävän julkiselle taloudelle aiheutuvia työttömyysturvan menoja arviolta noin 29,9 miljoonaa euroa ja koskevan noin 21 500:aa yrittäjää kuukaudessa, ellei pandemia- ja työllisyystilanteessa tapahdu merkittäviä muutoksia. Arvio perustuu niiden yrittäjien lukumäärään, joille Kela maksoi työmarkkinatukea väliaikaisen säännöksen perusteella heinäkuussa 2021. Kustannuksista arviolta noin 9,9 miljoonaa euroa olisi kuntien vastuulla niin sanottujen Kela-sakkomaksujen muodossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.25 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Korona ja sen rajoitustoimet ovat koetelleet kovasti monia yrityksiä, kuten ministerin esittelypuheenvuorossa kuulimme.

Valtio on muun muassa kustannustuen ja muiden tukimuotojen avulla pyrkinyt osaltaan auttamaan yrityksiä pysymään pystyssä.

Tässä vaiheessa näyttää siltä, että yrityselämä on toipunut ja toipumassa koronasta yllättävänkin hyvin. Uusyrityskeskusten mukaan uusia yrityksiä esimerkiksi perustetaan jo jopa vilkkaammin kuin ennen koronaa. Tilanne ei ole vielä ohi. Moni yritys on edelleen tiukoilla. Lopulliset seuraukset yrityksille ja yrittäjille näemme vasta myöhemmin. Tuoreimmassa yrittäjägallupissa 41 prosenttia yrityksistä kertoi, että korona edelleen vähentää myyntiä. Oma merkityksensä yrityselämän selviämisellä ja toipumisella on varmasti myös sillä, että niin edellisellä vaalikaudella kuin nykyhallituksen aikana on rohkaistu yrittäjyyteen. On tuettu yrittäjäasennetta ja on esimerkiksi pidetty yritysten verotus mahdollisimman ennustettavana ja vakaana.

Tässä hallituksen esityksessä on kyse yrittäjien työttömyysturvan väliaikaisen muutoksen jatkamisesta. Tavoitteena on turvata yrittäjien toimeentuloa koronasta johtuvassa edelleen epävarmassa tilanteessa. Tästä väliaikaisesta työttömyysturvan vahvistamisesta on tullut yrittäjiltä myönteistä palautetta. Muutos on hyvä tässä tilanteessa, jossa rajoitukset vielä jatkuvat. Talous ja työllisyys ovat nyt noususSa, mutta kasvu uhkaa jäädä lyhyeksi, jos emme tee taloutta ja työllisyyttä tukevaa politiikkaa. Talouden tervehdyttämisessä yritykset ovat olennaisella sijalla, koska uudet työpaikat syntyvät yrityksiin. Siksikin yritystoiminnan jatkuvuuden turvaaminen on tärkeää, ja tämä hallituksen esitys on hyvin kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.27 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa puhemies! Käsillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi yrittäjien toimeentuloa turvaavan työttömyysturvalain väliaikaisen muutoksen voimassaoloa. Neljänteen lisätalousarvioon sisältyvä esitys on kannatettava, sillä koronakriisi ei suinkaan ole ohi yrittäjillä. Toimeentulo on edelleen monella heikoissa kantimissa, sillä viruksen leviämisen estämiseksi määrätyt rajoitustoimenpiteet ja niiden vaihtelut ovat vaikuttaneet yritystoimintaan heikentävästi.

Hallituksen esityksen tavoitteena on turvata yrittäjien toimeentuloa koronasta johtuvassa epävarmassa tilanteessa. Henkilöllä, joka on päätoimisesti työllistynyt yritystoiminnassa, on lähtökohtaisesti oikeus työttömyysetuuteen, jos koko yritystoiminta lopetetaan. Tästä edellytyksestä on voitu koronan aikana poiketa työttömyysturvalain väliaikaisesti voimassa olevan työmarkkinatukioikeutta koskevan säännöksen perusteella. Nykyinen säännös on voimassa syyskuun loppuun saakka. Tätä väliaikaista työmarkkinatukioikeutta jatkettaisiin sisällöltään muuttamattomana marraskuun loppuun asti. Sopii vain toivoa, että rokotukset etenevät reippaasti ja pystytään avaamaan yhteiskunta normaaliin mittaansa. Avoin yhteiskunta on parhainta yrittäjän ja yrityksen tukea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

17.28 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, niin kuin tässä salityössä on jo käynyt useasti ilmi, kyse on siis meille edustajille kovin tutusta lakiesityksestä, koska olemme jo useamman kerran jatkaneet väliaikaisen säännöksen voimassaoloa liittyen yrittäjän oikeuteen työmarkkinatukeen.

Kyseessä on esitys, joka liittyy koronaan ja joka oikeuttaa yrittäjän hakemaan aina marraskuun loppuun asti nykyisen syyskuun lopun sijaan itselleen työmarkkinatukea. Koska asiaa on jo useamman kerran käsitelty, työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa aloitimme jo eilen ennakkokäsittelyn aiheesta tarkoituksena saada asia mahdollisimman nopeasti valiokuntakäsittelystä eteenpäin uudelleen sitten tänne salityöhön.

Valitettavasti olemme koronan suhteen edelleen siinä tilanteessa, että voimassaolon jatkaminen on erittäin tärkeää — etten sanoisi välttämätöntä — yrittäjien toimeentulon kannalta. Arvostelua on tullut lisätyöstä muun muassa TE-toimistoissa, joka liittyy toistuvaan väliaikaiseen lain muuttamiseen, mutta tässä kohdin on hyvä muistaa, että koronaan liittyvää lainsäädäntöä, sen tarvetta, sen pituutta, on kovin vaikea meidän täällä myöskään ennustaa. Toisaalta itse haluan uskoa, että jatkossa pääsisimme tämänkaltaisista väliaikaisista säännöksistä, niin sanotusti voittaisimme koronan pikkuhiljaa, ja näin myös yrityssektori pääsisi siihen uuteen normaaliin.

Kun rajoituksia päästään pitkin syksyä purkamaan, se lisää kuluttajien kysyntää ja tuo taas mahdollisuuden yritystoiminnan edellytyksien palautumiseen huomattavasti paljon paremmalle tasolle. Siihen asti tukia ja tässä tapauksessa yrittäjien työmarkkinatukea tarvitaan. Kyse ei ole mistään pienestä henkilömäärästä, koska näiden lukujen valossa on yli 20 000 henkilöä, joiden osaamista ja mahdollistamia työpaikkoja tarvitsemme kipeästi myös koronan jälkeen.

Siis, arvoisa puhemies, tärkeä jatko, jonka perään osa yrittäjistä on myös jo kysellyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Laakso, olkaa hyvä.

17.30 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! Tosiaankin tällä hallituksen esityksellä on kyllä kannatusta täältä suunnasta. Tietysti ainoa, mikä tässä mielestäni pitäisi tehdä, on, että tätä jopa pitäisi kasvattaa jollain muotoa normaaliaikanakin, koska totuudessa tässä kategoriassa olevat yrittäjät ovat aika tuskissaan kaikennäköisten vaihteluitten kanssa. On kausivaihtelua ynnä muuta, ja on äärettömän hankala sitten olla: pitääkö sitä yritystä vai eikö pidä, onko siinä järkeä? Ja se on tietysti sanomatta selvää, että tarkastusjakso silleen, voiko sitä yritystä pitää vai ei, ei ole mikään kuukausi, vaan se olisi kalenterivuosi.

Siitä aasinsiltana menisinkin siihen, että tässä kohtaa kannatan kyllä kokonaisuudessaan tätä juttua, mutta jäin hämmennyksellä ihmettelemään, miksi siihen jätetään tälle vuodelle se yksi kuukausi, milloin sitä ei ole, elikkä tämä on marraskuun loppuun asti. Miksi se ei ole joulukuun loppuun asti? Kuitenkin aika iso osa näistä on sen tyyppisiä yrittäjiä, että heillä ei ole tilinpäätösjaksot huhtikuun lopulla tai vastaavaa, vaan he ovat enemmänkin näitä pienyrittäjiä, joilla monta kertaa menee käytännöllisesti katsoen siihen omaan verotukseen. Olisi ollut paljon selkeämpää, kun tämä juttu olisi ollut vuoden loppuun asti. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kalli, olkaa hyvä.

17.32 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys yrittäjien toimeentuloa turvaavan työttömyysturvalain väliaikaisen muutoksen voimassaolon jatkamisesta on tarpeellinen ja kannatettava.

On hienoa, että talous on kaikkien ennusteiden valossa lähdössä voimakkaaseen kasvuun. Työllisyyden osalta positiivinen kehitys näkyy monin paikoin jo nyt, jopa niin, että

jo ennen koronakriisiä nähtävissä ollut työvoimapula on palannut ja pahentunut entisestään. Osaavan työvoiman saatavuus onkin iso haaste, jota hallitus ratkoi myös budjettiriihessään ja johon liittyviä toimia on välttämätöntä saada nopeasti eteenpäin.

Tästä kasvusta ja hyvistä näkymistä huolimatta on kuitenkin edelleen monia aloja, joiden toiminta ei ole vielä palautunut ennalleen tai joiden uudelleen käynnistymistä koronavirus ja sen hallinta suoraan tai välillisesti yhä vaikeuttaa. Näiden toimijoiden joukossa on runsaasti myös yrittäjiä, joiden toimeentulo on tästä syystä uhattuna ja joille on tarjottava mahdollisuus toimeentuloon myös siltä varalta, että epävarma tilanne vielä jonkin aikaa jatkuu. Siksi tämän muutoksen voimassaolon jatkaminen on vielä välttämätöntä ja järkevää.

Arvoisa puhemies! Kaikkein tärkeintä on kuitenkin pyrkiä yhdessä kaikin toimin rakentamaan sellaista toimintaympäristöä, että yrittäjät pääsevät mahdollisimman pian takaisin harjoittamaan ammattiaan ja liiketoimintaansa, palvelemaan asiakkaitaan ja kehittämään omaa toimintaansa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Satonen, olkaa hyvä.

17.34 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Koronakriisi on kohdellut yrittäjiä eri tavalla riippuen siitä, millä toimialalla he toimivat. Nyt onneksi ollaan aika paljon jo palauduttu ja monet yritykset toimivat jo normaaliin tapaan, osalla menee jopa paremmin kuin ennen koronaa. Mutta sitten edelleen on niitä aloja, esimerkiksi tapahtuma-ala, matkailu, myöskin ravintolat, taksit ja muutamia muita, joilla menee selvästi huonommin kuin aikaisemmin, ja sen takia edelleen on tärkeää, että tätä jatketaan.

Mutta täytyy sanoa samalla tavalla kuin edustaja Laakso, että ihmettelen kyllä sitä, minkä takia tämä jatko on vain kaksi kuukautta, ja ihmettelen sitä erityisesti sen takia, että kun tätä asiaa viimeksi käsiteltiin, jo silloin kokoomus ja perussuomalaiset yhdessä esittivät, että tämä olisi vuoden loppuun. Tässä täytyy muistaa se asia, että vaikka me päästäisiin esimerkiksi nyt tässä lokakuussa koronarajoituksista pitkälti eroon, loka—marraskuun aikana, niin ei siitä huolimatta yritystoiminta palaudu normaaliksi niillä aloilla, jotka ovat tästä voimakkaasti kärsineet. Aivan varmasti on niin, että monien näistä yli 20 000 ihmisestä, jotka saavat tätä tukea tällä hetkellä, yritystoiminta ei vielä marraskuun lopussa ole sellaisessa tilanteessa, että he voivat normaalisti toimia. Eli vähintä olisi nyt se, että tätä jatkettaisiin vuoden loppuun, ja sitä tulemme valiokunnassa ilman muuta esittämään.

Arvoisa puhemies! Muutama sana vielä siitä, onko tämä viisasta säätää pysyväksi. Oma näkemykseni on, että ei ole viisasta säätää pysyväksi, vaan tämän tulee olla väliaikainen. Ymmärtääkseni tämä on myös Suomen Yrittäjien näkemys. Nimittäin pitkässä juoksussa meidän ei kyllä kannata rohkaista ihmisiä sellaiseen yritystoimintaan, jossa tulotaso jää niin matalaksi kuin mitä tässä on tuen saamisen edellytyksenä, ja toisaalta sillä on myös kilpailullisia vaikutuksia, jos tällainen pysyvä tuki olisi niille muille yrityksille, jotka nekin ovat usein pieniä, vaikka saattavat ehkä yrittäjän lisäksi yksi tai kaksi henkeä työllistää. Se vaikuttaisi myöskin kilpailullisesti, jos tällainen tuki olisi pysyvä.

Eli kyllä tämä on luonteeltaan sellainen tuki, joka on tarkoitettu väliaikaiseksi ja on hyvä väliaikaisena myös pitää, mutta se on ollut erittäin tärkeä tässä korona-aikana, ja siitä tulisi nyt huolehtia, ettei liian nopeasti tätä tukea ajeta alas ja sitä kautta viedä pois yrittäjyyden edellytyksiä monilta tuhansilta ihmisiltä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

17.37 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Päätoimisesti yritystoiminnassa työllistyneellä henkilöllä on lähtökohtaisesti oikeus työttömyysetuuteen vain, jos koko yritystoiminta lopetetaan. Tästä edellytyksestä on voitu nyt pandemian aikana poiketa. Nykyisen säännöksen voimassaolo on nyt päättymässä, ja tällä esityksellä jatketaan työttömyysetuutta marraskuun loppuun saakka. Hallitus on tässäkin asiassa toiminut nopeasti ja joustavasti, kun nyt on näköpiirissä, että tämä epävarma korona-aika vielä jatkuu.

Arvoisa puhemies! Pandemia osoitti valitettavan hyvin, että yrittäjien työttömyysturvassa on suuria aukkoja. Ne tuleekin paikata tulevassa sotu-uudistuksessa, jolle hyvä lähtökohta olisi perustulomalli. Samalla se paikkaisi monen muunkin hyvinvointivaltion turvaverkkojen läpi solahtaneen välttämättömien tukien piiriin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen vielä, olkaa hyvä.

17.38 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Kuten tässä jo edellä ovat kollegat todenneet, esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalain muuttamisen väliaikaista jatkamista, elikkä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.10. ja se olisi voimassa 30.11.2021 asti.

Olisin kysynyt ministeriltä: Onko tämän väliaikaisen poikkeuksen jälkeen suunnitteilla mahdollisia pysyviä esityksiä erityisesti yksinyrittäjien ja pienyrittäjien sosiaaliturvan parantamiseksi? Onko tehty selvityksiä siitä, kuinka hyvin tämä väliaikainen yrittäjille tarkoitettu työttömyysturvaoikeus vastaa niihin haasteisiin, joita korona on suoraan tai välillisesti yrittäjille aiheuttanut? Kysyisin myös: Onko tarkoitus tehdä tai onko jo tehty sukupuolivaikutusten arviointia siitä, miten korona on vaikuttanut eri toimialojen yksinyrittäjiin tai pienyrittäjiin? Kuten tässä on jo edellä mainittu, niin tiedämme, että osa lukeutuu myös yrittäjissä voittajiin, mutta ihan liian suuri osa niihin häviäjiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisa ministeri Haatainen, olkaa hyvä, 3 minuuttia enintään.

17.39 **Työministeri Tuula Haatainen:** Arvoisa herra puhemies! Näihin viimeisiin kysymyksiin näistä arvioinneista: Täytyy tarkistaa. Ja täytyy sanoa, että en ole ihan varma, onko siellä tehty. Paljon seurataan kyllä sitä, miten tämä yrityksiin kohdistuu, ja voi olla, että siellä on myös sukupuolivaikutusten arviointi jo tehty, mutta lupaan palata siihen ja kertoa sen myöhemmin.

Mutta tähän kysymykseen, että miksi tämä on marraskuun loppuun saakka: Tietenkin hallituksen toiveena on, että päästään normaalitilanteeseen. Edustaja Satonen kyllä totesi aivan oikein, että pitää tietysti pitää selvänä nämä sosiaaliturva- ja tukimuodot. Tässähän luotiin poikkeuksellisesti tämä menettelytapa, jotta yrittäjän ei tarvitse lopettaa yritystään nyt tämän koronakriisin takia. Ja nyt sitten me seurataan koko ajan tiiviisti sitä, mitä tässä tapahtuu. Ja kun tämä pandemia on kohdellut näin rajusti, niin nyt sitten, kun rajoituksia puretaan, tämä kuluttajakysyntä elpyy ja yritysten toimintaedellytyksetkin paranevat, ja se tulee aina vähän viiveellä, ja hintalappu on 15 miljoonaa kuukaudessa. Ja nyt tässä on katsottu, että tässä tilanteessa, jossa rajoituksia ollaan purkamassa mutta toisaalta ollaan edel-

leen epävarmassa tilanteessa tämän pandemian kanssa, jatketaan 2 kuukaudella ja tarkasti seurataan sitten, mitä tapahtuu. Mutta tavoitetila on se, että me päästään normaaliin tilanteeseen näitten rajoitusten purkamisten ja rokotuskattavuuden kasvun kautta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta ja eräistä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönottoon liittyvistä määräaikaisista toimenpiteistä

Hallituksen esitys HE 116/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Lintilä, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

17.41 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen sähkön vähittäismarkkinoilla toimii 77 jakeluverkon haltijaa ja 64 vähittäismyyjää. Toimijat viestivät esimerkiksi asiakkaiden muutoista ja myyjävaihdoksista määrämuotoisilla tiedonvaihtosanomilla sähköisesti. Näitä viestejä lähetetään vuodessa useita satoja miljoonia. Nykyinen tiedonvaihto on otettu käyttöön vuonna 98 ja alkaa olla auttamatta liian kankea nykypäivän vaatimuksille. Tästä syystä Suomessa on päätetty siirtyä keskitettyyn tiedonvaihtoon ja ratkaisuun, datahubiin, jota hallinnoi kantaverkkoyhtiö Fingrid. Asian valmistelu on aloitettu vuonna 2014, ja vuonna 2019 eduskunta hyväksyi keskeiset datahubin vaatimat lainsäädäntömuutokset. Samana vuonna asetettiin datahubin käyttöönottopäivämääräksi 21.2.22.

Keskitetty ja standardoitu rajapinta sähkönkulutustietoon edistää älyverkkojen ja mittareiden hyödyntämistä sekä uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja palveluita, kuten energiatehokkuuspalveluita, sähköautojen latausoperaattoreiden toimintaa ja kysyntäjouston tarjoamista markkinoille, helpottaa hajautetun sähköntuotannon käsittelyä sekä lisää kilpailua vähittäismarkkinoilla.

Datahubin käyttöönotto edellyttää, että kaikki jakeluverkon haltijat ja vähittäismyyjät siirtyvät samanaikaisesti uuden keskitetyn tiedonvaihdon käyttäjiksi. Datahubin käyttöönotto on massiivinen tietojärjestelmien kehitys- ja yhteensovittamishanke. Tällä esityksellä on tarkoitus ottaa käyttöön viiden kuukauden käyttöönottojakso, jonka aikana datahubin piiriin ei otettaisi uusia myyjiä tai verkkoyhtiöitä. Lisäksi esityksessä selvennetään tilanteita, joissa vähittäismyyjä tai verkkoyhtiö ei pysty ottamaan datahubin palveluita käyttöön vuoden 2022 määräaikaan mennessä.

Esityksellä pyritään turvaamaan datahubin aikataulun mukainen käyttöönotto sekä varmistamaan, että asiakkaiden sähkönsaanti ja palvelujen saatavuus sekä sähkön vähittäismarkkinoitten toiminta eivät vaarantuisi datahubin käyttöönoton mahdollisissa ongelmatilanteissa. Esityksen toimenpiteet ovat tiukkoja. Vastaavat toimenpiteet sisältyvät kuitenkin jo nykyiseen lainsäädäntöön. Esityksellä selvennettäisiin, miten valvontatoimenpiteitä käytännössä toteutettaisiin, jos yritys ei saavuta datahub-yhteensopivuutta määräajassa. Toimenpiteet on myös viestitty toimialalle vuonna 2019, kun datahubin käyttöönottopäivämäärä lyötiin lukkoon.

Datahubin käyttöönotto aikataulun mukaisesti on tärkeä tavoite. Käyttöönoton viivästymisestä aiheutuu kustannuksia niille toimijoille, jotka ovat tehneet valmistelutyöt suunnitellusti ja aikataulun mukaisesti. Nämä kustannukset siirtyvät myös asiakashintoihin. Käyttöönoton viivästyminen lykkää myös muita sähkömarkkinoitten kehittämishankkeita, esimerkiksi asiakkaiden mahdollisuutta perustaa energiayhteisö.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa. Käyttöönottojakso alkaisi 1.11.2021 ja päättyisi 31.3.2022. Merkittävien käyttöönotto-ongelmien tilanteessa datahubin käyttöönottoa ja käyttöönottojaksoja voitaisiin siirtää valtioneuvoston asetuksella enintään vuodella eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

17.45 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen eli tämän niin sanotun datahubin käyttöönottoa on tosiaan selvitetty ja valmisteltu jo pitkään, vuodesta 2014 lähtien, kuten ministeri Lintilä äsken kertoi. Takana on siis pitkä valmistelu ja iso työ, joka on vaatinut eri osapuolilta vuosien mittaan paljon resursseja, ja on hienoa, että olemme nyt lähestymässä tätä ajankohtaa, jolloin palvelut viimein käyttöön otetaan.

Uudistus on laaja ja koskettaa suurta määrää toimijoita, ja siten on ymmärrettävää, että käyttöönottoon ja sen häiriöttömään toimintaan sisältyy myös riskejä. Siksikin on perusteltua, että ennen datahubin ensi vuoden helmikuussa tapahtuvaa käyttöönottoa säädämme nyt tästä erillisestä viiden kuukauden käyttöönottojaksosta, jonka aikana uusien palvelujen häiriötön käyttöönotto varmistetaan.

Itse uudistushan on valtavan iso ja luonteeltaan hyvin tekninen eikä sinänsä suoraan näy sähkömarkkinan loppuasiakkaalle mitenkään. Sen käyttöönotto tarjoaa kuitenkin alustan monenlaisille tuotteille ja palveluille, joiden kehitystyö tulee näkymään myös kuluttajille sitten tulevaisuudessa koko ajan kehittyvinä ja laajentuvina energiapalveluina.

Tämä energia-alan palvelullistuminen — vaikea sana — on samalla osa vastausta ilmastohaasteeseen ja käynnissä olevaan energiamurrokseen. Uudet älykkäät ratkaisut ja energiapalvelut tulevat nostamaan asiakkaan yhä vahvemmin energiapolitiikan ohjaajaksi ja aktiiviseksi energiamarkkinoiden toimijaksi. Tähänkin siis tarvitsemme nyt käsittelyssä olevaa datahubia, jotta uusien palveluiden kehittymiselle saadaan toimiva alusta.

Toivottavasti käyttöönotto sujuu aikanaan häiriöttömästi ja täsmällisesti rakennetussa aikataulussa. Nyt esitettävä erillinen käyttöönottojakso on kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

17.47 **Sanni Grahn-Laasonen kok:** Arvoisa puhemies! Tähän sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelukokonaisuuteen eli datahubiin kohdistuu kovastikin odotuksia, ja niin kuin edellä kuvattiin, se on pitkän valmisteluprosessin tulosta. Odotukset kohdistuvat sähkönkäyttäjien hyödyksi tuleviin palveluihin, energiansäästön mahdollisuuksiin ja kulutuksen seurantaan. Tavoitteena on tiedonvaihdon selkeyttäminen ja nopeuttaminen, ja lupa on asiakkaan näkökulmasta, siis suomalaisten näkökulmasta, odottaa parempaa asiakaspalvelua, uusia älykkäitä palveluja, ja sähkönmyynnin vaihtamisestakin on luvattu tämän myötä nopeampaa, eli sitä kautta kilpailu markkinoilla myöskin edistyy toivottavasti kuluttajien eduksi.

Niin kuin ministeri esittelyssään totesi, tämä lakikokonaisuus on aika lailla tekninen ja liittyy tähän käyttöönottovaiheeseen ja prosessiin. Talousvaliokunta tulee tämän asian käsittelemään toivomusten mukaisesti tehokkaassa, nopeassa aikataulussa. Ja toivotaan, että saadaan tämä sujuva prosessi onnistumaan, että tämä kokonaisuus saadaan sitten saateltua maaliin. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinvastuulain ja ydinvastuulain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 117/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.49 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ydinvastuulailla säädetään Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijan vastuusta ydinvahingon tapahduttua. Ydinvahingolla tarkoitetaan vahinkoa, joka aiheutuu ydinlaitokselta peräisin olevasta säteilystä. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinvastuulain ja ydinvastuulain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta pohjautuu kansainvälisiin velvoitteisiin. Suomea sitovat kansainväliset sopimukset ohjaavat vastuun määriä. Kansainvälisen sääntelyn merkitys on suuri, koska mahdolliset ydinvahingot voivat olla rajat ylittäviä ja vaikuttavat useiden valtioiden alueilla.

Ydinvastuualan keskeisiä Suomea sitovia kansainvälisiä sopimuksia, Pariisin yleissopimusta ja Brysselin lisäyleissopimusta, on muutettu viimeksi vuonna 2004 tehdyillä muutospöytäkirjoilla, jotka Suomi on allekirjoittanut jo samana vuonna, mutta ne eivät ole tulleet vielä voimaan. Eduskunta on hyväksynyt edellä mainitut muutospöytäkirjat sekä lait näiden pöytäkirjojen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Nämä lait vahvistettiin 23.6.2005, ja ne tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on ollut, että lait tulevat voimaan samanaikaisesti kuin muutospöytäkirjat tulevat Suomen osalta voimaan. Euroopan unionin neuvosto on edellyttänyt pöytäkirjojen ratifioinnin tapahtuvan kaikissa sen jäsenvaltioissa samanaikaisesti. Muutospöytäkirjojen voimaantulo on viivästynyt suunnitellusta, sillä vakuutusmarkkinoilla ei ole ollut tarjota niiden edellyttämää ydinvastuuvakuutusta. Nyt valmius pöytäkirjojen ratifiointiin on saavutettu ja ratifiointitilaisuus järjestetään joulukuussa 2021.

Keskeisimmät ydinvastuulakiin tehtävät muutokset koskevat vakuutuksin katettavia vastuun määriä ydinlaitoksille. Energiatuotannossa käytettävän ydinlaitoksen haltijan vastuun määrä nostettaisiin 700 miljoonasta eurosta 1,2 miljardiin euroon. Ydinvastuulain mukaisia vastuumääriä porrastettaisiin siten, että korkein vastuumäärä koskisi ainoastaan energiantuotannossa käytettäviä ydinlaitoksia, joiden toimintaan liittyy suurin huomattavia kustannuksia aiheuttavien vahinkojen riski. Muiden kuin energiantuotannossa käytettävien ydinlaitosten sekä ydinaineiden kuljetusten kohdalla vastuun määrät olisivat 80—250 miljoonaa euroa.

Vastuumäärien porrastaminen suoraan ydinvastuulaissa mahdollistaa sen, että tapauskohtaisesta päätöksenteosta vastuumäärän alentamiseksi luovuttaisiin. Tavoitteena on lisätä ennustettavuutta toiminnan harjoittajien näkökulmasta sekä vähentää hallinnollista taakkaa, joka nykyisin aiheutuu vastuumäärän alentamismenettelystä sekä ydinlaitoksen haltijalle että valtioneuvostolle. Lisäksi säädettäisiin erityisestä vakuutustakuusta, jonka valtioneuvosto voisi säädettyjen edellytysten täyttyessä antaa sellaisen henkilövahingon korvaamista varten, joka ilmenee myöhemmin kuin 10 vuoden kuluessa, mutta enintään 30 vuoden kuluessa ydintapahtumasta.

Esitykseen ehdotetaan myös, että eduskunta antaisi suostumuksensa niin sanottua vastavuoroisuusperiaatetta koskevan varauman tekemiseksi Pariisin yleissopimuksen vuonna 2004 tehdyn muutospöytäkirjojen ratifioinnin yhteydessä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että eduskunta antaisi suostumuksensa sille, että Suomi antaisi vuonna 2004 tehdyllä pöytäkirjalla muutetun Brysselin lisäyleissopimuksen mukaisen selityksen muutospöytäkirjan ratifioinnin yhteydessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle riskirahoitusta alkuvaiheen pääomarahastoihin sijoittavasta valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 239/2020 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 20/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 20/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.54 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Esittelen tämän talousvaliokunnan mietinnön. Esityksessä ehdotetaan säädettävän Business Finland Venture Capital Oy:n sijoitustoimintaan liittyvien väärin maksettujen valtiontukien keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä. Takaisinperintä säädetään Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin tehtäväksi.

Business Finland Venture Capital Oy:n sijoitusten valtiontukea sisältävät sijoitukset perustuvat yhtiön sijoituspolitiikkaan ja riskirahoitusohjelmaan, joka puolestaan perustuu Euroopan komission antamaan yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen ja sen 21 artiklaan. Business Finland Venture Capital Oy:tä koskevassa laissa ei tällä hetkellä säädetä, mikä taho voi tehdä takaisinperintäpäätöksen sellaisesta sijoituksesta, jonka ei katsota täyttävän yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimuksia. Takaisinperintä voisi tapahtua tilanteissa, joissa sijoitushetkellä kohdeyrityksen taloudellinen toimintahistoria on ollut liian pitkä tai kohdeyritys on ollut niin sanottu vaikeuksissa oleva yritys. Sijoituksen toteutustapa voi olla ollut yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen vastainen, vaikka sen kohteena oleva yritys täyttäisikin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ja sen 21 artiklan vaatimukset.

Talousvaliokunta pitää ehdotettua lainsäädäntöä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin huomautuksin, jotka käyn pääkohdittain läpi:

Ensinnäkin perustuslakinäkökulma: Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Takaisinperintää on vakiintuneesti pidetty perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna merkittävänä julkisen vallan käyttönä. Takaisinperintää koskeva toimivalta on nyt ehdotetussa sääntelyssä asianmukaisesti osoitettu Innovaatiorahoituskeskukselle, joka on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluva virasto ja siten perustuslain 124 §:ssä tarkoitettu viranomainen.

Taannehtivuus: Esityksessä mahdollistetaan takaisinperintämenettely myös taannehtivasti. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että valtiontuen takaisinperintä ei ole perustuslain 8 §:n tarkoittama rangaistus eikä se myöskään merkitse hallinnollisen rangaistusseuraamuksen määräämistä. Ehdotettu takaisinperintäsääntelyn soveltaminen ei siten merkitse perustuslain 8 §:ssä kiellettyä taannehtivaa rangaistusta eikä ehdotettu voimaantulosäännös ole ongelmallinen rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta.

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa lakiehdotusta on tarkasteltu myös omaisuuden suojaa koskevan perustuslain 15 §:n kannalta. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että ehdotettu sääntely ei ole ongelmallista myöskään sopimussuhteiden pysyvyyden kannalta.

Takaisinperinnän ajallisen soveltamisalan arvioinnissa on erityistä merkitystä annettava sille, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen valtiontukisäännösten sisältämä velvollisuus kielletyn tuen takaisinperintään on ollut voimassa jo sijoituksia tehtäessä. Samoin valtiontuen sallitut puitteet määrittelevä yleinen ryhmäpoikkeusasetus ja takaisinperinnän perusteet määrittelevät valtionavustuslain 21 ja 22 §:t ovat olleet voimassa ja velvoittavaa oikeutta jo silloin, kun kohderahasto on ennen lain voimaantuloa tehnyt sijoituksen. Sama koskee sääntöjenvastaisen tuen takaisinperintäkoron laskemista koskevia säännöksiä asetuksessa 79/2004/EY.

Sikäli kuin ennen nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaisen sääntelyn voimaantuloa tehtyihin sijoituksiin on sisältynyt lainvastaista valtiontukea, on kyseinen tuki ollut lainvastaista jo sijoitusta tehtäessä. Tällaiseen lainvastaiseen tukeen on myös sen

myöntämisestä alkaen kohdistunut EU:n perussopimuksiin ja siten jäsenvaltioissa voimassa olevaan oikeuteen perustuva takaisinperintävelvollisuus.

Talousvaliokunnan päätelmät:

Jäsenvaltio voi valita keinot, joilla se täyttää takaisinperintävelvollisuutensa, kunhan niissä noudatetaan tehokkuusperiaatetta ja vastaavuusperiaatetta. Kun otetaan huomioon, että julkisen vallan käytön tulee perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan perustua lakiin, kielletyn valtiontuen keskeyttämiseen ja takaisinperintään on oltava laissa erikseen määritelty nimenomainen oikeusperusta. Tähän viittaa myös ehdotetun lain 4 §:n 2 momentin säännös, jossa yhtiö velvoitetaan ilmoittamaan rahoituskeskukselle takaisinperinnälle olevasta perusteesta, joka määräytyy 4 §:n 3 ja 4 momentissa mainitun lainsäädännön mukaisesti. Tällainen takaisinperinnän peruste määriteltäisiin ehdotetun 4 a §:n 3 ja 4 momentissa. Näiden säännösten mukaan Innovaatiorahoituskeskuksella olisi velvollisuus tehdä valtiontuen keskeyttämis- tai takaisinperintäpäätös, jos valtiontuki on EU:n yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen vastainen tai jos valtiontuen saaja on menetellyt valtionavustuslain 21 tai 22 §:ssä kuvatulla tavalla.

Sääntelyä voidaan takaisinperinnän oikeudellisten perusteiden määrittelyn osalta pitää kaiken kaikkiaan varsin väljänä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut sääntelyn täsmentämisen olevan tarpeen.

Talousvaliokunta toteaa, että perustuslakivaliokunnan osoittamat säännöksen ongelmalliset osuudet ovat luonteeltaan viittaussäännöksiä: takaisinperinnän perusteet ovat johdettavissa joko ryhmäpoikkeusasetuksen N:o 651/2014 tai valtionavustuslain sääntelystä.

Ryhmäpoikkeusasetukseen viittaaminen ei ole täysin ongelmaton tapa kuvata tilanteita, joissa takaisinperintään ryhdytään. Talousvaliokunta yhtyy tähän kantaan, mutta huomauttaa, että EU-sääntely nimenomaisesti edellyttää kyseisen säännöksen väljyyttä. Tässä katsannossa 4 a §:n 3 momentin osittainen epätäsmällisyys ei ole poistettavissa kansalliseen lakiin tehtävillä tarkennuksilla, koska näin toimien tultaisiin takaisinperintää säännelleeksi kyseisen normin lähtökohtana olevasta EU-sääntelystä erkaantuvasti.

Myös 4 a §:n 4 momentti, jonka mukaan takaisinperintä tulee tehdä, jos tuensaaja on menetellyt valtionapulain vastaisesti, on täsmentämisen tarpeessa: säännös ei ota kantaa siihen, mihin täsmälliseen viitatun lain kohtaan voidaan takaisinperinnän perusteena vedota. Talousvaliokunta pitää tätä perustuslakivaliokunnan tavoin epätyydyttävänä sääntelyratkaisuna katsoen kuitenkin, että yksinomaan nyt käsillä olevan lain säännöstä muuttamalla ei ole mahdollista selkeyttää valtionapulainsäädäntöön liittyviä tätä kysymystä laajempia valtionapunormiston systematiikkaan liittyviä epätarkkuuksia ja epäajanmukaisuuksia. Talousvaliokunta kiinnittää valtioneuvoston huomion välttämättömyyteen arvioida valtionapulainsäädännön ajanmukaistamistarpeet kokonaisuutena.

Koska takaisinperintä on hallintomenettelyä, ennen takaisinperintää koskevan päätöksen tekemistä Innovaatiorahoituskeskuksen tulee hallintolain 31 §:n mukaan huolehtia takaisinperinnän perusteiden riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Keskuksen on siten esitettävä selvitys siitä, että myönnetty valtiontuki on kiellettyä ja että sen takaisinperinnälle on riittävät perusteet. Takaisinperinnän kohdetta on hallintolain 34 §:n mukaisesti myös kuultava takaisinperintävaatimuksesta ja siihen liittyvistä selvityksistä. Päätös on lisäksi perusteltava hallintolain 45 §:n mukaisesti.

Takaisinperintäpäätöksen lainmukaisuus on saatettavissa hallintotuomioistuimen arvioitavaksi. Menettelysääntelyn voidaan katsoa vahvistavan takaisinperinnän kohteen oikeusturvaa suhteessa väljään takaisinperintätoimivallan määrittelyyn.

Talousvaliokunnan päätösehdotus: eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 239/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 239/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle eläkesäätiöitä, eläkekassoja ja vakuutuskassoja koskevaksi lainsäädännöksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 28/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 19/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 19/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Avaan yleiskeskustelun. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.03 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti. Haluan kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa tästä mietinnöstä ja valiokunnan lakiehdotukseen tekemistä muutosesityksistä. Erityisesti haluan kiittää valiokuntaa siitä, että se on huomioinut talousvaliokunnan lausunnossaan esittämän huolen siitä, että jotkin lakiesityksessä esitetyt vaatimukset voisivat kasvattaa pienten lisäeläkelaitosten hallinnollista taakkaa kohtuuttoman suureksi. Tähän liittyen valiokunta esittääkin lisättäväksi säännöstä siitä, että alle 100 vakuutetun lisäeläkelaitoksen osalta eläkesäätiö- ja eläkekassalain 4 luvun 22 ja 24 §:n soveltamista tietyin osin rajataan. Tämä muutosesitys on kannatettava, ja kiitokset siitä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 28/2021 vp sisältyvien 1.—28. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 2020

Kertomus K 1/2021 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 8/2021 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 8/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Avaan keskustelun. Edustaja Risikko, poissa. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.04 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitän sivistysvaliokuntaa hyvästä mietinnöstä. Mielestäni on meille suomalaisille ja meidän asenteellemme kuvaavaa, että tämä mietintö lähtee liikkeelle korostamalla kirjastojen yleistä yhteiskunnallista merkitystä. Valiokunta toteaa, että kirjastot tukevat toiminnallaan kansalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen paitsi tiedon saamisen myös kulttuurin harrastamisen näkökulmasta. Kirjastot ovat suomalaisille tärkeitä. Niitä käytetään paljon, ja niiden kautta olemme voineet kansana kasvaa ja vahvistua ja pärjätä muuttuvassa maailmassa.

Arvoisa puhemies! Keskustalle on Santeri Alkion ajoista alkaen ollut keskeisenä arvona se, että haluamme tukea ja vahvistaa ihmisten itseauttamiskykyä. Tässä kirjastot ovat tärkeässä asemassa, koska niiden kautta syvennetään ja laajennetaan tietoa, kulttuuria ja sivistystä. Meidän itse kunkin ja koko maan on katsottava eteenpäin, ja tässä meitä kirjastot merkittävästi auttavat.

Kuten valiokunta mietinnössään toteaa, Eduskunnan kirjasto palvelee eduskuntaa toimialallaan ja toimii eduskunnan keskusarkistona. Se toimii myös julkisena oikeudellista tietoa, yhteiskuntatietoa ja eduskuntatietoa välittävänä keskuskirjastona. Kirjaston hallituksen jäsenenä on ollut antoisaa tutustua sitäkin kautta Eduskunnan kirjaston toimintaan ja havaita se, miten Eduskunnan kirjaston toimintaa arvostetaan yli puoluerajojen.

Kiitän Eduskunnan kirjaston henkilökuntaa hyvästä työstä. Kirjasto on voinut koronaaikanakin mahdollisuuksien mukaan ja rajoitusten puitteissa palvella kansanedustajia ja muita kirjaston palveluita tarvitsevia. Palvelut ovat tosiaan olleet rajattuja, välillä enemmän, välillä vähemmän, tilat ovat olleet välillä kokonaan suljettuna, ja välillä ne ovat olleet noutokirjastotyyppisesti auki.

Vuoden 2020 aikana kirjastoa työllistivät myös erilaiset hankkeet ja muun muassa uuden Alma-kirjastojärjestelmän käyttöönotto. Alma on laajentanut kirjaston asiakkaiden pääsyä e-kirjojen ja elektronisten lehtien pariin. Tämä on ollut hyvää nykyajassa kiinni pysymistä ja laajentanut kirjaston käyttömahdollisuuksia.

Kirjaston ja arkiston tietopalvelu toimivat vuonna 2020 lähes normaalilla tavalla. Tietopalvelu palvelee muun muassa toimittajia, tutkijoita ja opiskelijoita. Tässä ajassa, jossa liikkuu mitä erilaisinta tietoa, on yhä tärkeämpää, että on mahdollisimman helposti saatavilla tarvittaessa opastettuna luotettavaa tietoa, tosiasioita, faktoja. Näitä tarjoamalla Eduskunnan kirjasto toteuttaa tärkeää, sille laissa määriteltyä tehtäväänsä. Eduskunnan kirjaston toimintaa kannattaa edelleen kehittää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

18.08 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Aittakummulle hyvästä puheenvuorosta. Valiokunnan puheenjohtaja Risikko on valitettavasti estynyt pääsemään tähän, mutta kiitän myös häntä ja valiokuntaa tästä mietinnöstä. Täytyy sanoa, että kirjaston toiminta on saanut tässä ihan hyvän palautteen ja se tietysti kirjaston hallituksen puheenjohtajana myös minua lämmittää.

Työntekijät ovat tehneet hyvää työtä myös korona-aikana. Kirjasto tarjoaa peruspalvelua oikeudellisen tiedon, yhteiskuntatiedon ja eduskuntatiedon osalta sekä tämän talon henkilökunnalle että myös kaikille kansalaisille, toimittajille, virkamiehille, opiskelijoille ja ylipäätään kaikille, jotka haluavat kirjastoa käyttää, ja sitä tietoa ja palvelua on siellä ollut saatavana myös näinä poikkeuksellisina aikoina, ja näin tulee toivottavasti myös jatkossa olemaan.

Eduskunnan kirjasto täyttää ensi vuonna 150 vuotta. Se on merkittävä rupeama arvokasta työtä. Kirjaston kansliassa on vireillä organisaatiomuutos, ja se on eduskunnan puhemiehen liikkeelle laittama selvitystyö. Se etenee nyt tuolla taustalla koko ajan, ja ihan hyvä että etenee. Organisaation toimintaa ja mahdollisia päällekkäisyyksiä ja työn järjestämistä kannattaa aina kriittisesti katsoa ja sitä, miten pystytään samalla rahalla, samalla työntekijämäärällä tekemään paremmin niin, että sekä työnteko on miellyttävää että myös palvelun hakijat, asiakkaat, saavat palvelua joustavasti.

Valiokunta on kiinnittänyt aikaisemmin huomiota ja kirjaston hallituskin on kiinnittänyt huomiota siihen, että vaikka organisaatio muuttuu, olisi tärkeätä, että kirjaston nimi säilyy myös jatkossa samana, koska sillä on pitkä historia. Ja olisi myös tärkeätä, että kirjasto säilyy avoimena käyttäjille samalla tavalla kuin se tällä hetkellä on.

Näillä sanoilla ei muuta kuin hyvää jatkoa myös Eduskunnan kirjastolle tärkeässä tehtävässä. Lukutaito ja avoin tieto ovat tämän yhteiskunnan yksi tukipilari.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 1/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

11. Lakialoite laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 11/2020 vp Sebastian Tynkkynen ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro. [Sebastian Tynkkynen: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä tuleekin noin kaksitoistaminuuttinen, ja tuossa ei hirveästi puheenvuoropyyntöjä näyttänyt olevan. Luenko putkeen vai kahdessa osassa?] — Voit lukea putkeen. [Sebastian Tynkkynen: Okei, säästetään aikaa.]

Keskustelu

18.11 **Sebastian Tynkkynen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaamme kaikki yleisellä tasolla käsityksen siitä, että Suomessa vallitsee elinkeinonvapaus. Se taataan jo perustuslaissamme. Samalla tavoin on kuitenkin yleisesti hyväksyttyä, että tarvitaan tiettyjä yhteisiä pelisääntöjä, joiden puitteissa maassamme voidaan toimia. Villin lännen säännöt eivät suomalaiseen yhteiskuntaan sovi. Mitä yksityiskohtaisemmin näihin tarpeellisiin

sääntöihin pureudutaan, sitä enemmän kansalaisten ja poliitikkojen näkemyksistä alkaa löytyä eroja. Usein näistä voi olla hyvin hankalaa päästä yhteisymmärrykseen. Kasvava sääntely harvemmin herättää koko puoluekentän laajuisia hurraa-huutoja. Väittäisin kuitenkin, että löytyy sellaistakin sääntelyä, jolle on kansalaisten ja eduskuntapuolueiden laajempi tuki. Ne ovat myös sellaisia toimia, joista olisi varmasti mahdollista päästä yhteisymmärrykseen. Yksi tällainen osa-alue on pikavippiyhtiöitä koskevan puutteellisen lainsäädännön korjaaminen. Moni kansalainen odottaa, että eduskunta ja sen 200 kansanedustajaa laittaisivat rajat tälle riistolle, jonka sallitaan yhä jatkua.

Arvoisa puhemies! Olemme kestämättömästi velkaantuva yhteiskunta, jossa valtion lisäksi velkaongelmissa ovat kansalaiset. Suomessa noin 400 000 kansalaisella on maksuhäiriömerkintä, ja suunta on tässä ollut vain ylöspäin. Keskeisessä asemassa tästä näkökulmasta voidaan pitää juuri pikavippejä. Pikavippien aiheuttamat ongelmat levittäytyvät laajalle koko yhteiskuntaan. Niistä kärsivät niin velkataakan kanssa sinnittelevät kansalaiset kuin myös heidän läheisensä. Pikavipit ovat esimerkiksi peliriippuvuuden kanssa painivien näkökulmasta äärimmäisen petollisia. Peliongelmiin apua tarjoavan Peliklinikan arvioihin perustuen valtaosa sen asiakkaista onkin rahoittanut pelaamistaan pikavipein. Riippuvuutta ruokitaan siis vippifirmojen toimesta.

Kun nettiä selaillessa ruudun täyttävät välkkyvät ilmoitukset siitä, kuinka helppo luotto on vain minuuttien ja muutaman hiirenklikkauksen päässä, osoittaa se, että jokin on pahasti pielessä. Kun valtionyhtiö Postin verkkosivuilla muuttoilmoitusta taannoin tehdessäni ruudulle lävähti rahoitustarjous muuttokuluihin, osoitti se tilanteen härskiyden. Samoilta sivuilta tarjottiin vieläpä kampanjakoodia kulutusluottoa tarjoavaan firmaan. Pikavippifirmat saavat mainostulvallaan vapaasti luoda mielikuvaa vipeistä arkea helpottavina ratkaisuina, eikä mainonnan eettisyydestä ole tietoakaan. Silti sen sallitaan jatkua.

Arvoisa puhemies! Kilpailu- ja kuluttajavirasto julkaisi vuonna 2019 kattavan selvityksen, joka kantaa nimeä ”Pikavippiongelmien laatu ja laajuus”. Siinä haastatellut talous- ja velkaneuvojat näkivät pikavippien mainonnan sekä luotonsaannin helppouden ja nopeuden olevan yksi keskeinen ongelmakohtamme. Näillä todettiin olevan ilmiselvä vaikutus kuluttajien ylivelkaantumiseen. Kysymys kuuluukin, miksi tilannetta ei ole korjattu.

Tarve muutokselle on siis ilmeinen, mutta jos vielä joku empii sen suhteen, mitä pitäisi tehdä, voi mallia hakea kansainvälisistä hyvistä ratkaisuista aivan lähellämme. Esimerkiksi naapurimaassamme Norjassa on päädytty kieltämään luottojen markkinoinnissa lainansaannin helppouteen ja nopeuteen viittaavat ilmaisut. Tanskassa puolestaan lyhytaikaisille käyttöluotoille edellytetään 48 tunnin harkinta-aikaa. Virossa sen sijaan on kielletty asuntoluottoja tai kansainvälisiä luottokortteja lukuun ottamatta kokonaan luottojen mainostaminen televisiossa tai radiossa. Kun Suomessa istuu autossa radiota kuunnellen tai katsoo televisiomainoksia, tarjotaan meillä vippiä vipin perään. Aurinko paistaa taustalla, pikalainaa saa helposti, eikä huolta huomisesta tunneta. Pikavippien karun todellisuuden ja mainonnan välillä on valtava rotko, jonne moni vippejä ottavakin erehtyy astumaan.

Pikavippimainonnan laajuudesta on saanut jotain osviittaa, kun tähän aihepiiriin on paneutunut ja etsinyt tietoa. Sen seurauksena pikavippimainosta tuli tietokoneen ruudun täydeltä ja vippiä kerrottiin saavan vaikka ilman luottotietojakin. Kun sitten syventyy tarkemmin tähän pikavippien mainostulvaan, voi havaita, että täällä ovat valloillaan juuri nämä edellä kuvatut haitalliset markkinointitavat. Ne ovat valloillaan, koska ne ovat pikavippifirmojen näkökulmasta tehokkaita. Ne ovat valloillaan myös siksi, koska niitä ei ole onnistuttu poliitikkojen toimesta suitsimaan.

Arvoisa puhemies! Kun menin ensimmäisen pikavippejä tarjoavan yhtiön verkkosivuille, niin etusivulla vippiä markkinoitiin lainan helppoutta ja nopeutta ylistäen. Kun sivustoa silmäilee vielä enemmän, käy ilmi, että lainahakemuksen on laskettu vievän vain viisi minuuttia ja että lainahakemuksia voi laittaa vaikkapa keskellä yötä.

On välttämätöntä, että jossain muodossa lainaraha tulee useimmille meistä joskus ajankohtaiseksi. Erilaisten luottojen avulla pääsemme rakentamaan elämäämme esimerkiksi yhteiseen kotiin tarvittavan asuntolainan tai vaikkapa työmatkustamisen mahdollistavan autolainan turvin. Mutta ovatko nämä vippifirmojen äärimmäisen nopeat ja helpot korkeakorkoiset lainat sellaista luotonmyöntöä, jota yhteiskuntana haluamme olla tukemassa? Näin me nimittäin teemme, ellemme puutu siihen.

Tällaisten luottojen turvin ei rakenneta elämää ja sen peruspilareita. Päinvastoin, ne saattavat tuhota monen elämän, murentaa näitä peruspilareita ja viedä kodit sekä työpaikat mennessään. Vippifirmojen toimintaa kuulee joskus puolustettavan sillä perusteella, että kuluttaja itse päättää ottaa vipin ja on siksi itse siitä myös vastuussa. Vastuun seurauksista kantaakin ankaralla tavalla ennen pitkää vipin ottanut henkilö itse. Sen lisäksi siitä koituvat seuraukset lankeavat kuitenkin koko yhteiskunnan vastuulle.

Toistuvien vippien virta kaivaa usein rotkon niin syväksi, että moni päätyy heittämään hanskat tiskiin. Lisäksi on moraalisesti hyvin tuomittavaa, jos lainsäätäjinä seuraamme toimettomina vierestä, kuinka esimerkiksi peliriippuvaiselle tarjotaan hädän hetkellä addiktiota ruokkivaa rahoitusta, ja tyydymme vain toteamaan, että itsepähän sen rahan otit. Yhteiskunta, sen veronmaksajat ja ongelmiin ajautuneet kansalaiset häviävät kaikki tässä kalliissa leikissä.

Arvoisa puhemies! Kansanedustajat kukin vuorollaan vetoavat siihen, kuinka on jo tehty toimia pikavippibisneksen ja sen aiheuttamien haittojen hillitsemiseksi. Jokainen vippikarnevaaleja rajoittava toimi on ollut toki hyödyksi, mutta kun katsomme velkaongelmien jatkuvaa kasvua, on selvää, ettemme ole tehneet tarpeeksi. Me annamme pikavippibisneksen rehottaa villinä ja välillä käymme nyppimässä siitä yksittäisen lehden pois, kunnes se taas kasvaa takaisin. Sen jälkeen vippiralli sekä juhlat toimistoissa saavat taas jatkua yhteiskunnan piikkiin. Tarvitaankin useita toimia ja pitkäjänteistä työtä. Monen kohdalla se on jo liian myöhäistä, mutta sitä suuremmalla syyllä toimiin pitäisi ryhtyä heti, jotta näiltä kohtaloilta voitaisiin välttyä.

Arvoisa puhemies! Kun jokin elinkeino alkaa muutamien keinottelijoiden rikastumisen varjolla tuottamaan valtavaa pahoinvointia yhteiskuntaamme, on silloin jossain kohtaa lainsäätäjinä epäonnistuttu. Siksi onkin käsittämätöntä, että ylläpidämme tässä maassa sellaista toimialaa, jonka kansalaisille aiheuttama ahdinko nousee kerta toisensa jälkeen esille. Yksi asia on nimittäin vuosien saatossa tullut suomalaisille harvinaisen selväksi: vastuuttomat vippifirmat eivät tule kantamaan sen enempää yhteiskuntavastuuta kuin huolta kansalaisille aiheuttamistaan ongelmistakaan. Se on käynyt niin selväksi, että yhdenkään lakeja säätävän kansanedustajan ei tulisi enää seisoa tumput suorina ja ihmetellä velkaongelmien paisumista.

Esitän tällä lakialoitteella, että kulutusluottojen markkinoinnissa olisi kiellettyä vedota nopeuteen, matalaan luoton myöntämisen kynnykseen tai helppoon luotonhakuprosessiin tai luoton helppoon saatavuuteen.

Kun kansalaiselle tulee tarve hankkia asuntolainaa, lainata rahaa autoa varten tai ottaa vaikkapa remonttirahaa katon korjaamista varten, hän varmasti löytää sopivan pankin ilman, että hänelle kerrotaan, että hakemuksia voi lähettää keskellä yötä tai että hakemuk-

seen kerrotaan vastattavan minuuteissa. Kattopeltien tai asuntokaupan näkökulmasta minuutit ovat sivuseikka, mutta paniikkiratkaisuun päätyvän kaveriristeilylle lähtevän kansalaisen kannalta nämä minuutit voivat tulla äärimmäisen kalliiksi.

Samalla esitän tällä lakialoitteella, että kulutusluottona myönnettävät varat voitaisiin luovuttaa asiakkaalle vasta 48 tuntia myönteisen luottopäätöksen jälkeen. Näin vippifirmat eivät saisi käytettyä hädänalaisen kansalaisen heikkoa asemaa hyödyksi. Hädässä ja hetken mielijohteesta tehtävät päätökset voivat olla monelle kansalaiselle kohtalokkaita. Meillä Suomessa on jo tälläkin hetkellä voimassa laki, joka rajoittaa kulutusluottojen saannin yöajan ulkopuolelle. Jos luottoa tarvitsee keskellä yötä tai heti viiden minuutin päästä, se harvemmin on merkki kestävästä ratkaisusta. Siksi lainsäädännössä tulisikin reagoida näihin ongelmiin. Luottojen mainonta on saatava moraalisesti kestävämmälle pohjalle, sillä tällä hetkellä se ei sitä ole.

Poliitikoilta tuntuu ajoittain löytyvän halua säännellä sellaisiakin asioita, joita ei olisi tarpeen säännellä. Siispä halua luulisi löytyvän myös tällaisissa kokonaisuuksissa, joissa uudet pelisäännöt palvelisivat koko yhteiskunnan etua. Tällä hetkellä tarvittavia pelisääntöjä ei ole ja vippifirmat osoittavat kiitoskorttinsa poliitikoille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

18.23 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! Kyllä edustaja Tynkkynen tyhjensi aika lailla pajatson, koska oikeasti olen ihmetellyt itsekin sitä asiaa, minkä takia tänä päivänä voidaan tällaisessa yhteiskunnassa vieläkin hyväksyä laillinen koronkiskonta. Melkein vähintä, mitä asiassa voidaan tehdä, on se, että tällaista korkeakorkoista nopeaa vippiä ei voisi saada ex tempore. Sen takia aikoinaan koronkiskonta kuin pimeät lestit ynnä muutkin ovat olleet kiellettyjä, etteivät ihmiset hairahdu heikolla hetkellä, ja nytten käytetään hyväksi juuri näitä heikkoja ihmisiä. Niin paljon kuin minä olen kuullut täällä heikossa asemassa olevien puolustamisesta ja huonossa asemassa olevan puolustamisesta, siitä joka päivä saa kuulla kymmeniä kertoja, kuinka meidän missäkin asiassa pitää olla heikompien puolella, mutta tässä ei sitten kuitenkaan olla, ei yhtään. Se on ihan käsittämätön juttu. Joskus tulee mieleen jopa, että jonkun täytyisi maksaa jollekin, ettei tämä asia etene, koska kuitenkin tässä on täysin koko kansan tuki meidän takana ja kun tuntuu kuitenkin olevan jokainen edustajakin, kenen kanssa tästä asiasta vähänkään keskustelee, aivan samaa mieltä.

On aivan päivänselvää, että meitä on ihmisiä ja etenkin nuoria ihmisiä, mitkä eivät välttämättä aina funtsaile näitä asioita loppuun asti. Itsekin toistakymmentä vuotta makselin nuoruuden luottokorttihölmöilyjä, kun ei oikeasti älli riittänyt siihen asiaan. Mutta on täysin kohtuutonta tämänpäiväinen. Silloin piti sentään hakea ne kortit ja piti olla työpaikkoja ja piti olla kaikennäköistä muutakin. Niitä ei saatu tuosta vain. Nimittäin voin kuvitella, että jos silloin olisi saanut, niin meikäläisenkin laskut olisivat olleet vielä kovempia kuin ne nyt ehtivät olemaan, koska jonkunnäköinen harkinta ja järkevyys siinä oli.

Pistetään oikeasti tämä porukalla kuntoon. Meillä on oikeasti ihmisten tuki takana, kun tämä asia pistetään kuntoon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

18.25 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustaja Tynkkyselle arvokkaasta pohdiskelusta. Katsoin tuossa valtioneuvoston sivuilta tämmöistä Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin selvitystä viime vuoden lopulta, ja siinä on lopputulemana se, että ylivelkaantuminen on viimeisen kymmenen vuoden aikana lisääntynyt kaikilla selvityksessä käytetyillä objektiivisilla mittareilla. Ja silloin on äärimmäisen tärkeää, kun ihmiset ovat velkakierteessä, ettei ole sellaisia mahdollisuuksia, että aivan mielijohteesta ja äkkiseltään tulevat lainarahat käyttöön.

Mietin itse, että en oikein juurikaan keksi tilannetta, että olisi semmoinen aito tilanne, että juuri nyt tarvitsisin tässä heti minuutin päästä rahaa. Jos sairastun, menen sairaalaan... No voi tietysti olla, että haluan mennä yksityiselle ja just nyt minulla ei jostakin syystä ole rahaa, mutta eihän sitä laskuakaan nyt yleensä tarvitse siinä maksaa. Ja jotenkin en oikein keksi sellaisia perusteita, miksi se pitäisi heti saada käyttöönsä.

Me ollaan puhuttu tässä viime päivinä täällä paljon syrjäytymisestä ja siitä, että ihmiset jäävät yhteiskunnan reunalle, eivät ehkä halua työllistyä. Tämä velkakierre vaikuttaa siihen, ettei kannata ottaa työtä vastaan, ja moneen muuhun asiaan: tulee maksuhäiriöitä, ulosottokierrettä — ja ei saa sitten kaikkia palveluita, kun on maksuhäiriöitä.

Tämä on erittäin tärkeää, että me otamme näitä esille. Ja kiitos Sebastian Tynkkyselle hyvästä lakialoitteesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.27 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Kuuntelin tätä Tynkkysen lakialoitetta tuolla työhuoneessa, ja oikeastaan varmaan jo Tynkkynen puheenvuorossaan sanoi kaiken, mitä tähän voi liittyä. Siis tämä on erittäin hyvä lakialoite, ja oikeastaan itse olen tätä pohtinut siltä kannalta, mikä on sellainen tilanne, missä minä ottaisin pikavipin. Oikeastaan ei tule mieleen muuta kuin semmoinen, että olisi jollakin muulla joku yrityksen vero tai joku semmoinen, mikä on pakko saada hoidettua jonain päivänä, niin silloin tällainen voisi olla. Mutta valitettavasti Suomessa on tilanne semmoinen, että joku vanhus saattaa joutua ottamaan hädän hetkellä jopa ruokaan tai lääkkeisiin pikavippiä.

Kokonaisuutena katson, nämäkin huomioiden näen, että tuon 48 tunnin rajan asettaminen tämmöisen pikavipin saamiseksi poistaisi kaiken holtittoman ja turhan käytön, eikä sitä käytettäisi sitten siihen, että päästään viikonlopuksi bilettämään tai reissuun tai johonkin.

Tämä on erittäin hyvä lakialoite, ja voin sitä täysin kannattaa. Toivon, että tämä menestyy täällä eduskunnassa. Täällä on paljon puhetta siitä, miten me kansalaisia huomioidaan. Tämä on yksi minun mielestäni erittäin vaikuttava, koko kansaa koskien vaikuttava lakialoite, ja täyden tuen annan sille. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.29 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Tynkkysen pitämään erinomaiseen puheenvuoroon voi monin osin kyllä yhtyä myös täältä laidasta. Ja luen vielä tästä teidän esityksestänne, elikkä: ”Lakimuutoksilla vaikutetaan siihen, että pikavippiyhtiöt eivät pystyisi nykyisin tavoin mainonnalla ja nopeilla luottopäätöksillä käyttämään hyväksi vel-

ka- tai peliongelmien kanssa painivien ahdinkoa ja saamaan korkeakorkoisia luottoja myydyksi hetken mielijohteesta tehtyjen päätösten avulla.” Tähän on kyllä helppo yhtyä.

”Hallitus on esittänyt jatkoa väliaikaiseen lakiin, jolla tiettyjen kuluttajaluottojen enimmäiskorko on rajoitettu 10 prosenttiin ja luottojen ja luotonvälityspalvelujen suoramarkkinointi on pääosin kielletty”, elikkä myös näihin pikavippimainontoihin on pyritty kyllä myös lainsäädännöllä vaikuttamaan. ”Korkokattosääntelyn tehokkuuden varmistamiseksi myöskään luotosta perittäviä maksuja ei saa korottaa lain voimassaoloaikana. Rajoitusten voimassaoloa on tarkoitus jatkaa ensi vuoden syyskuun loppuun asti” — itse toivoisin, että pysyvästi.

Mutta myös kuluttajaluottojen sääntelyä nyt uudistetaan, elikkä ”Euroopan komissio ehdottaa uutta lainsäädäntöä, jolla parannetaan kuluttajaluottoihin liittyvää kuluttajansuojaa EU:ssa. Tavoitteena on myös torjua kuluttajien ylivelkaantumista sekä varmistaa, että kuluttajaluottojen tarjonta EU:n sisämarkkinoilla toimii sujuvasti.” Ja tässä on se hyvä, että luotonantajien ja luotonvälittäjien tulisi antaa kuluttajille luottoa koskevat tiedot vähintään päivää ennen kuin kuluttaja sitoutuu luottosopimukseen. 48 tuntia ei ihan toteudu, mutta ainakin se 24 tuntia on parempi kuin 5 minuuttia.

Uutta olisi myös se, että luotonantajien ja luotonvälittäjien olisi muun aineiston lisäksi toimitettava kuluttajille yhden sivun mittainen yhteenvetolomake, jossa tulee esittää luottoa koskevat perustiedot.

Arvoisa puhemies! Nämä tiedot löytyvät siis oikeusministeriön sivuilta, ja näihin voi käydä perehtymässä. Olen samaa mieltä siitä, että pikavipit aiheuttavat todella monelle suuret taloudelliset vaikeudet, ja yleensä se henkilö, joka joutuu ottamaan sen kalliin pikavipin, ei saa sitä halvempikorkoisempaa lainaa, eli hänen luottokelpoisuutensa on usein jo valmiiksi syystä tai toisesta heikentynyt. Pikavippien aiheuttamat vahingot siis kasaantuvat niille, jotka ovat jo valmiiksi heikossa asemassa.

Itse olisin valmis kieltämään lailla kaikki pikavipit, mutta vähintään tähän markkinointiin ja ylimitoitettuun koronkiskontaan me voidaan täällä yhdessä puuttua, ja näinhän hallituskin on tehnyt.

Toivon myös, että hallituksen [Puhemies koputtaa] linjaus sosiaalisen luototuksen käytöstä nyt selvitetään pikaisesti ja että se otetaan käyttöön maanlaajuisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

18.32 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä loppupuheenvuorossa kommentoin lyhyesti tähän keskusteluun osallistuneiden ihmisten kommentteja.

Suuret kiitokset ensinnäkin keskustelusta.

Mitä tulee juurikin tämmöisiin nopeisiin tarpeisiin vaikka yrittäjällä, että nyt tänään pitää saada maksettua joku tietty satojen tai jopa tuhansien eurojen maksu pois alta, niin tällä lakialoitteella ei sinänsä estetä sitä, jos siinä tosiaan yrittäjä katsoo, niin kuin varmasti katsotaan, juoksevia maksuja, että ylihuomenna on se tilanne, että pitäisi maksaa, mutta mistään ei saa, niin silloin se otetaan. Elikkä se on niin sanotusti suunnitelmallista. Mutta tämä sen sijaan katkaisee tämmöiset yhtäkkiset, että nyt pitää päästä pelaamaan tai nyt pitää päästä risteilylle. Nämä tämä lakialoite tulisi katkaisemaan, jos se menisi läpi. Ja sama homma myöskin vanhusten ruokatilanteen suhteen tai muuten. Tämä edellyttää sitä, että

aletaan elämään semmoista vastuullisempaa rahankäyttöä ja kitketään nimenomaan tämmöinen hetkittäinen, yhtäkkiä mieleen tullut ajatus, että minäpä elän yli varojeni.

Mitä tulee taas sitten edustaja Hännisen puheenvuoroon, niin nämä ovat hyviä asioita, mitä juuri äsken mainitsitte. Elikkä ne ovat niitä, mitä hallitus on tekemässä. Tässä kun lähdin puuttumaan tähän velkaantumisen kokonaisuuteen, niin kävin hyvin tarkkaan läpi, mitä hallitus on jo nyt tekemässä ja mitä se ei tee, ja sitten tein siihen liittyen. Hyvin mainitsitte näistä esimerkiksi vaikka koronkiskontaan liittyen. Olin siitä tekemässä, mutta hallitus olikin jo kerennyt siihen.

Mitä tulee taas suoramarkkinointiin, niin se on eri asia. Suoramarkkinointihan on sitä, jota vaikka puhelinmyynnissä tehdään, että soitellaan mummoille tai joillekin keski-ikäisille ihmisille, että haluatteko tämmöisen puhelinliittymän, että täältä lähtee nyt ja tämmöiset edut tulevat päälle ja näin. Eli suoramarkkinointi on eri asia kuin se, että vaikka meidän valtionyhtiö Postin sivuilla on mainos, että kun muutat, niin otapa tästä itsellesi kulutusluotto, tai missä tahansa muuallakin netissä.

Ja mitä tulee tähän 24 tunnin sääntöön, niin tosiaan tässä itse esitän sitä 48:aa tuntia, että se oikeasti olisi aitoa harkintaa. Tanskassa on jo voimassa tämä 48 tunnin sääntö. Eli mentäisiin tässä parempaan suuntaan.

Ja suuret kiitokset toki omalle porukalle, jotka ovat tätä lakialoitetta allekirjoittaneet, mutta erityiskiitokset siitä, että tässä oli kaksi kansanedustajaa, jotka perussuomalaisten ulkopuolelta olivat allekirjoittaneet tämän. He olivat Satonen ja Wallinheimo. Näille edustajille haluan esittää erityiset kiitokset, että oman puolueenne ulkopuolelta tulitte tätä aloitetta tukemaan. — Kiitoksia, herra puhemies.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

12. Lakialoite laiksi rikoslain 16 luvun 16 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 80/2020 vp Leena Meri ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.35 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Lakialoitteessani ehdotetaan lisättäväksi rikoslakiin uusi momentti, jonka mukaan vangin karkaamisesta tuomitaan myös vanki, joka jättää sovittuna aikana palaamatta vankilaan esimerkiksi lomalta tai poistuu avolaitoksen alueelta.

Voimassa olevan rikoslain säädöksen mukaan vangin karkaamista koskeva sääntely on ongelmallinen, koska se ei tunne vangin luvatonta poistumista avolaitoksesta tai tilannetta,

jossa vanki jättää palaamatta esimerkiksi lomalta takaisin vankilaan. Pykälässä vangin karkaamiseksi on lueteltu tilanteet, joissa vanki on pidätetty, viranomaisen huostassa tai kiinniotettu tai sotilaskurinpitolaissa tarkoitettuun arestiin määrätty henkilö, ja tällainen karkaa tai yrittää karata rangaistuslaitoksesta tai muusta säilöstä häntä vartioivan, saattavan tai kuljettavan henkilön huostasta.

Avolaitoksessa tai vankilomalla oleva vanki ei välttämättä ole valvonnassa esimerkiksi siten, että hänellä ei ole saattajaa mukana, minkä johdosta vangit saavat luvattomasta poistumisesta tai lomalta palaamatta jättämisestä korkeintaan kurinpidollisen rangaistuksen. Nämä kurinpidolliset seuraamukset tarkoittavat, että vanki voidaan siirtää takaisin suljettuun vankilaan, hänelle voidaan antaa varoitus tai hänen oikeuksiaan voidaan rajoittaa esimerkiksi rajoittamalla rahankäyttöä tai vapaa-ajan toimintaan osallistumista.

Kurinpidollista rangaistusta ei voida kuitenkaan pitää riittävänä seuraamuksena tähän tekoon nähden eikä tarkoituksenmukaisena luvattomien poistumisten ennaltaehkäisyn kannalta. Luvaton poistuminen avolaitoksesta tai lomalta palaamatta jättäminen on rinnastettavissa vankilasta pakenemiseen, joten teko pitää tuomita erillisenä rikoksena kuten vankilasta pakeneminenkin. Ei voi olla niin, kuten nyt joudumme joskus lehdistä lukemaan, että lomalta palataan, kun ehditään, ja niin sanotusti ”bileet on ohi” viikon, puolentoista viikon kuluttua, ja vapaaehtoisesti näin itse ratkaisee, milloin päättää lomansa.

Rikosseuraamuslaitoksen tietojen mukaan karkaamiset tai sen yritykset ovat tosin vähentyneet 10 vuoden aikana. Tilastot kertovat, että pakojen ennalta ehkäisemiseksi jokainen pako analysoidaan tarkkaan. Vuonna 2019 suljetuista laitoksista karkasi 6 vankia, joka on siis rangaistava teko pakona, kun taas avolaitoksista poistui luvatta 45 vankia. Tämä on aika merkittävä osa. Heille on myönnetty kuitenkin luottamuksellinen tilanne ja asema, että he saavat olla avolaitoksessa tai sitten pääsevät lomille.

Avolaitoksissa tulisi luvattoman poistumisen kriminalisoimisen lisäksi kiinnittää enemmän vakavasti huomiota siihen, millaisia vankeja avolaitoksiin ylipäätään siirretään. Rikosseuraamuslaitos tekee vangeista riskiarvion, jossa arvioidaan vangin aiempaa käytöstä, päihteettömyyttä, sitoutumista koulutusohjelmaan tai vastaavaan. Ennen kaikkea kyseessä on kokonaisvaltainen arvio. Avolaitokseen tulee mielestäni siirtää vain ne ihmiset, jotka eivät ole vaarallisia muille, ja painoarvoa tulee antaa myös teoille, joista tekijä on tuomittu.

Ehdotan siis rikoslain 16 luvun 16 pykälään uuden 2 momentin, joka koskee vangin karkaamista, ja 2 momentti kuuluisi, että ”vangin karkaamisesta tuomitaan myös vanki, joka jättää sovittuna aikana palaamatta vankilaan tai poistuu luvatta avolaitoksen alueelta”, ja tässä on rangaistuksena sakkoa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

18.40 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Aivan ensiksi haluan kiittää edustaja Merta erinomaisesta lakialoitteesta. Lakialoite puuttuu selkeään epäkohtaan lainsäädännössämme, ja siksi olisikin suotavaa, että edustaja Meren tekemän lakialoitteen myötä asian korjaaminen saataisiin liikkeelle.

Kansalaisten kanssa keskustellessa nousee monesti esille huoli siitä, kuinka Suomessa tuomittavat rangaistukset ovat vähäisiä tekojen vakavuuteen nähden. Asian kannalta suurin ongelma ei välttämättä ole lainsäädäntömme rangaistusasteikossa, vaan siinä, miten rangaistukset käytännössä toteutuvat. Sen lisäksi, että tuomittavissa rangaistuksissa paino-

tetaan rangaistusasteikon kevyempää päätä, usein tästäkin suoritetaan vankilassa vain puolet. Ensikertalaiseksi luokitellaan meillä varsin lepsusti niitäkin, jotka todellisuudessa ovat syyllistyneet rikoksiin jo useampaan kertaan.

Kun yhä enemmän painotetaan vankien yhteiskuntakelpoisuutta koskevia näkökulmia, on päädytty tilanteeseen, jossa suoritettavat tuomiot ovat lyhyitä ja yhä useampi vanki suorittaa rangaistustaan avolaitoksessa. Myös vangeille myönnettävät lomat ovat normaali käytäntö.

Arvoisa puhemies! Ei siis ole ihme, että kaikkien näiden seikkojen jälkeen kansalaisille muodostuu kuva lepsusta järjestelmästä. Rangaistukset ovat lyhyitä, niitä ei tarvitse suorittaa loppuun, ja suoritustapakin on jotain muuta kuin käsitys perinteisestä vankilatuomiosta.

Jos tähän yhtälöön lisätään se, että lomilta voi jättää palaamatta tai että avolaitoksesta voi poistua luvatta, rapauttaa se entisestään uskoa järjestelmäämme. Ei voi olla niin, että näistä on seuraamuksena korkeintaan kurinpidollisia toimia. Käytännössä kyse on karkaamisesta, ja siitä tulisi tuomita sitä vastaava rangaistus.

Kannatan edustaja Meren aloitetta, jotta jatkossa voitaisiin vähentää vankien luvattomien poissaolojen määrää. Asian korjaaminen olisi tärkeää myös sen kannalta, että kansalaisten uskoa järjestelmäämme saataisiin palautettua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

18.43 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustaja Tynkkyselle kannatuksesta lakialoitteelleni.

Meillä on rikosoikeudellisessa järjestelmässä monia puutteita, joita itse haluaisin muuttaa. Yksi on tietysti seksuaalirikosten rangaistukset, ja toinen on rangaistuksen mittaamista koskevat kysymykset. Mutta on ensinnäkin juuri tämä, keitä avolaitoksissa on, kuinka monta murhaa ja muuta vakavia henkirikoksia tehneitä on. He ovat saaneet erityisen luottamusaseman ja käyttävät tätä väärin eivätkä palaa lomalta. Minusta on hyvin merkillistä, että tästä ei ole rikoslaissa rangaistavaa säädöstä.

Toivottavasti tämä etenee. Voin sanoa, että jos perussuomalaiset olisivat hallituksessa, tämäntyyppiset asiat olisivat asioita, joita haluaisimme kiristää, koska tämäntyyppiset asiat eivät mahdu kansalaisten oikeustajuun. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

13. Lakialoite laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 98/2020 vp Katja Hänninen vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.44 **Katja Hänninen vas** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Lakialoitteeni tavoitteena on, että lakia toimeentulotuesta muutetaan niin, että lapsilisä hyväksytään etuoikeutetuksi tuloksi toimeentulotukea myönnettäessä. Näin ollen sitä ei siis oteta tulona huomioon. Tämä on nyt kolmas kerta, kun tein vastaavan lakialoitteen. Olen siis tehnyt tämän kaikkina niinä eduskuntakausina, kun olen saanut kansanedustajan tehtävää hoitaa. Tällä hetkellä suuri ongelma on siis se, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat toimeentulotukea saavat perheet eivät käytännössä hyödy lapsilisistä. Tämä rikkoo ajatusta universaalista etuudesta, jonka saavat kaikki tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Lakialoitteeni tavoitteen jakavat muun muassa monet lapsijärjestöt. Yhdyn esimerkiksi Lastensuojelun Keskusliiton näkemykseen siitä, että lapsiperheiden tukeminen toimeentulotuen avulla ei ole kestävä ratkaisu. Tarvitsemme ennen kaikkea muiden etuuksien, kuten lapsilisien, tason parantamista. Mutta aivan niin kuin lapsijärjestöt toteavat, lapsilisien tasokorotukset eivät hyödytä kaikkein köyhimpiä perheitä, koska lapsilisät vähennetään toimeentulotuesta. Lapsistrategian valmistelun oheen perustettu työryhmä, joka tutkii ja analysoi koronan vaikutuksia lapsiperheisiin, suositteli lapsilisien jälkijättöisyyden korjaamista. Tämä lapsipolitiikan huippuasiantuntijaryhmä suositteli lisäksi sitä, että lapsilisän ja toimeentulotuen suhdetta tulee korjata niin, että lapsilisien korotus parantaisi myös toimeentulotukea saavien perheiden tilannetta.

Lapsiperheköyhyyteen puuttuminen on nyt ensiarvoisen tärkeää. Se oli merkittävä ongelma Suomessa jo ennen korona-aikaa, mutta keväällä 2020 iskenyt pandemia on kiihdyttänyt perheiden eriarvoisuutta hurjalla tavalla. Se on kasannut ongelmia entisestään, kun koronan aiheuttamat ongelmat ovat iskeneet erityisen kovaa niihin perheisiin, joilla oli jo aiemmin suuria vaikeuksia. Jos emme päättäväisesti puutu kehitykseen, korona lisää pitkäaikaisesti lasten jakautumista niihin, joilla menee huonosti, ja niihin, joilla menee hyvin.

Pelastakaa Lapset -järjestön Lapsen ääni -kyselytutkimuksessa matalatuloisten perheiden lapsista toimeentulosta oli huolissaan 57 prosenttia ja hyvätuloisten perheiden lapsista 6 prosenttia. Samassa kyselyssä selvisi, että koronavuosi on koetellut erityisesti matalatuloisten perheiden lasten sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien lasten hyvinvointia. Lapsiperheköyhyyteen puuttumisen on oltava siis yksi koronan jälkihoidon päätavoitteistamme, ja tässä lapsilisät ja niiden kehittäminen ovat oleellisessa asemassa.

Arvoisa puhemies! Nyt puhumme ennen kaikkea lapsen oikeudesta riittävään toimeentuloon. YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja useat muut ihmisoikeussopimukset edellyttävät riittävän toimeentulon ja lapsen kehityksen kannalta riittävän elintason turvaamista. Sitä edellyttää myös meidän oma perustuslakimme. Riittävällä tai riittämättömällä toimeentulolla lapsuudessa on kauaskantoisia seurauksia, sillä lapsuus on ajanjakso, jonka vaikutukset jatkuvat pitkälle. Tutkimukset osoittavat selkeästi sen, että varhaislapsuudessa koettu köyhyys on yhteydessä matalaan koulutukseen, pienituloisuuteen sekä erilaisiin terveyden ja hyvinvoinnin ongelmiin myös aikuisuudessa. Ylisukupolvinen huono-osaisuus on ilmiö, josta meidän pitäisi puhua paljon enemmän tässä salissa. Sen edessä emme saa luovuttaa.

Toimeentulotuella on ylisukupolvisessa huono-osaisuudessa oma paikkansa. Vanhempien toimeentulotukiasiakkuuden on tutkimuksissa huomattu linkittyvän lasten köyhyysriskiin ja hyvinvointiin aikuisuudessa. Laajassa seurantatutkimuksessa selvisi, että jopa noin puolet vuonna 1987 Suomessa syntyneistä psykiatrisen diagnoosin saaneista nuorista oli lähtöisin perheistä, joissa vanhemmat olivat saaneet toimeentulotukea. Meillä on siis selkeää todistusaineistoa siitä, että juuri näihin perheisiin tarvitaan nykyistä enemmän tukea, kun haluamme rikkoa ylisukupolvisen huono-osaisuuden ketjun ja estää uusien syntymisen.

Arvoisa puhemies! On lisäksi perheiden yhdenvertaisuuden kannalta kestämätöntä, että nämä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat perheet eivät käytännössä saa lapsilisiään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

18.50 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! On todellakin varteenotettava lakialoite, ja en näkisi mitään syytä, miksi ei tällainen lakialoite menisi läpi. Tietysti olen täällä ensimmäistä kertaa, niin että en osaa sanoa, mistä se johtuu. Olisi kyllä kiva kuulla, että jos tällaisen lakialoitteen on joutunut jopa hallituspuolueen edustaja kolme kertaa tekemään, niin mikä siinä oikein on nyt se kompastuskivi. Totuudessaan en näkisi tätä edes kovin isona kustannuseränä, koska tämä kuitenkin tulee niin sanotusti koskemaan vain aika pientä osaa, niitä, kenellä menee niin pieneksi se toimeentulo, että se suoraan vaikuttaisi sillä tavalla.

No, en tiedä. Ainakin henkilökohtaisesti kannatan kyllä kyseistä lakialoitetta, ja jos olisin päättävässä elimessä, niin varmasti lakialoitteen hyväksyisin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.51 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hänninen on tehnyt lakialoitteen, ja tässä esittelyssä kerroitte sen noin, sanotaanko, lavealla kädellä. En ole siihen itse ehtinyt tutustua kunnolla, mutta mainitsitte siellä sanan ”ylisukupolvinen huono-osaisuus” ja sen, että nämä perheet tarvitsisivat tukea, ja tähän voin kyllä yhtyä. Minä olen ollut seuraamassa muutamaa lastensuojelutapausta, ja valitettavasti näyttää siltä, että vaikka se äiti ja perhe ja lapset ovat kuinka rakkaita, niin tällainen ylisukupolvinen ennustettu huono-osaisuus saattaa toimia jonkinlaisena motivaattorina jopa siinä lasten huostaanotossa.

Kiitos tästä lakialoitteesta. Minä otan ja perehdyn siihen tarkemmin, vastaisiko tämä juuri näihin ongelmiin, joihin itse olen törmännyt tässä kuluneen kesän aikana. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

18.52 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia aloitteesta. Korona-aika on kuristanut lapsiperheiden oloja entisestään, ja Lastensuojelun Keskusliiton mukaan noin 55 000 uutta perhettä on kohdannut niukkuutta koronakriisin vuoksi. Suomessa 14 prosenttia alaikäisistä eli köyhyydessä vuonna 2020, mikä tarkoittaa noin 150 000:ta lasta. Eli kyllä meidän on tarpeen etsiä niitä keinoja, joilla juuri näitä kaikista heikoimmassa, hauraimmassa

taloudellisessa asemassa olevia lapsiperheitä voidaan tukea. Perustulo on ollut se malli, jota vihreät ovat ajaneet, jotta tämmöisiä kannustinloukkuja ei myöskään syntyisi, mutta kun sen eteneminen ei näytä olevan kovin nopeata, niin kyllä näitä paikkaavia keinoja pitää etsiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.53 **Katja Hänninen vas:** Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan kiittää käydyistä keskusteluista ja hyvistä puheenvuoroista, ja hienoa, että edustajat haluavat tutustua aloitteeseeni paremmin. Tosiaan tämä oli nyt kolmas kerta, kun uusin tämän aloitteen.

Aikoinaanhan lapsilisä oli etuoikeutettua tuloa, mutta sitten säästösyistä on muutettu näitä toimeentulotuen pykäliä. Ja siinä mielessä nytten tietenkin olisi toivottavaa, että voitaisiin tässä ottaa tavallaan edistysaskelia näiden perheiden kohdalla, jotka ovat kaikista heikoimmassa asemassa ja tällä hetkellä epäoikeudenmukaisessa asemassa yhdenvertaisuuden näkökulmasta katsottuna, saatikka muun tutkimustulosten valossa katsottuna. Tämä epäkohta tulisi meidän yhdessä kyllä voida korjata. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

14. Lakialoite laiksi lapsilisälain 1 ja 8 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 103/2020 vp Katja Hänninen vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Hänninen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.54 **Katja Hänninen vas** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Harvinaista, että kaksi lakialoitetta on lähetekeskustelussa samana iltana, mutta koronasta johtuen tämäkin on mahdollista.

Kuten juuri äsken käsitelty lakialoitteeni, myös tämä lakialoitteeni käsittelee lapsiperheille hyvin tärkeää etuutta ja sen kehittämistä eli lapsilisää. Aloitteessani ehdotan, että lapsilisälakia muutetaan niin, että lapsilisää maksetaan sen kuukauden loppuun asti, jolloin lapsi täyttää 18 vuotta. Tällä hetkellä ongelma on, että lapsilisää maksetaan vain sen kuukauden loppuun, kun lapsi täyttää 17 vuotta. Lapsilisien loppuminen jo 17 ikävuoteen on monella tavalla ongelmallista ja ristiriitaistakin. Esimerkiksi tärkeä ihmisoikeussopimus eli lapsen oikeuksien sopimus lähtee siitä, että lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-

vuotiasta henkilöä, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin. Miksi siis lapsilisien maksaminen loppuu kuitenkin jo vuotta aiemmin? Lain mukaan myös lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy, kun hän täyttää 18 vuotta. Lain mukaan vanhemmat vastaavat lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista myös sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 18 vuotta, mikäli se harkitaan kohtuulliseksi. Tämä onkin oikein ja näin täytyy ollakin, mutta myös lapsilisien maksaminen pitäisi olla linjassa tämän kanssa.

Kun äsken esittelin toisen lakialoitteeni, joka koskee epäsuhtaa lapsilisien ja toimeentulotuen välillä, puhuin paljon itselleni tärkeästä asiasta eli lapsiperheköyhyyteen puuttumisesta. Myös lapsilisien maksaminen täysi-ikäisyyteen saakka helpottaisi erityisesti pienituloisia perheitä sekä monilapsisia perheitä, mutta myös monessa muussa perheessä lapsen kulut ovat suurimmillaan juuri täysi-ikäisyyden kynnyksellä. Onneksi tähän elämänvaiheeseen on juuri saatu myös yksi iso helpotus, kun hallitus toteutti maksuttoman toisen asteen. Tämä on todella suuri tasa-arvoteko. Kiitos vielä kerran siitä, tässäkin yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Väestöliiton vuonna 2018 julkaistun perhebarometrin mukaan lapsilisien ulottaminen 18 ikävuoteen saa suomalaisilta vahvan kannatuksen. Kolmasosa naisista piti tällaista uudistusta hyvin tärkeänä ja kaksi kolmasosaa melko tärkeänä. Miehillä vastaavat osuudet olivat viidesosa ja puolet. Samassa barometrissä tutkittiin erilaisten perhepoliittisten toimenpiteiden tärkeyttä suomalaisten mielestä. Joustavuuden lisäämisen jälkeen seuraavaksi tärkeimmäksi toimenpiteeksi kyselyssä arvostettiin tulonsiirrot ja tuki köyhille lapsiperheille. Suomalaiset kantavat siis huolta lapsiperheköyhyydestä, mikä on hieno solidaarisuuden osoitus.

Lastensuojelun Keskusliitto teki puolestaan syksyllä 2017 asennekyselyn, jolla selvitettiin, kuinka kansanedustajat, poliittiset taustavaikuttajat sekä lasten ja perheiden asioita hoitavat virkamiehet suhtautuvat perheitä koskeviin ajankohtaisiin kysymyksiin. Kun heiltä kysyttiin, pitäisikö lapsilisää maksaa, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta, 58 prosenttia vastasi myöntävästi, 32 prosenttia vastusti ja 10 prosenttia ei osannut sanoa kantaansa. Lapsilisien kehittäminen on yksi konkreettisimmista ja tärkeimmistä keinoista puuttua lapsiperheköyhyyteen. Ja tosiaan, niin kuin aiemmin tänään käsittelyssä olleen lakialoitteeni esittelypuheenvuorossa totesin, lapsien köyhyyteen puuttuminen on yksi koronan jälkihoidon tärkeimmistä asioista. Lapsuus on ohikiitävä elämänvaihe, eikä lapsilla ole aikaa odottaa. Meidän on toimittava heti, jotta köyhyyden negatiiviset vaikutukset aikuisuuteen saakka voidaan estää.

Arvoisa puhemies! Lapsilisät ovat hallinnollisesti kevyt tukimuoto, joten niitä kehittämällä saadaan ratkaisuja lapsiperheköyhyyden vähentämiseen lisäämättä byrokratiaa. Asialla on myös kansantaloudellista merkitystä. Lapsilisien kehittäminen lakialoitteessa ehdotetulla tavalla vahvistaa kotimaista ostovoimaa ja työllisyyttä. Lisäksi on huomioitava, että lapsilisien reaaliarvon laskiessa köyhät perheet joutuvat turvautumaan siihen viimesijaiseen tukimuotoon eli toimeentulotukeen. Tämä ei ole kestävä ratkaisu.

Haluan vielä lopuksi kiittää niitä kansanedustajia, jotka ovat nämä minun lakialoitteeni allekirjoittaneet. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyysmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2021 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 21/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.9.2021 pidettävään täysistuntoon.

16. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 16.9.2021 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen